ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ



«Τὴν πίστιν τετήρηκα»

Συνοπτική ἔκθεσις τῆς πίστεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2016

«Τὴν πίστιν τετήρηκα»

Συνοπτική ἔκθεσις τῆς πίστεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας

Σειρά: «Ἐνοριακές πανηγύρεις» ἀριθμ. 16

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

«Τὴν πίστιν τετήρηκα»

Συνοπτική ἔκθεσις τῆς πίστεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας



ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2016

«Τὴν πίστιν τετήρηκα»

Κείμενον:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς
Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Copyright: Ἱερά Μητρόπολις
Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ
Λεωφόρος Φορμίωνος 83 - 161 21 Καισαριανή
Τηλ. 210.72.24.123

www.imkby.gr (e-mail) info@imkby.gr

ISBN: 978-960-6841-83-5

Περιεχόμενα

Πρόλογος 9
1. Τά δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας 11
2. Περί τοῦ Ἑνός καί Τριαδικοῦ Θεοῦ 13
3. Περί τοῦ ἀοράτου καί ὁρατοῦ κόσμου 17
α΄. Περί Ἀγγέλων 18
β΄. Περί Δαιμόνων 20
γ΄. Περί τοῦ ὁρατοῦ κόσμου 22
4. Περί τοῦ ἀνθρώπου 25
5. Τό μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας 33
α΄. Τό πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου Λυτρωτοῦ .. 37
β΄. Τό ἀπολυτρωτικό ἔργο τοῦ Σωτήρα 39
γ΄. Ἡ οἰκείωση τῆς σωτηρίας 50
6. Ἐκκλησία 53
7. Τά ἅγια Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας 73
α΄. Τό ἅγιο Βάπτισμα 76
β΄. Τό ἅγιο Χρῖσμα 79
γ΄. Ἡ θεία Εὐχαριστία 81
δ΄. Ἡ Μετάνοια - Ἐξομολόγηση 85
ε΄. Ἡ Ἱερωσύνη 86
στ΄. Ὁ Γάμος 87
ζ΄. Τό Εὐχέλαιο 88
8. Τά ἔσχατα 91
α΄. Ὁ θάνατος καί τά πέραν αὐτοῦ 91
β΄. Ἡ Δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ 97
Ἐπίλογος 101

Πρόλογος

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός ἀπέστειλε τούς ἁγίους Μαθητές καί Ἀποστόλους νά διδάξουν τούς ἀνθρώπους τίς θεῖες ἀλήθειες τίς ὁποῖες ἔπρεπε νά ἀποδεχθοῦν ἐνσυνείδητα καί μέ ἐλεύθερη βούληση, νά μετανοήσουν γιά τήν περίοδο τῆς ζωῆς τους πού ἦσαν εἰδωλολάτρες καί ὑπηρετοῦσαν τά πάθη τῆς ἁμαρτίας, νά πιστέψουν στόν ἀληθινό καί ζωντανό Θεό, νά βαπτισθοῦν στό Ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος καί νά ἐνταχθοῦν στήν Ἐκκλησία ὡς μέλη τίμια.

Τό ἔργο τῶν ἁγίων Ἀποστόλων συνέχισαν καί συνεχίζουν οἱ διάδοχοί τους, πού εἶναι οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀποστολή τῶν Ἐπισκόπων συνεπῶς εἶναι τριπλή, σύμφωνα μέ τήν ἐξουσία πού μετέδωσε ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δηλαδή:

α΄. Νά διδάσκουν τίς ἀποκαλυφθεῖσες ἀπ' Αὐτόν θεῖες ἀλήθειες, οἰκοδομώντας τήν Ἐκκλησία καί καταρτίζοντας τούς πιστούς.

β΄. Νά ἱερουργοῦν τά μυστήρια μέ τά ὁποῖα ἁγιάζονται οἱ πιστοί.

γ΄. Νά κυβερνοῦν τούς πιστούς *ἐν Χριστῷ* διά τοῦ

Εὐαγγελίου, ὁδηγώντας τους ἀσφαλῶς πρός τήν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Σύμφωνα λοιπόν μέ τήν ἀνατεθεῖσα σέ μᾶς τούς Ἐπισκόπους διακονία ὀφείλουμε νά διδάσκουμε στούς πιστούς τήν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τήν φανέρωσε ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Γιά τόν σκοπό αὐτόν γράψαμε τό μικρό αὐτό τευχίδιο πού περιλαμβάνει συνοπτικά τήν πίστη τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, γιά νά βοηθήσουμε τούς πιστούς νά μείνουν σταθεροί στήν γνήσια καί αὐθεντική πίστη τῆς Ἐκκλησίας καί νά μήν παρασύρονται ἀπό γραώδεις μύθους καί ἐπιζήμιες γιά τήν ψυχή τους πλάνες, ὥστε νά μποροῦν νά ὁμολογήσουν ὅπως ὁ ἀπόστολος Παῦλος, *«τὴν πίστιν τετήρηκα»*[1], δηλαδή ὅ,τι μοῦ ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός τό φύλαξα καί τό τήρησα στήν ζωή μου.

Ἀπ᾽ αὐτήν τήν ἀνταπόκριση καί συνέπεια ἐξαρτᾶται ἡ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν ἀληθινό καί ζωντανό Θεό καί ἡ θέση μας στήν αἰώνια ζωή καί βασιλεία. Ἡ προτροπή τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρός τόν ἀπόστολο Τιμόθεο ἀφορᾶ κάθε χριστιανό:

«Σὺ Τιμόθεε, τὴν παρακαταθήκην φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, ἥν τινες ἐπαγγελλόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἠστόχησαν»[2].

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ Δανιήλ

Ἔγραφα στήν Καισαριανή
1 Αὐγούστου 2016

1. Πρός Τιμόθεον Β΄ δ΄ 7.
2. Πρός Τιμόθεον Α΄ στ΄ 20-21.

1. Τά δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας

Ἡ δογματική διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ταυτίζεται πρός τήν διδασκαλία τῆς ἀρχαίας ἑνωμένης καί ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας, πού διατηρήθηκε ἀκέραια καί ἀνόθευτη διά μέσου τῶν αἰώνων, ὥστε μέ τήν ἀκλόνητη ἐμμονή Της στήν ἀρχαιοπαράδοτη δογματική πίστη, ἡ Ὀρθόδοξος Καθολική Ἐκκλησία νά ἀναδεικνύεται ὅτι ἀποτελεῖ προέκταση καί ἀδιάκοπη συνέχεια ἤ μᾶλλον ἑνότητα καί ταυτότητα πρός τήν ἀρχαία Ἐκκλησία, Αὐτήν πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν ἐνανθρωπήσαντα Θεό Λόγο, ἑδραιώθηκε καί ξαπλώθηκε ἀπό τούς ἁγίους Ἀποστόλους καί ὀργανώθηκε καί λαμπρύνθηκε ἀπό τίς ἑπτά Οἰκουμενικές καί τίς Τοπικές Συνόδους.

Ἡ ὀρθόδοξη δογματική διδασκαλία, πηγή καί βάση ἔχει τήν θεία Ἀποκάλυψη πού περιέχεται στήν Ἁγία Γραφή καί τήν Ἱερά Παράδοση. Τά δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας θεωροῦνται ἀλήθειες πού ἔχουν ἀποκαλυφθεῖ ἀπό τόν Θεό καί γι' αὐτό ἔχουν ἀποκτήσει θεῖο καί ἄρα ἀπόλυτο καί αἰώνιο καί ὑποχρεωτικό κύρος γιά ὅλους τούς πιστούς. Οἱ θεῖες ἀλή-

θειες ἰσχύουν καί παραμένουν ἀμετάβλητες πάντοτε, τίς ἑρμηνεύει ἀλάθητα καί τίς διαφυλάσσει ἀκέραιες καί ἀναλλοίωτες ἡ Ὀρθόδοξος Καθολική Ἐκκλησία μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα τό ὁποῖο κατοικεῖ σ' Αὐτή καί τήν καθοδηγεῖ μέ τήν ἔμπνευσή Του *«εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν»*[1].

Ὁ Ἴδιος ὁ Κύριος προσέδωσε στίς ἀποκεκαλυμμένες ἀπ' Αὐτόν ἀλήθειες τό καθολικό κύρος πού ἔχουν καί ἰσχύουν γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους, ὅλων τῶν ἐποχῶν λέγοντας: *«Αὐτό πού λέω σ' ἐσᾶς, τό λέω σέ ὅλους: Ἀγρυπνεῖτε!»*[2].

1. Ἰωάννου ιστ΄
2. «Ἃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω· γρηγορεῖτε» (Μάρκου ιγ΄ 37).

2. Περί τοῦ Ἑνός καί Τριαδικοῦ Θεοῦ

Ἡ Ὀρθόδοξος Καθολική Ἐκκλησία διατηρεῖ ἀναλλοίωτη τήν δογματική διδασκαλία τῆς ἀρχαίας ἀδιαίρετης Ἐκκλησίας περί τοῦ Ἑνός, καί Τριαδικοῦ Θεοῦ, ὅπως αὐτή διακηρύχθηκε ἀπό τόν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, παραδόθηκε ἀπό τούς ἁγίους Ἀποστόλους, διατυπώθηκε ἀπό τίς δύο πρῶτες Οἰκουμενικές Συνόδους, ἑρμηνεύθηκε καί ἀναπτύχθηκε ἀπό τούς μεγάλους Πατέρες καί Οἰκουμενικούς Διδασκάλους καί ἀπό τότε διδάσκεται ἀπό τήν Ἐκκλησία καί μάλιστα μέ τό ἱερό Σύμβολο Νικαίας – Κωνσταντινουπόλεως (εἶναι τό γνωστό μας *«Πιστεύω εἰς ἕναν Θεόν…»*) καθώς καί μέ πολυάριθμους ὑπέροχους ὕμνους τῆς Ὀρθοδόξου θείας Λατρείας. Ἑπομένως, ὅλοι οἱ Ὀρθόδοξοι ὅλων τῶν αἰώνων πιστεύουμε καί ὁμολογοῦμε μαζί μέ τούς ἁγίους Ἀποστόλους καί ὅλους τούς ἀρχαίους ἁγίους Πατέρες καί θεολόγους Διδασκάλους τήν κοινή πίστη μας, ὅπως αὐτή συνοψίσθηκε ἀπό τόν κορυφαῖο ἅγιο Πατέρα μας καί πρύτανι τῶν Διδασκάλων Ἰωάννη τόν Δαμασκηνό:

«Πιστεύουμε σέ ἕνα Θεό, σέ μία ἀρχή ἄναρχη,

ἄκτιστη, ἀγέννητη καί ἀνόλεθρη καί ἀθάνατη, αἰώνια, ἄπειρη, ἀπερίγραπτη, ἀπεριόριστη, ἀπειροδύναμη, ἁπλή, ἀσύνθετη, ἀσώματη, ἄρρευστη, ἀπαθῆ, ἄτρεπτη, ἀναλλοίωτη, ἀόρατη, πηγή ἀγαθότητος καί δικαιοσύνης, φῶς νοερό, ἀπρόσιτο, δύναμη, πού δέν γνωρίζεται μέ κανένα μέτρο ἀλλά μόνο μετριέται μέ τήν συγγενῆ βούληση- γιατί τά πάντα μπορεῖ νά κάνει, ὅσα θέλει-, ἀρχή πού δημιούργησε ὅλα τά κτίσματα, τά ὁρατά καί τά ἀόρατα, πού συνέχει καί συντηρεῖ τά πάντα, προνοεῖ γιά ὅλα, κρατεῖ τά πάντα καί κυβερνᾶ καί βασιλεύει μέ ἀτέλειωτη καί ἀθάνατη βασιλεία, τίποτε δέν ἔχει ἀντίθετό της, ὅλα τά γεμίζει, δέν περιέχεται ἀπό κανένα, μᾶλλον αὐτή περιέχει τά σύμπαντα καί τά συνέχει καί προεξέχει, μέ καθαρό καί ἀμόλυντο τρόπο βρίσκεται ἐπάνω σέ ὅλες τίς οὐσίες καί εἶναι ὑψωμένη πέρα ἀπό ὅλα καί ἀπό κάθε οὐσία, γιατί εἶναι ἐπάνω ἀπό τήν οὐσία καί ἐπάνω ἀπό τά ὄντα, ὑπέρθεη, ὑπεράγαθη, ὑπερπλήρης, πού διαχωρίζει ὅλες τίς ἀρχές καί τίς τάξεις καί εἶναι θεμελιωμένη ἐπάνω ἀπό κάθε ἀρχή καί τάξη, ἐπάνω ἀπό τήν οὐσία καί τήν ζωή καί τόν λόγο καί τήν ἔννοια, αὐτοφῶς, αὐτοαγαθότητα, αὐτοζωή, αὐτοουσία, γιατί δέν ἔχει ἀπό κάποιον ἄλλον τήν ὕπαρξη ἤ κάτι ἀπό ὅσα εἶναι, ἐνῶ ἡ ἴδια εἶναι πηγή τῆς ὑπάρξεως γιά τά ὄντα, τῆς ζωῆς γιά τούς ζῶντες, τοῦ λόγου γιά ὅσους μετέχουν στόν λόγο, αἰτία ὅλων τῶν ἀγαθῶν γιά ὅλους, πού γνωρίζει τά πάντα πρίν νά γίνουν, μία οὐσία, μία θεότητα, μία

δύναμη, μία θέληση, μία ἐνέργεια, μία ἀρχή, μία ἐξουσία, μία κυριότητα, μία βασιλεία, πού γνωρίζεται σέ τρεῖς τέλειες ὑποστάσεις»[1].

Τήν μέν ΜΟΝΑΔΑ κατανοοῦμε ἀφ᾽ ἑνός ἀπό τήν ταυτότητα καί ἑνότητα τῆς θείας οὐσίας, ἀφ᾽ ἑτέρου καί ἀπό τήν ἑνότητα καί ταυτότητα τῶν ἰδιοτήτων καί τῶν ἐνεργειῶν καί τοῦ θελήματος. Τά τρία πρόσωπα εἶναι ἑνωμένα καί ταυτίζονται στίς ἰδιότητες, τίς ἐνέργειες καί τό θέλημα.

1. «Πιστεύομεν ... εἰς ἕνα Θεόν, μίαν ἀρχὴν ἄναρχον, ἄκτιστον, ἀγέννητον ἀνώλεθρόν τε καὶ ἀθάνατον, αἰώνιον, ἄπειρον, ἀπερίγραπτον, ἀπεριόριστον, ἀπειροδύναμον, ἁπλοῦν, ἀσύνθετον ἀσώματον, ἄρρευστον, ἀπαθῆ, ἄτρεπτον, ἀναλλοίωτον, ἀόρατον, πηγὴν ἀγαθότητος καὶ δικαιοσύνης, φῶς νοερόν, ἀπρόσιτον· δύναμιν οὐδενὶ μέτρῳ γνωριζομένην, μόνῳ δὲ τῷ οἰκείῳ βουλήματι μετρουμένην πάντα γάρ, ὅσα θέλει, δύναται πάντων κτισμάτων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητικήν, πάντων συνεκτικὴν καὶ συντηρητικήν, πάντων προνοητικήν, πάντων κρατοῦσαν καὶ ἄρχουσαν καὶ βασιλεύουσαν ἀτελευτήτῳ καὶ ἀθανάτῳ βασιλείᾳ, μηδὲν ἐναντίον ἔχουσαν, πάντα πληροῦσαν, ὑπ᾽ οὐδενὸς περιεχομένην, αὐτὴν δὲ μᾶλλον περιέχουσαν τὰ σύμπαντα καὶ συνέχουσαν καὶ προέχουσαν· ἀχράντως ταῖς ὅλαις οὐσίαις ἐπιβατεύουσαν καὶ πάντων ἐπέκεινα καὶ πάσης οὐσίας ἐξῃρημένην ὡς ὑπερούσιον καὶ ὑπὲρ τὰ ὄντα οὖσαν, ὑπέρθεον, ὑπεράγαθον, ὑπερπλήρη, τὰς ὅλας ἀρχὰς καὶ τάξεις ἀφορίζουσαν καὶ πάσης ἀρχῆς καὶ τάξεως ὑπεριδρυμένην ὑπὲρ οὐσίαν καὶ ζωὴν καὶ λόγον καὶ ἔννοιαν, αὐτοφῶς, αὐτοαγαθότητα, αὐτοζωήν, αὐτοουσίαν ὡς μὴ παρ᾽ ἑτέρου τὸ εἶναι ἔχουσαν ἤ τι τῶν ὅσα ἐστίν, αὐτὴν δὲ πηγὴν οὖσαν τοῦ εἶναι τοῖς οὖσι, τοῖς ζῶσι τῆς ζωῆς, τοῖς λόγου μετέχουσι τοῦ λόγου, τοῖς πᾶσι πάντων ἀγαθῶν αἰτίαν· πάντα εἰδυῖαν πρὶν γενέσεως αὐτῶν· μίαν οὐσίαν, μίαν θεότητα, μίαν δύναμιν, μίαν θέλησιν, μίαν ἐνέργειαν, μίαν ἀρχήν, μίαν ἐξουσίαν, μίαν κυριότητα, μίαν βασιλείαν, ἐν τρισὶ τελείαις ὑποστάσεσι γνωριζομένην» (Ἔκδοσις Ἀκριβής Ὀρθοδόξου Πίστεως, I, 8. Migne P.G. 94, 808-9).

Τήν δέ ΤΡΙΑΔΑ κατανοοῦμε ἀφ' ἑνός ἀπό τήν διάκριση τῶν τριῶν προσώπων καί ἀφ' ἑτέρου ἀπό τήν διαφορά τῶν προόδων τους, δηλαδή τῶν ὑπάρξεών τους. Τά τρία θεῖα πρόσωπα διακρίνονται τό ἕνα ἀπό τά ἄλλα δύο ἤ διαιροῦνται, χωρίς νά ἀποχωρίζονται καί ἔχοντας τό καθένα τό πλήρωμα τῆς θεότητας, εἶναι τέλειος Θεός, ἐνῶ ἡ θεία οὐσία διαμένει ἀδιαίρετη καί ἀμέριστη. Ὁ Πατέρας εἶναι τέλειος Θεός καί διακρίνεται ἀπό τά ἄλλα πρόσωπα, καθ' ὅσον γεννᾶ ἀϊδίως (αἰώνια) τόν Υἱό καί ἐκπορεύει τό Πνεῦμα τό Ἅγιο. Θεός γεννᾶ Θεό. Ὁ Υἱός εἶναι τέλειος Θεός καθ' ὅσον γεννᾶται ἀπό τόν Πατέρα καί τό Ἅγιο Πνεῦμα καθ' ὅσον ἐκπορεύεται ἀπό τόν Πατέρα.

Ὥστε οἱ ὑποστατικές ἰδιότητες τῶν τριῶν προσώπων εἶναι:

Τοῦ μέν Πατέρα ἡ ἀγεννησία καί ἡ πατρότητα, τοῦ δέ Υἱοῦ ἡ γέννηση καί ἡ υἱότητα καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ ἐκπόρευση ἤ προβολή ἤ ἔκπεμψη.

Στήν ὀρθόδοξη θεολογία διακρίνουμε τήν οὐσία τοῦ Θεοῦ πού εἶναι ἄκτιστη καί πού παραμένει ἀπρόσιτη, ἄγνωστη, ἀμέθεκτη ἀπό τά κτιστά ὄντα, καί τίς θεῖες ἐνέργειες πού εἶναι ἄκτιστες, ἀλλά μεθεκτές καί μέ τίς ὁποῖες σώζεται καί δοξάζεται ὁ ἄνθρωπος.

3. Περί τοῦ ἀοράτου καί ὁρατοῦ κόσμου

Ἡ Ὀρθόδοξος Καθολική Ἐκκλησία δέχεται τήν δημιουργία τοῦ κόσμου ὡς πράξη τοῦ Θεοῦ, μέ τήν ὁποία ὁ Ἴδιος ἀπ' εὐθείας καί χωρίς τήν διαμεσολάβηση κτιστοῦ ὄντος ἤ δυνάμεως δημιούργησε τόν κόσμο ἐλεύθερα, χωρίς δηλαδή νά ἐξαναγκασθεῖ, παράγοντας τά ὁρατά καί τά ἀόρατα ἀπό τήν ἀνυπαρξία στήν ὕπαρξη. Ἔτσι ὁ Τριαδικός Θεός ἀπό ἄκρα ἀγαθότητα, δημιούργησε μέ τήν πανσοφία Του καί τήν παντοδυναμία Του καί τήν δικαιοσύνη Του ἐντός τοῦ χρόνου πρῶτα τόν ἀόρατο, νοερό καί πνευματικό κόσμο (τούς Ἀγγέλους), ἔπειτα τόν ὁρατό, αἰσθητό καί ὑλικό κόσμο, χωρίς νά χρησιμοποιήσει κάποια προϋπάρχουσα ὕλη. Ἐκ τοῦ μηδενός δημιούργησε τήν ὕλη καί τίς μορφές της. Συνεπῶς ἡ ὕλη οὔτε αὐθύπαρκτος εἶναι οὔτε αἰώνιος.

Τελευταῖο δημιούργησε τόν πνευματικοϋλικό ἄνθρωπο.

Γι' αὐτό ὁ Θεός ἀποκαλεῖται Κτίστης, ἀπό τό κτίζω, Δημιουργός.

α΄. Περί Ἀγγέλων

Πρῶτοι ἀπό ὅλα τά δημιουργήματα δημιουργήθηκαν οἱ Ἄγγελοι ἐκ τοῦ μηδενός ἀπό τόν Θεό «*Γιατί τά πάντα δι᾽ αὐτοῦ ἦρθαν στήν ὕπαρξη, ὅσα στόν οὐρανό κι ὅσα στή γῆ, τά ὁρατά καί τά ἀόρατα, θρόνοι καί κυριότητες ἀρχές καί ἐξουσίες, ὅ,τι ὑπάρχει εἶναι πλασμένο δι᾽ αὐτοῦ καί αὐτόν ἔχει σκοπό του*»[1].

Κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο:

«*Ἐπειδή ὅμως δέν ἦταν αὐτό ἀρκετό στήν ἀγαθότητα, τό νά κινεῖται μόνο μέ τήν σκέψη της, ἀλλά ἔπρεπε νά διασκορπισθεῖ τό ἀγαθό καί νά ἐξαπλωθεῖ, εἰς τρόπον ὥστε νά γίνουν περισσότερα τά εὐεργετούμενα (διότι αὐτό ἀποτελεῖ ἀπόδειξη τῆς ἀπείρου ἀγαθότητας), κατ᾽ ἀρχήν μέν δημιουργεῖ μέ τήν σκέψη τούς ἀγγέλους καί τίς οὐράνιες δυνάμεις. Καί ἡ σκέψη της γίνεται ἔργο τό ὁποῖο συμπληρώνεται ἀπό τόν Λόγο καί ὁλοκληρώνεται ἀπό τό Πνεῦμα.*

Καί ἔτσι δημιουργήθηκαν δεύτερες λαμπρότητες, ὑπηρέτες τῆς πρώτης λαμπρότητας, τίς ὁποῖες πρέπει νά θεωρήσουμε εἴτε νοερά πνεύματα, εἴτε πῦρ κατά κάποιο τρόπο ἄυλο καί ἀσώματο, εἴτε ὡς κάποια ἄλλη φύση, ἡ ὁποία ταιριάζει ὅσο τό δυνατόν περισσότερο πρός τά λεχθέντα»[2].

---

1. «Ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι᾽ αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται» (πρός Κολοσσαεῖς α΄, 16).

2. «Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἤρκει τῇ ἀγαθότητι τοῦτο, τὸ κινεῖσθαι μό-

Τό ὄνομα Ἄγγελος εἶναι δηλωτικό ὄχι τῆς οὐσίας, ἀλλά τῆς ἰδιότητας καί διακονίας του, διότι ἀναγγέλλει στούς ἀνθρώπους τό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Κατά τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Δαμασκηνό, ἄγγελος εἶναι:

«Οὐσία νοερή, ἀεικίνητη, αὐτεξούσια, ἀσώματη, λειτουργός τοῦ Θεοῦ, πού ἔχει λάβει τήν ἀθανασία στήν φύση κατά χάρη»[3].

Οἱ Ἄγγελοι κατατάσσονται σέ ἐννέα τάγματα κατά ἀνοδική κλίμακα, ἀπό τούς κατώτερους στούς ἀνώτερους ὡς ἑξῆς:

Ἄγγελοι, Ἀρχάγγελοι, Ἀρχαί, Ἐξουσίαι, Δυνάμεις, Κυριότητες, Θρόνοι, Χερουβείμ, Σεραφείμ.

Ἔργο τῶν ἀγαθῶν Ἀγγέλων εἶναι ἀφ' ἑνός μέν ἡ δοξολογία τοῦ Θεοῦ καί ἡ διακονία στήν διακυβέρνηση τοῦ κόσμου καί ἡ ὅλη ἐκπλήρωση τοῦ θείου θελήματος, ἀφ' ἑτέρου δέ ἡ προστασία τῶν ἀνθρώπων καί ἡ χρησιμοποίησή τους ἀπό τόν Θεό *«γιά νά ὑπηρε-*

νον τῇ ἑαυτῆς θεωρίᾳ, ἀλλ' ἔδει χεθῆναι τὸ ἀγαθὸν καὶ ὁδεῦσαι, ὡς πλείονα εἶναι τὰ εὐεργετούμενα (τοῦτο γὰρ τῆς ἄκρας ἦν ἀγαθότητος)· πρῶτον μὲν ἐννοεῖ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις καὶ οὐρανίους· καὶ τὸ ἐννόημα ἔργον ἦν, Λόγῳ συμπληρούμενον, καὶ Πνεύματι τελειούμενον· καὶ οὕτως ὑπέστησαν λαμπρότητες δεύτεραι, λειτουργοὶ τῆς πρώτης λαμπρότητος, εἴτε νοερὰ πνεύματα, εἴτε πῦρ, οἷον ἄϋλον καὶ ἀσώματον, εἴτε τινὰ φύσιν ἄλλην ὅτι ἐγγυτάτω τῶν εἰρημένων, ταύτας ὑποληπτέον» (Λόγος 38 «Εἰς τά Θεοφάνεια, δηλαδή τήν Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος» § 9 Migne P.G. 36, 320).

3. «Οὐσία νοερά, ἀεικίνητος, αὐτεξούσιος, ἀσώματος, Θεῷ λειτουργοῦσα, κατά χάριν ἐν τῇ φύσει τό ἀθάνατον εἰληφυῖα» (Ἔκδοσις Ἀκριβής Ὀρθοδόξου Πίστεως, ΙΙ, Γ΄. Migne P.G. 94, 865).

τοῦν ἐκείνους πού πρόκειται νά κληρονομήσουν τήν αἰώνια ζωή»[4].

β΄. Περί Δαιμόνων

Ἀπό τούς ἀγαθούς Ἀγγέλους διακρίθηκαν οἱ Δαίμονες, οἱ ὁποῖοι, ἄν καί δημιουργήθηκαν ἀπό τόν Θεό ὅμοια μέ αὐτούς ὡς ἀγαθοί καί ἦταν ἀπό τήν ἴδια φύση μέ αὐτήν τῶν Ἀγγέλων, ξέπεσαν ὅμως ἀπό ἀλαζονεία καί ἔγιναν κακοί χρησιμοποιήσαντες ἐκούσια καί καταχρηστικά τό αὐτεξούσιό τους, ἐπειδή ὡς κτιστοί ἦταν δεκτικοί τροπῆς καί ἀλλοιώσεως. Μόνο ἡ θεία φύση εἶναι ἄτρεπτη καί ἀναλλοίωτη.

Μετά δέ τήν πτώση τους σταθεροποιήθηκαν στό κακό καί δέν ὑπάρχει σ' αὐτούς δυνατότητα μετάνοιας γιά νά τύχουν ἀφέσεως καί ἀποκαταστάσεως. Ἐξαιτίας αὐτοῦ μισοῦν τούς ἀνθρώπους προτρέποντας καί ἐξωθώντας τους νά παραβαίνουν τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, πού ἐκφράζεται μέ τίς ἐντολές Του καί τούς πολεμοῦν γιά νά μήν τύχουν ἀφέσεως καί ἀποκαταστάσεως, ἀλλά νά καταδικασθοῦν κι αὐτοί μαζί τους στήν αἰώνια τιμωρία.

Ὅπως οἱ Ἄγγελοι κατατάσσονται σέ τάγματα, ἔτσι καί οἱ Δαίμονες, ἀνάλογα μέ τήν κακία καί τό μίσος πού ἔχουν γιά τόν Πανάγαθο Θεό, γιά τούς ἀνθρώπους καί γιά ὅλα τά δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ

4. «Εἰς διακονίαν ἀποστελλομένων διὰ τοὺς μέλλοντες κληρονομεῖν σωτηρίαν» (πρός Ἑβραίους α΄, 14).

ἔχουν τήν δική τους κατάταξη. Ἐπειδή τόν Θεό δέν μποροῦν νά Τόν πολεμήσουν, ἀφοῦ «*καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φρίττουσι*»[5], φθονοῦν καί ἐπιτίθενται στά ἔργα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός ὅμως τά ἔργα Του τά προστατεύει μέ τούς ἁγίους Ἀγγέλους. Κατά τήν διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὁ Πανάγαθος Θεός τοποθέτησε φύλακα Ἄγγελο σέ κάθε ἄνθρωπο. Φύλακα Ἄγγελο ἔχουν ὅλα τά δημιουργήματα, ἀκόμη καί οἱ λαοί καί οἱ πόλεις.

Ἔργο τῶν πονηρῶν πνευμάτων εἶναι νά ἀντιστρατεύονται καί νά ἀντιτίθενται στό ἅγιο θέλημα τοῦ Θεοῦ καί στό ἔργο τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, παρασύροντας αὐτούς στήν ἁμαρτία, χωρίς νά μποροῦν νά ἐξαναγκάζουν τούς λογικούς καί ἐλεύθερους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ὅταν θέλουν, μποροῦν ἐνισχυόμενοι ἀπό τήν θεία Χάρη νά ἀντισταθοῦν πρός τίς μεθοδίες τοῦ διαβόλου[6].

Ἔτσι ὁ Σατανᾶς ἀπέβη ὁ πολέμιος τῶν σωτηρίων βουλῶν καί ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ, ὁ ἐχθρός τοῦ ἀνθρώπινου γένους καί γενικά ὁ προσωπικός φορέας καί ἀρχηγέτης τοῦ κακοῦ στόν κόσμο, γι' αὐτό καί «*φανερώθηκε ἐπάνω στήν γῆ ὡς ἄνθρωπος ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, γιά νά καταργήσει τά ἔργα τοῦ διαβόλου*»[7].

5. Ἰακώβου β΄, 19.

6. Πρός Ἐφεσίους στ΄, 11.

7. «Εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου» (Ἰωάννου Α΄ γ΄, 8).

γ΄. Περί τοῦ ὁρατοῦ κόσμου

Ὁ Θεός δημιούργησε τόν ὁρατό κόσμο *ἐκ τοῦ μηδενός* μέ μόνο τόν λόγο Του σέ ἕξι ἡμέρες ἐντελῶς ἐλεύθερα ὑποκινούμενος ἀπό μόνο τό ἀγαθό καί παντοκρατορικό βούλημά Του πρός δόξαν Ἑαυτοῦ καί ἠθική τελείωση καί μακαριότητα τῶν λογικῶν καί ἐλεύθερων δημιουργημάτων Του[8].

Ἑπομένως ὁ κόσμος δέν ἔγινε μόνος του, δέν εἶναι αὐθύπαρκτος, οὔτε ὑπῆρχε πρίν δημιουργηθεῖ, οὔτε δημιουργήθηκε ἀπό προϋπάρχουσα ὕλη, ἀλλά εἶναι προϊόν τῆς ἐλεύθερης βουλήσεως, τῆς ἀγαθότητας, τῆς δικαιοσύνης, τῆς πανσοφίας καί τῆς παντοδυναμίας τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Ἐπίσης ὁ κόσμος δέν ἀπέρρευσε κατά φυσικό τρόπο ἀπό τήν οὐσία τοῦ Θεοῦ, οὔτε εἶναι κτιστή ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, ἀλλά εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἄκτιστης ἐνέργειας τοῦ Θεοῦ.

Ἡ δημιουργία, ὡς ἐλεύθερη πράξη τοῦ Θεοῦ, δέν
22 εἶναι αἰώνια, ἀλλά ὅπως ἔλαβε ἀρχή χρονική θά ἔχει καί τέλος.

Σύμφωνα μέ τήν διήγηση τῆς Γενέσεως[9], ὁ Θεός δημιούργησε τά ὄντα, προοδευτικῶς τό φῶς, τό νερό, τό φυτικό βασίλειο (φυτά καί δέντρα), τά οὐράνια σώματα (ἥλιος καί ἀστέρες), τό ζωϊκό βασίλειο (τά ἑρπετά, τά πτηνά, τά χερσαῖα ζῶα, τά θηρία καί τά κτήνη). Ἡ δημιουργία προέβαινε ἀπό τά ἁπλούστερα

8. Γενέσεως α΄ καί γ΄.
9. Γενέσεως α΄.

στά συνθετότερα καί ἀπό τά ἀτελέστερα στά τελειότερα. Αὐτοῦ τοῦ εἴδους τήν ἐξέλιξη ἀποδέχεται καί ἡ Ἐκκλησία. Ἐπίσης ὁ Θεός δημιούργησε τά εἴδη καί τά γένη καί καθόρισε καί τόν τρόπο ἀναπαραγωγῆς τους, ἄλλα μέ σπόρους, ἄλλα μέ γέννηση, ἄλλα διαφορετικά. Σύμφωνα μέ αὐτόν τόν νόμο τό κάθε φυτό παράγει σπόρο ἀπό τόν ὁποῖο θά φυτρώσει ἕνα ἄλλο ἴδιο φυτό καί τά ζῶα τό καθένα γεννᾶ τό ὁμοούσιό του π.χ. ἡ γάτα γεννᾶ γάτα, ὁ ἀετός γεννᾶ ἀετό καί τό ἑρπετό γεννᾶ ἑρπετό. Συνεπῶς καί ὁ ἄνθρωπος γεννᾶ ἄνθρωπο καί ὁ Θεός γεννᾶ Θεό.

Τά εἴδη καί τά γένη διατηροῦνται ἐντός τῶν ὁρίων τῆς δημιουργίας τους καί δέν συγχέονται. Οἱ ἅγιοι Πατέρες μᾶς διδάσκουν ὅτι τούς λόγους τῶν ὄντων, δηλαδή τόν λόγο γιά τόν ὁποῖο δημιουργήθηκαν τά ὄντα καί τόν σκοπό πού ἐξυπηρετοῦν, γνωρίζει μόνο ὁ Δημιουργός τους καί, αὐτούς τούς λόγους τῶν ὄντων καί τούς νόμους πού διέπουν τήν δημιουργία, ὁ Θεός τούς ἀποκαλύπτει στούς ἀνθρώπους πού θαυμάζοντας ὁμολογοῦν ὅτι *«πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησε»*[10].

Ὁ Θεός, ἀφοῦ δημιούργησε τόν κόσμο, δέν τόν ἐγκατέλειψε στήν τύχη του, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νά μεριμνᾶ γι' αὐτόν μέ τήν πρόνοιά Του, συντηρώντας, κυβερνώντας καί κατευθύνοντάς τον πρός τόν τελικό σκοπό του.

Ὁ Θεός ἀνέθεσε στόν ἄνθρωπο, ὡς Ἄρχοντας, νά φυλάσσει τόν κόσμο.

---

10. Ψαλμοῦ ργ΄ (ρδ΄) 103, 24.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐπισήμαναν τήν διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅτι Δημιουργός τοῦ κόσμου εἶναι ὁ Τριαδικός Θεός κατά τήν γνωστή διατύπωση τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου *«ὁ Πατήρ δι' Υἱοῦ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι»*.

Κατά τόν ἀπόστολο Παῦλο: *«Ὅλα γενικῶς διαμέσου αὐτοῦ καί γι' αὐτόν ἔχουν δημιουργηθεῖ. Ἀπ' αὐτόν πῆραν τήν ὕπαρξη καί μέσω αὐτοῦ θά τελειοποιηθοῦν»*[11].

Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός δημιούργησε τόν κόσμο μέ σκοπό τό μυστήριο τῆς ἐνσάρκου φανερώσεως τοῦ Θεοῦ. Ὁ κόσμος δημιουργήθηκε γιά νά ὑπηρετήσει τόν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό πού ἔγινε ἄνθρωπος καί φανερώθηκε στόν κόσμο καί φανέρωσε τόν ἀληθινό Θεό.

Γι' αὐτό ὁ ἀπόστολος Παῦλος διακηρύσσει:

«Ὅπως ὁμολογοῦμε, εἶναι μεγάλο τό μυστήριο τῆς πίστεως πού μᾶς ἀποκαλύφθηκε: Ὁ Θεός φανερώθηκε ὡς ἄνθρωπος, τό Πνεῦμα ἀπέδειξε ποιός ἦταν· φανερώθηκε στούς Ἀγγέλους, κηρύχθηκε στά ἔθνη, τόν πίστεψε ὁ κόσμος, ἀναλήφθηκε μέ δόξα»[12].

11. «Τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται» (πρός Κολασσαεῖς α΄ 16).

12. «Ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον· Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ» (πρός Τιμόθεον Α΄ γ΄, 16).

4. Περί τοῦ ἀνθρώπου

Ἀφοῦ ὁ Θεός δημιούργησε τόν πνευματικό καί ὑλικό κόσμο, τελευταῖον ἔπλασε «*ἐκ τοῦ μή ὄντος εἰς τό εἶναι*»[1] καί τόν, ἀπό πνεῦμα καί ὕλη «σύνθετον»[2] καί μικτό, ἄνθρωπο.

«*Τόν δημιούργησε ἀπό δύο οὐσίες οὕτως ὥστε νά ἀνήκει, κατά μέν τήν ψυχή ἤ τό πνεῦμα του στόν πνευματικό κόσμο, κατά δέ τό σῶμα του στόν ὑλικό κόσμο, ἀποτελώντας τρόπο τινά τόν κρίκο πού συνδέει τούς δύο αὐτούς προδημιουργηθέντας κόσμους «τῆς ἀοράτου τε καί ὁρατῆς φύσεως»*[3], κατά τόν Γρηγόριο τόν Θεολόγο.

Ὁ ἄνθρωπος, ἀποτελούμενος ἀπό πνευματική ψυχή καί ὑλικό σῶμα, εἶναι τό μοναδικό στόν κόσμο πνευματοϋλικό καί ψυχοσωματικό ὄν τό ὁποῖο πλά-

1. Μεγάλου Βασιλείου: «Εἰς τήν μάρτυρα Ἰουλίττα» 6 Migne P.G. 31, 253).

2. Μεγάλου Βασιλείου: «Εἰς τόν Ἡσαΐαν 1,13 καί Ψαλμό 32», 6 Migne P.G. 30, 140· 29, 337).

3. Γρηγορίου Θεολόγου: Λόγος ΜΗ΄ «εἰς τό ἅγιον Πάσχα» §11 Migne P.G. 36, 317 καί ἑξῆς, 632)

στηκε, κατά τήν ἐλεύθερη δημιουργική βούληση τοῦ Θεοῦ, τέλειος, μοναδικός καί ἰδιότυπος συνδυασμός ὕλης καί πνεύματος.

Τήν ὑπεροχή καί μοναδικότητα τοῦ ἀνθρώπου ἔναντι ὅλων τῶν δημιουργημάτων ἐξαίρουν στούς λόγους τους καί στίς πραγματεῖες τους οἱ θεοφόροι Πατέρες καί Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀσύγκριτη αὐτή ὑπεροχή καί ἀξία τοῦ ἀνθρώπου νοεῖται ἀπό τό ὅτι αὐτός δημιουργήθηκε *«κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν»*[4]. Καί τό μέν *κατ' εἰκόνα* δηλώνει τό νοερό καί αὐτεξούσιο τό *δέ καθ' ὁμοίωσιν* δηλώνει τήν κατά τό δυνατόν ὁμοίωση τῆς ἀρετῆς στήν σχέση καί ἀναφορά καί τάση τοῦ ἀνθρώπου πρός τόν Θεό.

Οἱ Πατέρες ἐνδιέτριψαν στά κείμενα, φωτιζόμενοι ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα, γιά νά ἐξηγήσουν τά θέματα πού ἀναφέρονται στόν πυρήνα τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου, νά ἑρμηνεύσουν δηλαδή τό «*κατ' εἰκόνα*» καί «*καθ' ὁμοίωσιν*»[5] στήν σχέση καί ἀναφορά καί τάση τοῦ ἀνθρώπου πρός τόν Θεό. Ὡς ἐκ τούτου, κατά τό ἀποδιδόμενο στόν Μέγα Βασίλειο, τό *κατ' εἰκόνα* δόθηκε ἀπό τόν Θεό, κατασκευάσθηκε ὁ ἄνθρωπος ἀπό τόν Θεό *κατ' εἰκόνα* τοῦ Θεοῦ, τό δέ *καθ' ὁμοίωσιν* θά τό κατορθώσει ὁ ἄνθρωπος μέ τήν προαίρεσή του:

«Τό μέν κατ' εἰκόνα ἔχει δοθεῖ ἐκ φύσεως σέ

4. Γενέσεως α΄, 26).

5. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ: «Περὶ ἀνθρώπου» ΙΙ, 12 Migne P.G. 94, 920.

μᾶς τούς ἀνθρώπους καί παραμένει στήν ὕπαρξή μας ἀμετάβλητο ἀπό τήν ἀρχή τῆς ζωῆς μέχρι τό τέλος. Τό δέ καθ' ὁμοίωσιν τό κατορθώνουμε ὕστερα, σύμφωνα μέ τήν προαίρεσή μας καί μέ τούς προσωπικούς μας πνευματικούς ἀγῶνες... Εἶναι τό τελευταῖο ἐπίτευγμά μας, πού προέρχεται ἀπό τούς κόπους μας γιά τά καλά ἔργα καί ἀπό τήν ἐν γένει ἐνάρετη διαγωγή μας... ἀλλά καί ἀπό τήν προσωπική μας φροντίδα, ἀπό τήν ὁποία ἀποκτήσαμε ἀγαθό χαρακτήρα. Ἔτσι, ὡς γνωστόν, πραγματώνεται τό «καθ' ὁμοίωσν»[6].

«Αὐτό μέν τό κατ' εἰκόνα ὑπάρχει ἐκ φύσεως, ὡς δυνατότητα στόν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νά τό πραγματώσει μέ τήν ἐπιδίωξη τῆς ἀρετῆς καί τήν ἔμπρακτη ἐφαρμογή τοῦ καλοῦ καί ἔτσι, μέ τόν ἄριστο τρόπο τῆς ζωῆς του, νά φθάσει στό ἐπίπεδο τῆς ὁμοίωσής του μέ τόν Θεό»[7] (Νά γίνει κατά χάρη Θεός).

6. «Τό μέν κατ' εἰκόνα φύσει δέδοται ἡμῖν καὶ ἀμετάβλητον ἐξ ἀρχῆς καὶ εἰς τὸ τέλος συμπάρεστι, τὸ δὲ καθ' ὁμοίωσιν ἐκ προαιρέσεως καὶ οἴκοθεν κατορθοῦμεν ὕστερον ...ἔσχατον ἐκ τῶν ἔργων μου καὶ τῶν περὶ τὰ καλὰ πόνων καὶ τῆς πρὸς ὅλην ζωὴν ἐναρέτου διαγωγῆς περιγίγνεταί μοι ... διὰ τῆς οἰκείας σπουδῆς ... ἐκ τοῦ χρηστότητα ἀναλαβεῖν·οὕτω δὲ τὸ καθ' ὁμοίωσιν» (Λόγος Α΄ «Περί τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς» 20 Migne 30, 29 ἑξ., 32).

7. «Δυνάμει μέν ἐστί αὐτὸ τὸ κατ' εἰκόνα, ἐνεργείᾳ δὲ τὸ καὶ ἀντιποιηθῆναι τῆς ἀρετῆς καὶ πράξει κατορθῶσαι τὸ καλὸν καὶ οὕτως ἐλθεῖν διὰ τῆς ἀρίστης πολιτείας εἰς τό καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ» (Γρηγορίου Νύσσης: Λόγος Α΄ «εἰς τὰ τῆς Γραφῆς ῥήματα "Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ ὁμοίωσιν"» ἔκδοση W. Jaeger, σ. 31α).

Ἔκφραση *τοῦ κατ' εἰκόνα* ἀποτελοῦσε ἡ ἀρχέγονη δικαιοσύνη, δηλαδή ἡ προπτωτική κατάσταση στήν ὁποία βρισκόταν ὁ ἄνθρωπος, ὅταν πλάσθηκε ἀπό τόν Δημιουργό του πού περιλάμβανε:

α΄. Τήν κυριαρχία αὐτοῦ ἐπί τῶν ζώων καί ὅλης τῆς κτίσεως.

β΄. Τήν δυνατότητα τῆς ἀθανασίας καί τῆς ἀναμαρτησίας.

γ΄. Τήν εὐθύτητα καί ἀκακία ἤ «τό ἀκέραιον καί ἄτρωτον»[8].

δ΄. Τήν ἀπάθεια καί ἀφθαρσία καί ἔλλειψη πόνου καί θλίψεων.

ε΄. Τήν ἀληθῆ θεογνωσία καί «*θεωρίαν*» καί ἄμεση κοινωνία μέ τόν Θεό.

στ΄. Τήν κατοχή πολλῶν ἄλλων γνώσεων».

Μνημονεύουμε ἐνδεικτικῶς ὅλα αὐτά τά γνωρίσματα πού ἀναφέρει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός στό πιό κάτω κείμενο:

28

«*Ὁ Θεός λοιπόν δημιούργησε τόν ἄνθρωπο ἄκακο, εὐθύ, ἐνάρετο, ἄλυπο, ἀμέριμνο, λαμπρυνόμενο μέ κάθε ἀρετή, στολισμένο μέ ὅλα τά ἀγαθά ... ἐπίγειο καί οὐράνιο, πρόσκαιρο καί ἀθάνατο, ὁρατό καί νοούμενο, μέσον μεγαλείου καί ταπεινότητας, τόν ἴδιο πνεῦμα καί σάρκα, ... καί ἡ κατάληξη τοῦ μυστηρίου εἶναι ὅτι θεώνεται μέ τήν ὑπα-*

8. Μεγάλου Βασιλείου: «Εἰς τὸν Ἡσαΐαν» 7, 202 Migne P.G. 30, 465,

κοή στόν Θεό· θεώνεται μάλιστα μέ τήν κοινωνία τοῦ θείου φωτισμοῦ, χωρίς νά μεταβάλλεται σέ Θεό κατά τήν οὐσία. Τόν δημιούργησε λοιπόν ὡς φύση ἀναμάρτητη καί θέληση αὐτεξούσια. Ἀναμάρτητο τόν θεωρῶ ὄχι γιατί δέν ἐπιδέχεται ἁμαρτία, ἀλλά γιατί δέν ἔχει στήν φύση του τήν τάση πρός τήν ἁμαρτία, ἐνῶ φυσικά τήν ἔχει στήν προαίρεση, ἐπειδή δηλαδή ἔχει ἐξουσία νά μένει καί νά προκόβει στό ἀγαθό συνεργαζόμενος μέ τήν θεία Χάρη, ἐπίσης καί νά τρέπεται ἀπό τό καλό καί νά πηγαίνει πρός τό κακό, ἀφοῦ ὁ Θεός κάνει τήν παραχώρηση ἐξαιτίας τοῦ αὐτεξουσίου»[9].

Ἡ ὅλη προπτωτική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου δέν ἦταν ἀπόλυτα τέλεια καί ἀνεπίδεκτη προόδου καί ἀναπτύξεως, δηλαδή ἡ λεγόμενη τελειότητα τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, δέν ἦταν ἀπόλυτη, ἀλλά σχετική καί

9. Τοιουτοτρόπως ὁ Θεός ἔπλασε τόν «ἄκακον, εὐθύ, ἐνάρετον, ἄλυπον, ἀμέριμνον, πάσῃ ἀρετῇ κατηγλαϊσμένον, πᾶσιν ἀγαθοῖς κομῶντα, ... ἐπίγειον καὶ οὐράνιον, πρόσκαιρον καὶ ἀθάνατον, ὁρατὸν καὶ νοούμενον, μέσον μεγέθους καὶ ταπεινότητος, τὸν αὐτὸν πνεῦμα καὶ σάρκα ... καί - πέρας τοῦ μυστηρίου - τῇ πρὸς Θεὸν νεύσει θεούμενον, θεούμενον δὲ τῇ μετοχῇ τῆς θείας ἐλλάμψεως καὶ οὐκ εἰς τὴν θείαν μεθιστάμενον οὐσίαν. Ἐποίησεν δὲ αὐτὸν φύσιν ἀναμάρτητον καὶ θέλησιν αὐτεξούσιον. Ἀναμάρτητον δὲ φημὶ οὐχ εἰς μὴ ἐπιδεχόμενον ἁμαρτίαν, ἀλλ᾽ οὐκ ὡς ἐν τῇ φύσει τὸ ἁμαρτάνειν ἔχοντα, ἐν τῇ προαιρέσει δὲ μᾶλλον, ἤτοι ἐξουσίαν ἔχοντα μένειν καὶ προκόπτειν ἐν τῷ ἀγαθῷ τῇ θείᾳ συνεργούμενον χάριτι, ὡσαύτως καὶ τρέπεσθαι ἐκ τοῦ καλοῦ καὶ ἐν τῷ κακῷ γίνεσθαι τοῦ Θεοῦ παραχωροῦντος διὰ τὸ αὐτεξούσιον» (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ: Μνημονευθέν ἔργον ΙΙ 12, Migne 94, 921. 924).

συνεπῶς ἐπιδεκτική μεγαλύτερης ἀναπτύξεως καί προόδου, μέ τήν συνεργασία τῆς θείας Χάριτος καί τῶν φυσικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ, καί αὐτεξούσια πρός τελειοποίηση καί μετατροπή τοῦ *κατ' εἰκόνα στό καθ' ὁμοίωσιν*.

Πράγματι οἱ Πρωτόπλαστοι οὔτε τέλειοι ἠθικῶς πλάσθηκαν, διότι αὐτό θά σήμαινε ἔλλειψη ἐλεύθερης βουλήσεως καί οἱ πράξεις τους θά ἦταν χωρίς ἠθική σημασία, οὔτε φύσει ἀτελεῖς, διότι σ' αὐτή τήν περίπτωση αἴτιος τῆς πτώσεώς τους θά ἦταν ὁ Θεός.

Ἑπομένως στό αὐτεξούσιο τοῦ ἀνθρώπου ἐνυπῆρχε ἡ δυνατότητα εἴτε νά προέλθει ἡ ἠθική τελείωση καί ἀνάπτυξή του καί ἡ μετατροπή τοῦ *«κατ' εἰκόνα»* στό *«καθ' ὁμοίωσιν»* μέ τήν βοήθεια τῆς θείας Χάριτος, εἴτε νά ἐκπέσει ἐξαιτίας τῆς ἁμαρτίας ἀπό τήν θεία χάρη.

Ἡ προπατορική ἁμαρτία ἦταν ἡ αὐτόβουλη παράβαση ἐκ μέρους τῶν Πρωτοπλάστων τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἀπό φιλαυτία καί ὑπερηφάνεια, ἡ ὁποία ἐντολή φανέρωνε τήν βούληση τοῦ Θεοῦ πρός αὐτούς.

Ἡ ἁμαρτία εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἀποτυχία τῶν Πρωτοπλάστων νά πραγματοποιήσουν τόν ἀρχικό προορισμό τους.

Ἀποτελέσματα τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας ὑπῆρξαν ἀφ' ἑνός μέν ἡ ἀχρείωση καί ἀμαύρωση τῆς θείας εἰκόνας στόν ἄνθρωπο, ὄχι ὅμως καί ἡ παντελής ἀπόσβεση καί ἐξαφάνισή της, ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀπώλεια ὅλων τῶν θείων δώρων πού διακοσμοῦσαν τήν ἀνθρώ-

πινη φύση καί ἀποτελοῦσαν τήν ἀρχέγονη κατάσταση, τήν προπτωτική κατάσταση. Στά ἀποτελέσματα πτώσεως συμπεριλαμβάνονται μεταξύ ἄλλων ἡ διακοπή ἐσωτερικῆς καί ἄμεσης ἐπικοινωνίας τοῦ πεσόντος ἀνθρώπου μέ τόν Θεό καί ἡ ἔκπτωση ἀπό τήν κατ' εἰκόνα Θεοῦ χάρη, ἡ ἐξασθένηση καί διαστροφή τῶν πνευματικῶν, βουλητικῶν καί συναισθηματικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου (τοῦ τριμεροῦς της ψυχῆς, δηλαδή λογιστικοῦ, θυμοειδοῦς καί ἐπιθυμητικοῦ) καί γενικῶς ἡ πνευματική καί σωματική φθορά καί ἀσθένεια τῆς φύσεώς του καί τέλος, ὁ θάνατος καί ὁ φυσικός καί ὁ πνευματικός καί ὁ αἰώνιος, πού παραχωρήθηκε ἀπό τόν Θεό γιά νά μή καταστεῖ τό κακό ἀθάνατο πού δέν ἀποτελεῖ δικό Του ἔργο.

Συγχρόνως, ὅταν ἐξέπεσεν ὁ ἄνθρωπος, ἡ φύση ὑποτάχθηκε στήν ματαιότητα, γι' αὐτό καί ἐπαναστάτησε κατά τοῦ κυριάρχου της ἀνθρώπου, ἀρνούμενη νά ὑποταχθεῖ στόν παραπεσόντα καί νά τόν ὑπηρετήσει. Ἀπό τότε καί τό φυσικό κακό. Ὁ Θεός ὅμως παρενέβη καί ἔδωσε ἐντολή στήν κτίση νά ὑπηρετήσει τόν ἄνθρωπο, ἄν καί παραβάτη καί ταλαίπωρο, ἀκόμη καί τόν ἄθεο καί βλάσφημο. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρεται σ' αὐτό τό θέμα μέ τά ἑξῆς λόγια:

«Γιατί ὅλη ἡ κτίση προσμένει μέ λαχτάρα πότε θά φανερωθεῖ ἡ δόξα τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ. Ξέρετε, βέβαια, πώς ἡ κτίση ὑποτάχθηκε καί αὐτή στήν φθορά, ὄχι γιατί ἔφταιγε ἀλλά γιατί ἔτσι θέλησε αὐτός πού τήν ὑπέταξε. Ἔχει ὅμως πάντοτε τήν ἐλπίδα, κι

αὐτή ἀκόμα ἡ κτίση, πώς θ' ἀπελευθερωθεῖ ἀπό τήν ὑποδούλωσή της στήν φθορά, καί θά μετάσχει στήν ἐλευθερία πού θ' ἀπολαμβάνουν τά δοξασμένα παιδιά τοῦ Θεοῦ. Ξέρουμε καλά ὅτι ὡς τώρα ὅλη ἡ κτίση στενάζει καί κραυγάζει ἀπό πόνο, σάν τήν ἑτοιμόγεννη γυναίκα. Κι ὄχι μόνο ἡ κτίση. Τό ἴδιο κάνουμε κι ἐμεῖς: Ἔχουμε ὡς ἀρραβώνα τοῦ νέου κόσμου τό Ἅγιο Πνεῦμα, ἐσωτερικά ὅμως στενάζουμε κι ἐμεῖς, γιατί λαχταροῦμε νά γίνουμε γιά πάντα παιδιά τοῦ Θεοῦ καί νά γλιτώσει τό σῶμα μας ἀπό τήν φθορά»[10].

Ἡ ἁμαρτία τῶν Προπατόρων, μέ ὅλες τίς συνέπειες καί τίς ποινές, μεταδίδεται κληρονομικά σ' ὁλόκληρο τό ἀνθρώπινο γένος πού κατάγεται ἀπ' αὐτούς καί ἔτσι *«κανείς δέν εἶναι καθαρός ἀπό τόν ρύπο τῶν ἁμαρτιῶν ἔστω καί ἄν μία ἡμέρα εἶναι ὁ βίος του ἐπάνω στήν γῆ»*[11].

10. «Ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. οἴδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ Πνεύματος ἔχοντες καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν υἱοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν» (πρός Ρωμαίους η΄ 19-23).

11. «Οὐδεὶς καθαρός ἐστιν ἀπὸ ρύπον, ἐὰν καὶ μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἰώβ ιδ΄, 4).

5. Τό μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας

ἤτοι τῆς φροντίδας τοῦ Θεοῦ
γιά τήν σωτηρία καί ἀποκατάσταση τοῦ ἀνθρώπου

Ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιά τό μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας πραγματεύεται τήν θεία περί τόν ἄνθρωπο *«οἰκονομία»* πού περιλαμβάνει, τήν, ἀπό ἄφατη φιλανθρωπία, προαιώνια βουλή, ἀπόφαση καί σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά νά σώσει τόν ἐκπεσόντα ἀπό τήν θεία Χάρη ἄνθρωπο, ἀπό τήν ἁμαρτία, τήν φθορά καί τόν θάνατο, μέ τήν σέ ὁρισμένο χρόνο ἐνσάρκωση τοῦ Σωτήρα καί τοῦ ὅλου ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου Του.

Κατά τόν Μέγα Βασίλειο *«τό σωτηριῶδες γιά τόν ἄνθρωπο σχέδιο τοῦ Θεοῦ καί Σωτήρα μας εἶναι ἀνάκληση ἀπό τήν ἔκπτωση καί ἐπάνοδος στήν πρός Θεό ἐγγύτητα ἀπό τήν ἀποξένωση, πού προξενήθηκε ἐξαιτίας τῆς παρακοῆς»*[1].

1. «Ἡ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν περὶ τὸν ἄνθρωπον οἰκονομία ἀνάκλησίς ἐστιν ἀπὸ τῆς ἐκπτώσεως, καὶ ἐπάνοδος εἰς οἰκείωσιν Θεοῦ ἀπὸ τῆς διὰ τὴν παρακοὴν γενομένης ἀλλοτριώσεως» (Περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Κεφάλαιον ιε΄ 15, 35 Migne P.G. 32, 128).

Κατά τόν Ἱερό Χρυσόστομο ὁ Θεός *«εὗρε ταύτην τὴν οἰκονομίαν τὴν διὰ τῆς χάριτος»*[2].

Γιά νά ἀνακαλέσει λοιπόν ἀπό τήν πτώση καί γιά νά σώσει τό ἀνθρώπινο γένος, πού ἁμάρτησε καί ἔπεσε καί γιά νά φέρει τόν ἄνθρωπο σέ συνδιαλλαγή καί οἰκείωση μέ τόν Θεό, ἐξαπέστειλε Αὐτός ἀπό ἄκρα ἀπολυτρωτική ἀγάπη καί ἄφατη φιλανθρωπία τόν μονογενῆ Υἱό καί Λόγο Του στόν κόσμο, ὥστε δι' Αὐτοῦ *«νά ἐξαλειφθεῖ ἡ ἐξουσία τῆς ἁμαρτίας, γιά νά γκρεμισθεῖ τό προπύργιο τοῦ διαβόλου, γιά νά κοποῦν τά νεῦρα τοῦ θανάτου, γιά νά ἀνοιχθοῦν σέ μᾶς οἱ πύλες τοῦ οὐρανοῦ, γιά νά ἐξαφανισθεῖ ἡ κατάρα, γιά νά λυθεῖ ἡ προηγούμενη καταδίκη»*[3].

Γιά τόν λόγο αὐτόν ὁ Λυτρωτής στάλθηκε ἀπό τόν Θεό Πατέρα, ὅταν ἦρθε τό πλήρωμα τοῦ χρόνου, ὅταν δηλαδή συμπληρώθηκε ὁ ὁρισμένος χρόνος, ἔκλινε οὐρανούς καί κατέβηκε στήν γῆ καί ἐνῶ ἦταν Θεός τέλειος, φανερώθηκε μέ ἀνθρώπινη φύση καί ἔγινε ἄνθρωπος τέλειος, προσλαμβάνοντας ἀτρέπτως, πλήρη καί τέλεια ἀνθρώπινη φύση ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καί Μαρίας τῆς Παρθένου καί μέ αὐτόν τόν τρόπο

2. Ὁμιλία Α΄ «Εἰς Ἐφεσίους» §4, Migne P.G. 62, 16).

3. «Τῆς ἁμαρτίας ἡ τυραννὶς ἀναιρεθῇ, ἵνα καθαιρεθῇ τοῦ διαβόλου ἡ ἀκρόπολις, ἵνα τμηθῇ τοῦ θανάτου τὰ νεῦρα, ἵνα ἀνοιγῶσιν ἡμῖν αἱ τοῦ οὐρανοῦ πύλαι, ἵνα ἀφανισθῇ ἡ ἀρά, ἵνα ἡ προτέρα καταδίκη λυθῇ» (Ὁμιλία: «Πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας ἐπὶ ταῖς δυσημερίαις ταῖς γενομέναις» Ε.Π.Ε. τόμ. 33, σελ. 536).

«μεσίτης Θεοῦ καί ἀνθρώπων χρηματίζει ὁ μόνος φιλάνθρωπος»[4].

Ὅπως ὁ Πρῶτος Ἀδάμ παρέσυρε ὁλόκληρο τό ἀνθρώπινο γένος στήν ἁμαρτία καί τήν φθορά καί τόν θάνατο, γενόμενος αἴτιος καί δημιουργός τῆς καθολικῆς ἁμαρτωλότητας ὁλόκληρου τοῦ ἀνθρώπινου γένους, δυνάμει τῆς ἑνότητας τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, ἔτσι καί ὁ Νέος Ἀδάμ, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, μέ τό νά ἀναλάβει καί νά ἑνώσει ὅλη τήν ἀνθρώπινη φύση μέ τήν θεία, τήν θεράπευσε, τήν ἀνέπλασε, τήν ἁγίασε καί τήν ἀπελευθέρωσε ἀπό τήν ἁμαρτία, τήν φθορά καί τόν θάνατο, γενόμενος αἴτιος *«σωτηρίας αἰωνίου»*[5], πάλι δυνάμει τῆς ἑνότητας τῆς ἀνθρώπινης φύσεως.

Τό σχέδιο τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας *«εἶχε προετοιμασθεῖ καί πρίν ἀκόμη δημιουργηθοῦμε ἐμεῖς μᾶλλον δέ καί πρίν ἀπό τήν σύσταση τοῦ κόσμου, καί ἡ αἰτία εἶναι καλή καί κατά κάποιο τρόπο ἀξιοθαύμαστη. Δέν ἔπρεπε ὁ Θεός νά σκέφτεται γιά ἐμᾶς μετά ἀπό ἐμᾶς, γιά νά μήν φανεῖ ὅτι ἀγνοεῖ αὐτά πού ἀφοροῦν σέ ἐμᾶς. Ὅταν λοιπόν μᾶς ἔκτισε μέ τόν Λόγο Του, καί ἐπειδή γνώριζε τά δικά μας περισσότερο ἀπό ὅσο ἐμεῖς καί προέβλεπε ὅτι, ἄν καί δημιουργηθήκαμε καλοί, ἀργότερα θά γίνουμε παραβάτες τῆς ἐντολῆς καί θά ἐκβληθοῦμε ἀπό τόν*

4. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ: Μνημονευθέν ἔργο III, 1 Migne P.G. 94, 984.

5. Πρός Ἑβραίους ε΄, 9.

Παράδεισο ἐξαιτίας τῆς παρακοῆς, ἐπειδή εἶναι φιλάνθρωπος καί ἀγαθός, γι᾽ αὐτό προετοιμάζει τό ἔργο τῆς σωτηρίας μας διά τοῦ ἰδίου Λόγου, μέ τόν Ὁποῖον καί μᾶς δημιούργησε. Αὐτό τό κάνει ὁ Θεός γιά νά μή παραμείνουμε τελείως νεκροί, ἀκόμη καί ἄν παραπλανηθοῦμε ἀπό τόν ὄφι καί ἐκπέσουμε, ἀλλά μέ τό νά ἔχουμε στόν Λόγο τήν προετοιμασμένη γιά ἐμᾶς λύτρωση καί σωτηρία, νά ἀναστηθοῦμε πάλι καί νά παραμείνουμε ἀθάνατοι»[6].

Βεβαίως ἡ σωτηρία εἶναι ἔργο τοῦ Ἑνός ἐν Τριάδι Θεοῦ, διότι ὅπου ἐνεργεῖ ἕνα πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος συνεργεῖ συγχρόνως ὅλη ἡ Ἁγία Τριάδα.

Ἡ θεία οἰκονομία κατανοεῖται, ἀφ᾽ ἑνός μέν ὡς ἀπολύτρωση ἐξ ἀντικειμένου ἀπό τόν Λυτρωτή γιά ὅλο τό ἀνθρώπινο γένος καί πραγματοποιήθηκε ἐφάπαξ, ἀφ᾽ ἑτέρου δέ ὡς προσωπική οἰκείωση τῆς ἐξ

6. «Προητοίμαστο δὲ αὕτη καὶ πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ κόσμου· καὶ ἡ αἰτία χρηστὴ καὶ θαυμαστή πώς ἐστιν. Οὐκ ἔπρεπε τὸν Θεὸν ὕστερον περὶ ἡμῶν βουλεύεσθαι, ἵνα μὴ ὡς ἀγνοῶν τὰ καθ᾽ ἡμᾶς φαίνηται. Κτίζων τοίνυν ἡμᾶς διὰ τοῦ ἰδίου Λόγου ὁ τῶν ὅλων Θεὸς καὶ εἰδὼς τὰ ἡμῶν ὑπὲρ ἡμᾶς, προγινώσκων τε ὅτι καλοὶ γενόμενοι ὕστερον παραβάται τῆς ἐντολῆς ἐσόμεθα καὶ ἐκ τοῦ παραδείσου ἐκβληθησόμεθα διὰ τὴν παρακοήν, φιλάνθρωπος καὶ ἀγαθὸς ὢν προετοιμάζει ἐν τῷ ἰδίῳ Λόγῳ δι᾽ οὗ καὶ ἔκτισεν ἡμᾶς, τὴν περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν οἰκονομίαν, ἵνα, κἂν ἀπατηθέντες παρὰ τοῦ ὄφεως ἐκπέσωμεν, μὴ τέλεον ἀπομείνωμεν νεκροί, ἀλλ᾽ ἔχοντες ἐν τῷ Λόγῳ τὴν προητοιμασμένην ἡμῖν λύτρωσίν τε καὶ σωτηρίαν, πάλιν ἀναστάντες, ἀθάνατοι διαμείνωμεν» (Μεγάλου Ἀθανασίου: Κατά Ἀρειανῶν II 765, Migne P.G. 26, 305).

ἀντικειμένου ἀπολυτρώσεως ἀπό κάθε ἄνθρωπο διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στήν Ἐκκλησία.

α΄. Τό πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου Λυτρωτοῦ

Κατά τόν εὐαγγελιστή Ἰωάννη *«ὁ Λόγος σάρξ ἐγένετο»*[7], δηλαδή αὐτό ἀποτελεῖ τό *«μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον. Ὁ Θεός ἐφανερώθη ἐν σαρκί»*[8].

Πράγματι, κατά τόν Ἰωάννη τόν Δαμασκηνό:

«Ὁ ἴδιος ὁ Θεός Λόγος ἔγινε ἡ ὑπόσταση στήν σάρκα· γιατί ὁ Θεός Λόγος δέν ἑνώθηκε μέ σάρκα πού προϋπῆρχε καί εἶχε ὑπόσταση, ἀλλά ἀφοῦ ἐγκαταστάθηκε στήν μήτρα τῆς Ἁγίας Παρθένου, χωρίς νά περικλεισθεῖ, οἰκοδόμησε στήν δική του ὑπόσταση ἀπό τά ἁγνά αἵματα τῆς Παρθένου, σάρκα ἐμψυχωμένη μέ λογική καί νοερή ψυχή, προσλαμβάνοντάς την ὡς ἀπαρχή τοῦ ἀνθρωπίνου φυράματος, ὄχι μέ σπέρμα ἀλλά μέ δημιουργική δύναμη διά μέσου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ἔγινε στήν σάρκα ὑπόσταση»[9].

7. Ἰωάννου α΄, 14.

8. Πρός Τιμόθεον Α΄ γ΄, 16.

9. «Ὁ θεῖος Λόγος, ἐνοικήσας τῇ γαστρὶ τῆς Ἁγίας Παρθένου ἀπεριγράπτως ἐν τῇ ἑαυτοῦ ὑποστάσει ἐκ τῶν ἁγνῶν τῆς Ἀειπαρθένου αἱμάτων, σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ ὑπεστήσατο, ἀπαρχὴν προσλαβόμενος τοῦ ἀνθρωπίνου φυράματος, οὐ σπερματικῶς, ἀλλά δημιουργικῶς διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος αὐτὸς ὁ Λόγος γενόμενος τῇ σαρκὶ ὑπόστασις» (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ: Μνημονευθέν ἔργο ΙΙΙ, 2 Migne P.G. 94, 985).

Σύμφωνα μέ τήν διδασκαλία τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, οἱ δύο φύσεις ἑνώθηκαν στό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Λόγου, θεία καί ἀνθρώπινη, καί διέμειναν ἑνωμένες ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως (κατά τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ), ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως (κατά τοῦ Νεστοριανισμοῦ)[10].

Οἱ δύο φύσεις μετά τήν ἕνωση διέμειναν ἀκραιφνεῖς καί ἀναλλοίωτες. Ἡ ὑποστατική αὐτή ἕνωση τῶν δύο φύσεων ὑπερβαίνει τήν ἀνθρώπινη λογική καί σκέψη καί παραμένει ἀπερινόητη καί ἄφραστη καί ἄρρητη καί ἀπόρρητη. Θά παραμείνει δέ πάντοτε ἀχώριστη καί ἀδιάλυτη.

Ἀλλ' ἀφοῦ στόν Ἰησοῦ Χριστό εἶναι δύο φύσεις, ἡ θεία καί ἡ ἀνθρώπινη, ἄρα σ' Αὐτόν ὑπάρχουν καί δύο φυσικές θελήσεις αὐτεξούσιες, ἡ θεία καί ἡ ἀνθρώπινη καί δύο φυσικές ἐνέργειες, ἡ θεία καί ἡ ἀνθρώπινη καί δύο φυσικά αὐτεξούσια, τό θεῖο καί τό ἀνθρώπινο, ὅπως καί ἡ σοφία καί ἡ γνώση θεία καί ἀνθρώπινη.

Οἱ δύο θελήσεις δέν ἦταν ἐνάντιες ἡ μία στήν ἄλλη οὔτε ἀντεπιτίθεντο οὔτε ἀντιπάλευαν, ἀλλ' ἁρμονικά ἤθελαν τό ἴδιο μέ τόν δικό της ἡ καθεμιά τρόπο καί μάλιστα ἡ ἀσθενής καί ἀτελής ἀνθρώπινη θέληση ὑποτασσόταν ἐλεύθερα καί αὐτεξούσια στήν τέλεια καί παντοδύναμη θεία θέληση.

Σύμφωνα μέ αὐτά ὁ Θεάνθρωπος Λυτρωτής μας, λόγω τοῦ ὅτι γεννήθηκε ἀπό τόν Θεό Πατέρα, εἶναι τέλειος Θεός καί ἔχει τά πάντα ὅσα ἔχει ὁ Θεός Πα-

10. Βλ. Ἰωάννου Καρμίρη: Τά Δογματικά....τόμος Ι, σελ. 165.

τέρας, πλήν τῆς ἀγεννησίας, ὅπως εἴδαμε στά ὑποστατικά ἰδιώματα περί τῶν θείων προσώπων, συνάμα δέ, λόγω τοῦ ὅτι γεννήθηκε ἀπό τήν Παρθένο Μαρία εἶναι τέλειος ἄνθρωπος ὁ Ἴδιος καί ἔχει πάντα ὅσα ἔχει ὁ ἄνθρωπος πλήν τῆς ἁμαρτίας[11].

Ἀπό τήν ὑποστατική ἕνωση τῶν δύο *ἐν Χριστῷ* φύσεων συνάγονται οἱ ἑπόμενες δογματικές ἀκολουθίες:

Ἡ περιχώρηση τῶν δύο φύσεων μεταξύ τους.

Ἡ ἀντίδοση ἤ κοινοποίηση τῶν ἰδιωμάτων καί τῶν ὀνομάτων τους.

Ἡ οἰκείωση καί θέωση τῆς ἀνθρώπινης φύσεως.

Ἡ φυσική υἱότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί ὡς ἀνθρώπου Υἱός Θεοῦ καί Υἱός ἀνθρώπου.

Ἡ προσκύνηση καί λατρεία Αὐτοῦ καί κατά τήν ἀνθρώπινη φύση.

Ἡ ἀναμαρτησία τῆς ἀνθρώπινης φύσεως.

Ὁ ἐμπλουτισμός τῆς ἀνθρώπινης γνώσεως καί δυνάμεως.

Ἡ προσηγορία τῆς ἁγίας Μητέρας Του ὡς ὄντως Θεοτόκου καί Θεομήτορος, καθώς δογμάτισε ἡ Γ΄ καί ἐπανέλαβε ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος.

β΄. Τό ἀπολυτρωτικό ἔργο τοῦ Σωτήρα

Ὡς Θεός καί ἄνθρωπος ὁ Σωτήρας ἀπολύτρωσε τούς ἀνθρώπους ἀπό τήν ἁμαρτία, τήν φθορά καί τόν θάνατο.

11. Πρός Ἑβραίους δ΄, 15.

Ὁ Θεός, λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «*μᾶς λύτρωσε ἀπό τήν σκοτεινή ἐξουσία τοῦ σατανᾶ καί μᾶς πολιτογράφησε στήν βασιλεία τοῦ ἀγαπητοῦ Υἱοῦ του, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔδωσε τήν ἀπολύτρωση, μᾶς συγχώρησε τίς ἁμαρτίες*»[12].

Ὅταν ἀνέλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση μέ τήν ἐνανθρώπηση, ἀπολύτρωσε καί θέωσε τό ἀνθρώπινο γένος μέ τήν θεία διδασκαλία καί τό ἅγιο παράδειγμά Του καί κυρίως μέ τόν σταυρικό θανατό Του καί τήν Ἀναστάσή Του καί γενικῶς μέ τήν ἐπί γῆς ἐπιφάνεια καί σωτηριώδη ἐνέργειά Του.

Στήν ἀπολύτρωση περιλαμβάνεται βεβαίως καί ἡ ἵδρυση τῆς Ἐκκλησίας, τήν ὁποία ἵδρυσε Αὐτός, ὡς κιβωτό καί ἐργαστήριο τῆς σωτηρίας ἐντός τῆς ὁποίας κάθε ἄνθρωπος, ἐντασσόμενος ἐλεύθερα καί μέ τήν θέλησή του, μπορεῖ (νά προσοικειωθεῖ), νά ἐπιτύχει ὑποκειμενικά τήν δική του σωτηρία συμμετέχοντας στά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, συμπεριφερόμενος μέ ἀγάπη πού ἀποδεικνύει τήν πίστη του, κατά τόν ἀπόστολο Παῦλο «*πίστη πού ἐκδηλώνεται ἔμπρακτα μέ ἀγάπη*»[13] καί κατά τόν ἀπόστολο Ἰάκωβο: «*Ποιό εἶναι τό ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἄν κάποιος λέει ὅτι ἔχει πίστη, δέν τήν ἀποδεικνύει ὅμως μέ ἔργα; Μή-*

12. «Ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν» (πρός Κολοσσαεῖς α΄, 13, 14).

13. «Πίστις δι᾽ ἀγάπης ἐνεργουμένη» (πρός Γαλάτας ε΄, 6).

πως μπορεῖ μόνη της ἡ πίστη νά τόν σώσει; Ἄς πάρουμε τήν περίπτωση πού κάποιος ἀδελφός ἤ κάποια ἀδελφή δέν ἔχουν ρούχα νά ντυθοῦν καί στεροῦνται τό καθημερινό τους φαγητό· ἄν κάποιος ἀπό σᾶς τούς πεῖ: Ὁ Θεός μαζί σας! Εὔχομαι νά βρεῖτε ρούχα καί νά χορτάσετε φαγητό, ποιό τό ὄφελος, ἄν δέν τούς δώσει τά ἀπαραίτητα πού χρειάζεται τό σῶμα; Ἔτσι καί ἡ πίστη, ἄν δέν ἐκδηλώνεται μέ ἔργα, μόνη της εἶναι νεκρή.

Ἀλλά θά πεῖ κάποιος: Ἐσύ ἔχεις πίστη κι ἐγώ ἔχω ἔργα. Τοῦ ἀπαντῶ: Δεῖξε μου τήν πίστη σου ἀπό τά ἔργα σου. Ἐγώ μπορῶ νά σοῦ ἀποδείξω τήν πίστη μου ἀπό τά ἔργα μου. Ἐσύ πιστεύεις ὅτι ἕνας εἶναι ὁ Θεός. Καλά κάνεις. Καί τά δαιμόνια τό πιστεύουν αὐτό καί τρέμουν. Θέλεις νά μάθεις, ἀνόητε ἄνθρωπε, ὅτι ἡ πίστη χωρίς τά ἔργα εἶναι νεκρή; Ὁ Ἀβραάμ, ὁ προπάτοράς μας, δέν δικαιώθηκε ἀπό τά ἔργα του, ἐπειδή ὁδήγησε τό παιδί του, τόν Ἰσαάκ, στό θυσιαστήριο; Βλέπεις ὅτι ἡ πίστη του συνοδευόταν ἀπό ἔργα, καί μ' αὐτά τά ἔργα ἡ πίστη ἀποδείχθηκε τέλεια. Ἔτσι ἐκπληρώθηκε ἡ Γραφή πού λέει: Ὁ Ἀβραάμ πίστεψε στόν Θεό, καί γι' αὐτή του τήν πίστη ὁ Θεός τόν ἀναγνώρισε δίκαιο, καί ὀνομάσθηκε φίλος τοῦ Θεοῦ. Βλέπετε λοιπόν ὅτι ὁ ἄνθρωπος δικαιώνεται ἀπό τά ἔργα καί ὄχι μόνο ἀπό τήν πίστη. Κατά τόν ἴδιο τρόπο καί ἡ πόρνη Ραάβ δικαιώθηκε ἀπό τά ἔργα της, ὅταν ὑποδέχθηκε τούς κατασκόπους καί τούς βοήθησε νά φύγουν

κρυφά ἀπό ἄλλο δρόμο. Ὅπως, λοιπόν, τό σῶμα εἶναι νεκρό χωρίς τήν ψυχή, ἔτσι καί ἡ πίστη χωρίς τά ἔργα εἶναι νεκρή»[14].

Πάντοτε ὅμως ἔχοντας σύμμαχο καί βοηθό ἰσχυρό τήν θεία Χάρη πού κατέρχεται καί ὁλοκληρώνει τό ἔργο τῆς σωτηρίας κάθε ἀνθρώπου.

Γενικῶς οἱ Ἕλληνες Πατέρες καί θεολόγοι ἐξῆραν τούς τέσσερις κύριους σταθμούς τῆς ἀπολυτρωτικῆς ἐνέργειας τοῦ Σωτήρα, ἤτοι:

α΄. Τόν Εὐαγγελισμό, πού ἀποτελεῖ τήν ἀπαρχή τῆς ἀπολυτρώσεως, κατά τόν ὁποῖο ὁ Σωτήρας ἀφοῦ ἀνέλαβε ὅλη τήν ἀνθρώπινη φύση καί τήν ἕνωσε μέ τήν

14. «Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι καὶ λειπόμενοι ὦσι τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν, ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος; οὕτω καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχῃ, νεκρά ἐστι καθ᾽ ἑαυτήν. ἀλλ᾽ ἐρεῖ τις· σὺ πίστιν ἔχεις, κἀγὼ ἔργα ἔχω· δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου, κἀγὼ δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν μου. σὺ πιστεύεις ὅτι ὁ Θεὸς εἷς ἐστι· καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φρίσσουσι. θέλεις δὲ γνῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν; Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον; βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη, καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα· ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος Θεοῦ ἐκλήθη. ὁρᾶτε τοίνυν ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον. ὁμοίως δὲ καὶ Ραὰβ ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ὑποδεξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ ἑτέρᾳ ὁδῷ ἐκβαλοῦσα; ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστι» (Ἰακώβου β΄, 14-16).

θεία, τήν ἀνακαίνισε, τήν ἁγίασε, τήν ἀφθάρτισε καί τήν θέωσε *«δυνάμει»* μεταδίδοντας σ' αὐτήν θεία ζωή.

β΄. Τήν θεία διδασκαλία καί ἠθική νομοθεσία Του, μέ τήν ὁποία, ὡς κατ' ἐξοχήν Προφήτης, Διδάσκαλος καί ὕψιστος ἠθικός Νομοθέτης, ἀπευθύνθηκε πρός τόν πλανηθέντα νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καί τόν φώτισε μέ τήν θεία διδασκαλία καί ἠθική νομοθεσία πού ἐπισφράγισε μέ τόν ὑποδειγματικό βίο Του, *«ἀφήνοντάς σας τό ὑπόδειγμα»*[15].

γ΄. Τόν σταυρικό θάνατό Του, μέ τόν ὁποῖο, ὡς μέγας Ἀρχιερέας, πρόσφερε τόν Ἑαυτό Του θυσία ἐξιλαστήρια στόν Θεό Πατέρα γιά νά ἀπαλλάξει τόν ἄνθρωπο ἀπό τήν ἁμαρτία καί νά τόν συμφιλιώσει μέ τόν Ἅγιο Θεό. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέει:

«Ἀντίθετα, ὁ Χριστός ἦρθε ὡς ἀρχιερέας τῶν ἀγαθῶν πού προσμένουμε. Ἡ σκηνή στήν ὁποία μπῆκε εἶναι ἀνώτερη καί τελειότερη. Δέν εἶναι ἀνθρώπινο κατασκεύασμα, μέρος δηλαδή αὐτῆς τῆς δημιουργίας. Ὁ Χριστός μπῆκε μία γιά πάντα στά ἅγια τῶν ἁγίων γιά νά προσφέρει αἷμα ὄχι ταύρων καί μοσχαριῶν, ἀλλά τό δικό του αἷμα, ἐξασφαλίζοντάς μας ἔτσι τήν αἰώνια σωτηρία. Γιατί τό αἷμα τῶν τράγων καί τῶν ταύρων καί τό ράντισμα μέ στάχτη δαμαλιοῦ ἐξαγνίζουν αὐτούς πού εἶναι ἀκάθαρτοι θρησκευτικά, καθαρίζοντάς τους ἐξωτερικά. Σκεφτεῖτε, λοιπόν, πόσο περισσότερο τό αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχοντας

15. «Ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν» (Πέτρου Α΄ β΄, 21).

τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πρόσφερε τόν ἑαυτό Του ἀψεγάδιαστη θυσία στόν Θεό, θά καθαρίσει τήν συνείδησή μας ἀπό τά ἔργα πού ὁδηγοῦν στόν θάνατο, ἔτσι ὥστε νά μποροῦμε νά λατρεύουμε τόν ἀληθινό Θεό. Γι' αὐτόν τόν λόγο ὁ Χριστός εἶναι μεσίτης μίας νέας διαθήκης, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ὅσοι ἔχουν κληθεῖ νά μετάσχουν στήν αἰώνια κληρονομιά θά πάρουν τό μερίδιο πού τούς ὑποσχέθηκε. Αὐτό μπορεῖ νά γίνει, ἐπειδή ὁ Ἴδιος ὁδηγήθηκε στόν θάνατο πού μᾶς ἀπάλλαξε ἀπό τίς παραβάσεις πού εἶχαν γίνει τήν ἐποχή τῆς πρώτης διαθήκης. Γιατί ἡ διαθήκη ὑπάρχει ὅταν ἔχει πιστοποιηθεῖ ὁ θάνατος τοῦ διαθέτη. Μία διαθήκη ἰσχύει μόνο μετά τόν θάνατο· δέν ἔχει ποτέ ἰσχύ ὅσο ζεῖ ὁ διαθέτης. Γι' αὐτό, οὔτε καί ἡ πρώτη διαθήκη ἐγκαινιάσθηκε δίχως αἷμα. Ὅταν ὁ Μωυσῆς ἀπήγγειλε ὅλες τίς ἐντολές τοῦ νόμου μπροστά σ' ὁλόκληρο τόν λαό, πῆρε αἷμα μοσχαριῶν καί τράγων, μαζί μέ νερό, καί ράντισε μέ κόκκινο μαλλί καί ὕσσωπο καί τό ἴδιο τό βιβλίο καί ὁλόκληρον τόν λαό λέγοντας: Αὐτό εἶναι τό αἷμα τῆς διαθήκης τήν ὁποία σᾶς ὅρισε ὁ Θεός. Μέ τόν ἴδιο τρόπο ράντισε μέ τό αἷμα καί τήν σκηνή καί ὅλα τά λατρευτικά σκεύη. Ὅλα σχεδόν, σύμφωνα μέ τόν νόμο, καθαρίζονται μέ αἷμα· καί δέν ὑπάρχει συγχώρηση ἁμαρτιῶν χωρίς νά χυθεῖ αἷμα. Ὅλα ὅσα συμβολίζουν τήν οὐράνια πραγματικότητα ἦταν ἀνάγκη νά καθαρίζονται μέ τόν παραπάνω τρόπο. Τά ἴδια ὅμως τά ἐπουράνια ἀπαιτοῦν θυσίες ἀνώτερες ἀπ' αὐτές. Γιατί ὁ Χριστός δέν μπῆ-

κε στά ἅγια τῶν ἁγίων πού ἔχτισαν ἄνθρωποι καί πού εἶναι ἀπεικόνιση τοῦ οὐράνιου θυσιαστηρίου, ἀλλά στόν ἴδιο τόν οὐρανό, γιά νά παρουσιαστεῖ τώρα μπροστά στόν Θεό, μεσιτεύοντας γιά μᾶς. Οὔτε προσφέρει πολλές φορές θυσία τόν ἑαυτό Του, ὅπως συμβαίνει μέ τόν ἀρχιερέα πού εἰσέρχεται κάθε χρόνο στά ἅγια τῶν ἁγίων προσφέροντας ξένο αἷμα. Διαφορετικά, θά ἔπρεπε νά ἔχει πεθάνει πολλές φορές ἀπό καταβολῆς κόσμου. Ἐνῶ τώρα φανερώθηκε μία γιά πάντα στό τέλος τῶν αἰώνων καί κατάργησε μέ τήν θυσία Του τήν ἁμαρτία. Οἱ ἄνθρωποι μία φορά πεθαίνουν καί ὕστερα κρίνονται ἀπό τόν Θεό. Ἔτσι κι ὁ Χριστός, ἀφοῦ θυσιάσθηκε μία φορά γιά νά σηκώσει ἐπάνω του τίς ἁμαρτίες ὅλων μας, θά ἐμφανισθεῖ γιά δεύτερη φορά, ὄχι γιά ν' ἀντιμετωπίσει τήν ἁμαρτία, ἀλλά γιά νά σώσει αὐτούς πού τόν προσμένουν»[16].

16. «Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς, οὐ χειροποιήτου, τοῦτ' ἔστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ῞Αγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος. εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων καὶ σποδὸς δαμάλεως ραντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ Θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι; Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως, θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας. ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου· διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ

δ΄. Τήν ἀνάστασή Του, μέ τήν ὁποία, ὡς Βασιλέας παντοδύναμος, ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν *«θανάτῳ θάνατον πατήσας»* καί ἀφοῦ συνανέστησε τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν θάνατο στήν ζωή, ἀνέβηκε στούς οὐρανούς καί κάθησε στά δεξιά τοῦ Θεοῦ Πατέρα, ὅπως ἀναφέρει ὁ ἀπόστολος Πέτρος στήν ὁμιλία του τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς:

«Ἰσραηλίτες, ἀκοῦστε αὐτά πού θά σᾶς πῶ: Ποιός ἦταν ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος σᾶς τό ἀπέδειξε ὁ Θεός μέ τά θαύματα καί τά καταπληκτικά ἔργα πού ἔκανε μέσω αὐτοῦ ἀνάμεσά σας. Αὐτά τά ξέρετε

διαθέμενος. Ὅθεν οὐδ᾽ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται· λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ τὸν νόμον ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ τράγων μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσσώπου, αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρράντισε λέγων· τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός. καὶ τὴν σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως ἐρράντισε. καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις. Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τούτοις καθαρίζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσι θυσίαις παρὰ ταύτας. οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα Ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστός, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ᾽ εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν· οὐδ᾽ ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ Ἅγια κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ· ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· νῦν δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται. καὶ καθ᾽ ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις, οὕτω καὶ ὁ Χριστός, ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας, ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν (πρός Ἑβραίους θ΄, 11-28).

ἐσεῖς οἱ ἴδιοι πολύ καλά. Κι ὅμως ἐσεῖς τόν Ἰησοῦ τόν θανατώσατε, βάζοντας ἀνθρώπους πού δέν ἔχουν τόν νόμο τοῦ Θεοῦ νά τόν καρφώσουν στόν σταυρό. Βέβαια, σᾶς παραδόθηκε γιατί ἔτσι ὅρισε ὁ Θεός, πού τό θέλησε καί τό γνώριζε. Ὁ Θεός ὅμως τόν ἀνάστησε, ἐλευθερώνοντάς Τον ἀπό τά δεσμά τοῦ θανάτου, γιατί ἦταν ἀδύνατον νά τόν κρατήσει ὁ θάνατος. Πραγματικά, ὁ Δαβίδ λέει γι' Αὐτόν: Βλέπω τόν Κύριο πάντοτε μπροστά μου· εἶναι στά δεξιά μου γιά νά μέ προστατέψει. Γι' αὐτό χαίρεται ἡ καρδιά μου καί τραγουδάει ἡ γλώσσα μου· Κι ὅταν τό σῶμα μου πάει στόν τάφο, θά ἔχει τήν ἐλπίδα συντροφιά. Γιατί δέν θά ἐγκαταλείψεις τήν ψυχή μου στόν ἅδη, οὔτε θ' ἀφήσεις τόν ἅγιό σου νά γνωρίσει τήν φθορά. Μοῦ ἔδειξες τόν δρόμο πρός τήν ζωή, θά μέ γεμίσεις εὐφροσύνη, ὅταν θά εἶμαι κοντά σου. Ἀδελφοί, μπορῶ νά σᾶς πῶ ἐλεύθερα γιά τόν προπάτορα, τόν βασιλιά Δαβίδ, ὅτι καί πέθανε καί θάφτηκε καί τό μνῆμα του ὑπάρχει ἐδῶ μέχρι σήμερα. Ἐπειδή ὅμως ἦταν προφήτης καί γνώριζε ὅτι ὁ Θεός τοῦ ὑποσχέθηκε μέ ὅρκο πώς ἀπό ἕναν ἀπόγονό του θά ἀναστήσει τόν Χριστό ὡς ἄνθρωπο γιά νά καθίσει στόν θρόνο του, μίλησε προφητικά γιά τήν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος, οὔτε ἐγκαταλείφθηκε στόν ἅδη, οὔτε στό σῶμα του γνώρισε φθορά. Αὐτόν τόν Ἰησοῦ τόν ἀνάστησε ὁ Θεός, καί γιά τό γεγονός αὐτό ὅλοι ἐμεῖς εἴμαστε μάρτυρες. Ἀφοῦ, λοιπόν, ἀνέβηκε μέ τήν δύναμη τοῦ Θεοῦ στόν οὐρανό καί ἔλαβε ἀπό τόν Πατέρα τό

Ἅγιο Πνεῦμα πού τοῦ τό εἶχε ὑποσχεθεῖ, τό μοίρασε πλούσια σ' ἐμᾶς, αὐτό πού τίς ἐνέργειές του ἐσεῖς τώρα βλέπετε καί ἀκοῦτε. Ὁ Δαβίδ, βέβαια, δέν ἀνέβηκε στόν οὐρανό, καί ὅμως λέει ὁ ἴδιος: Ὁ Κύριος εἶπε στόν Κύριό μου: κάθισε στά δεξιά μου, ὥσπου νά ὑποτάξω τούς ἐχθρούς σου κάτω ἀπ' τά πόδια σου. Ἄς γνωρίζει, λοιπόν, μέ βεβαιότητα ὁ κάθε Ἰσραηλίτης ὅτι αὐτόν τόν Ἰησοῦ, πού ἐσεῖς τόν σταυρώσατε, ὁ Θεός τόν ἀνέδειξε Κύριο καί Μεσσία!»[17].

17. «Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε, τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες, διὰ χειρῶν ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλετε· ὃν ὁ Θεὸς ἀνέστησε λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. Δαυὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν· προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστιν ἵνα μὴ σαλευθῶ. διὰ τοῦτο
48 εὐφράνθη ἡ καρδία μου καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι, ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου.Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυὶδ ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἐστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν καθίσαι ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, προϊδὼν ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ὅτι οὐ κατελείφθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ᾅδου οὐδὲ ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν. τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες. τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθείς, τήν τε ἐπαγγελίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαβὼν παρὰ

Ἐπί πλέον ἐπισφραγίζοντας τήν ἀπολύτρωση ἵδρυσε πρός διαιώνισή της τήν Ἐκκλησία τήν Ὁποία αὐτός κυβερνᾶ ἀοράτως.

Συνοπτικά, μέ τήν ἐνανθρώπησή Του ὁ Σωτήρας ἀρχίζει τό ἀπολυτρωτικό ἔργο Του διδάσκοντας, καί μέχρι τῆς σταυρώσεως φανερώνει τό προφητικό ἀξίωμά Του, μέ τήν ἐξιλαστήρια θυσία Του ἐπί τοῦ σταυροῦ φανερώνει τό ἀρχιερατικό ἀξίωμά Του καί μέ τήν ἀνάστασή Του, ἀναληψή Του, καθέδρα Του στά δεξιά τοῦ Θεοῦ Πατέρα καί τήν ἵδρυση τῆς Ἐκκλησίας, φανερώνει τό βασιλικό ἀξίωμά Του.

Τήν αὐτή διδασκαλία περί τῶν τριῶν ἀξιωμάτων τοῦ Λυτρωτοῦ ἐκφράζει ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφοντας γι᾽ Αὐτόν ὅτι *«ἔγινε ἀπό τόν Θεό σοφία δική μας καί δικαίωση καί ἐξαγιασμός καί ἀπολύτρωση»*[18].

Τά ἀποτελέσματα τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ

1. Κατάργησε τήν ὠμότητα
2. Ἐδάμασε τά πάθη
3. Ἐστιγμάτισε τήν αὐτοχειρία
4. Ἐκόλασε τήν παιδοκτονία

τοῦ πατρός, ἐξέχεε τοῦτο ὃ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε. οὐ γὰρ Δαυῒδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς, λέγει δὲ αὐτός· εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ Κύριον καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε» (Πράξεων β΄, 22-36).

18. «Ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις (πρός Κορινθίους Α΄ α΄, 30).

5. Ἀπήλασε τίς ἐπαίσχυντες ἀκαθαρσίες
6. Ἐλευθέρωσε τόν δοῦλο
7. Ἐπροστάτευσε τόν αἰχμάλωτο
8. Ἐνοσήλευσε τόν ἀσθενῆ
9. Ἐστέγασε τό ὀρφανό
10. Ἀνύψωσε τήν γυναίκα
11. Περιέβαλε μέ ἀκτῖνες στεφάνου τήν ἀθώα ἡλικία τοῦ παιδιοῦ
12. Ἐξευγένισε τήν ἐργασία
13. Ἁγίασε τόν γάμο καί τήν οἰκογένεια
14. Ἀποκάλυψε τήν ὁμορφιά τῆς πραότητας
15 Κατέστησε τήν ἀγάπη καθολική καί ὑποχρεωτική ἀρετή
16. Ἐξάγνισε τήν ζωή
17. Ἐξῆρε τήν ψυχή κάθε ἀνθρώπου
18. Ἔκτισε καρδιές καθαρές καί βίους εἰρηνικούς
19. Ἐξήγησε τό μυστήριο τῆς ζωῆς
20. Κατέκτησε καί τό μυστήριο τοῦ τάφου καί τοῦ θανάτου.

50

γ΄. Ἡ οἰκείωση τῆς σωτηρίας

Ἡ ἀπολύτρωση πού συντελέσθηκε ἱστορικῶς ἐξ ἀντικειμένου, εἶναι ἀνάγκη νά καταστεῖ ὑποκειμενική, προσωπική, νά προσοικειωθεῖ, καί νά ἰδιοποιηθεῖ ἀπό τόν καθένα ἄνθρωπο πού ὀφείλει νά ἐπιδιώκει καί νά ἐργάζεται μετά φόβου καί τρόμου τήν σωτηρία του[19]

19. Πρός Φιλιππησίους β΄, 12.

μέ τήν σωτηριώδη ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πού κατοικεῖ μέσα του.

Ἡ προσωπική σωτηρία δέν ἐπιτυγχάνεται αὐτόματα, μαγικά, ἐξωτερικά καί μηχανικά, ἀλλά ὡς ἀποτέλεσμα δύο παραγόντων τοῦ θείου καί τοῦ ἀνθρώπινου, δηλαδή τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀφ' ἑνός καί τῆς ἐλεύθερης συνεργείας τοῦ ἀνθρώπου ἀφ' ἑτέρου, ἐνῶ προηγεῖται βέβαια καί ἐπικρατεῖ ὁ θεῖος παράγοντας, δηλαδή ἡ θεία Χάρη.

Σύμφωνα μέ αὐτά ὁ Πανάγαθος Θεός ἐνεργεῖ μέ τήν Χάρη Του τήν κλήση, τόν φωτισμό, τήν μετάνοια καί τήν ἐπιστροφή τοῦ ἁμαρτωλοῦ καί ἔπειτα τήν δικαίωση, τήν ἀναγέννηση καί τόν ἁγιασμό του στήν Ἐκκλησία δωρεάν *ἐπί τῇ βάσει καί δυνάμει* τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Σωτήρα.

Ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος ἀποδεχόμενος τήν Χάρη πού τοῦ προσφέρει ὁ Θεός συνεργάζεται ἐλεύθερα στό ἔργο τῆς δικῆς του σωτηρίας μέ τήν ὀρθή πίστη, τά ἀγαθά ἔργα του, δηλαδή τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, τήν ἀπόκτηση τῶν ἀρετῶν καί τήν ὑπακοή στό θεῖο θέλημα.

Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

Καὶ εἰς ἕναν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.

Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα. Καί ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς Βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρί καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν.

Εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

6. Ἐκκλησία

Τό μυστικό Σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

Στό Σύμβολο τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Πίστεως ὁμολογοῦμε καί διακηρύττουμε ὅτι πιστεύουμε.

«Εἰς Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικήν καί Ἀποστολικήν Ἐκκλησίαν».

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός ὁ Λυτρωτής καί Σωτήρας μας ἵδρυσε τήν Ἐκκλησία, ὡς ὁρατό πνευματικό καθίδρυμα, γιά νά τελεσιουργεῖται σ' αὐτό ἡ προσοικείωση ἀπό τούς ἀνθρώπους τῆς προσωπικῆς τους ἀπολυτρώσεως.

*

α΄. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι συνεπῶς ἡ κιβωτός τῆς σωτηρίας, ἡ ταμιοῦχος καί διαχειριστής τῆς θείας Χάριτος, πού δικαιώνει καί ἁγιάζει τόν προσερχόμενο σ' Αὐτήν ἄνθρωπο, μέ πίστη καί μετάνοια.

Αὐτή κατέχει, διαφυλάττει, διδάσκει καί ἑρμηνεύει αὐθεντικά καί ἀλάνθαστα τήν ἀποκεκαλυμμένη ἀλήθεια, τήν ἀλήθεια πού ὁ Θεός δίδαξε καί παρέδω-

σε στούς ἀνθρώπους. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι *«στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας»*[1].

*

β΄. Κατά τήν οὐσία Της ἡ Ἐκκλησία εἶναι ζῶν θεανθρώπινος ὀργανισμός καί Σῶμα Χριστοῦ στό Ὁποῖο ἑνώνεται ὀργανικά ὁ Θεάνθρωπος Χριστός μέ ὅλους τούς βαπτισμένους στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ζῶντας καί κεκοιμημένους Χριστιανούς, ἀκριβῶς ὅπως στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ἑνώθηκαν ἁρμονικά ἡ θεία καί ἡ ἀνθρώπινη φύση. Μ' αὐτόν τόν τρόπον στήν Ἐκκλησία ἑνώθηκε τό θεῖο μέ τό ἀνθρώπινο σέ μία μυστική, ἀλλά πραγματική ἑνότητα, σέ μιά ὀργανική ὁλότητα, σέ ἕνα μυστικό ἀλλά ζῶν σῶμα, τοῦ ὁποίου μέλη εἶναι ὅλοι οἱ Χριστιανοί καί κεφαλή ὁ Χριστός.

Κατά τόν ἀπόστολο Παῦλο *«ἀπ' αὐτήν (ἐννοεῖται τήν κεφαλήν πού εἶναι ὁ Χριστός) τρέφεται, συγκρατεῖται καί αὐξάνει ὅλο τό σῶμα μέ τίς ἀρθρώσεις καί τούς μυῶνες του, ὅπως τό θέλει ὁ Θεός»*[2].

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔδωσε τόν ἐπιτυχέστερο χαρακτηρισμό καί προσδιορισμό τῆς Ἐκκλησίας ὡς μυστικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, πού ἐμψυχώνεται ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα, ὅπως διδάσκει μέ τούς πιό κάτω λόγους του:

1. Πρός Τιμόθεον γ΄, 15.

2. «Ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν ἁφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συμβιβαζόμενον αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ» (πρός Κολοσσαεῖς β΄, 19).

«Ὅπως παραδείγματος χάριν σ᾽ ἕνα σῶμα ἔχουμε πολλά μέλη, ὅλα δέ τά μέλη δέν ἐπιτελοῦν τήν ἴδια λειτουργία, ἔτσι καί τό πλῆθος τῶν χριστιανῶν εἴμαστε ἕνα σῶμα χάρη στόν Χριστό, καί καθένας λειτουργεῖ ὡς ὄργανο τῶν ἄλλων»[3].

«Ὁ Κύριος οἰκοδομεῖ κι ἐσᾶς μαζί μέ τούς ἄλλους, γιά νά γίνετε πνευματική κατοικία τοῦ Θεοῦ»[4].

«Αὐτός ἐπίσης εἶναι ἡ Κεφαλή τοῦ σώματος, τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτός εἶναι ἡ ἀρχή, πρωτοαναστημένος ἀπό τούς νεκρούς, γιά νά εἶναι Αὐτός σέ ὅλα πρῶτος... Χαίρομαι τώρα πού ὑποφέρω γιά χάρη σας καί συντελῶ ἔτσι μέ τά σωματικά μου παθήματα, ὥστε νά ὁλοκληρωθοῦν οἱ θλίψεις πού πρέπει νά ὑπομείνει τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή ἡ Ἐκκλησία»[5].

Ὁ Χριστός εἶναι ἡ ζωοποιοῦσα *«κεφαλή τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας»*, διότι ὁ Θεός Πατέρας *«Αὐτόν τόν ἴδιο τόν Χριστό τόν ἔδωσε στήν Ἐκκλη-*

3. «Καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι μέλη πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, οὕτως οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ καθ᾽ εἷς ἀλλήλων μέλη» (πρός Ρωμαίους ιβ΄, 4-5).

4. «Ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι» (πρός Ἐφεσίους β΄, 22).

5. «Καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας· ὃς ἐστιν ἀρχή, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων... Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἡ ἐκκλησία» (πρός Κολοσσαεῖς α΄, 18, 24).

σία ὡς ὑπέρτατο ἀρχηγό. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ»[6].

Διά δέ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀποτελεῖ, μέ ὅλους τούς Χριστιανούς πού εἶναι μέλη τοῦ Σώματος αὐτοῦ, μία ἐσωτερική ὀργανική καί τελεία ἑνότητα, ἕνα ζωντανό Σῶμα.

Οἱ Χριστιανοί μέ τήν πίστη τους στόν Χριστό καί τήν συμμετοχή τους στό βάπτισμα, τήν θεία Εὐχαριστία καί τά ἄλλα μυστήρια ἐνσωματώνονται ὡς μέλη στό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί γίνονται *«σύμφυτοι»* τῷ Χριστῷ.

«Ὅπως δηλαδή ἐνταχθήκαμε ὀργανικά στό σῶμα τοῦ Χριστοῦ μέ μία πράξη πού συμβολίζει συμμετοχή στόν θάνατό του, ἔτσι θά συμμετάσχουμε πραγματικά καί στήν ἀνάστασή Του»[7].

Μέ τό Βάπτισμα οἱ πιστοί ἐγκεντρίζονται καί ἐνοφθαλμίζονται καί ἐμβολιάζονται στό Σῶμα Αὐτοῦ σάν τά κλαδιά στό δέντρο τῆς ζωῆς. Μέ αὐτό τόν τρόπο κοινωνοῦν, μετέχουν στήν θεία ζωή τοῦ Θεανθρώπου.

*

γ΄. Ὡς πρός τό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας παρατηροῦμε ὅτι, ἐφ' ὅσον ὁ Θεάνθρωπος Λυτρωτής, παρατεινόμενος στούς αἰῶνες εἶναι ἡ Ἐκκλησία, Αὐτή ἐνεργεῖ τήν

6. «Αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ» (πρός Ἐφεσίους α΄, 22).

7. «Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα» (πρός Ρωμαίους στ΄, 5).

ἐπιτευχθεῖσα ἀπό τόν Χριστό σωτηρία σέ κάθε ἕναν ἄνθρωπο, ἀσκοῦσα τήν τριπλή ἀπολυτρωτική ἐνέργειά Του, τήν προφητική-διδακτική, τήν ἀρχιερατική καί τήν βασιλική.

Μ' αὐτόν τόν τρόπο ἡ Ἐκκλησία ἀποβαίνει ὁ μόνος φορέας τῆς θείας ἀλήθειας καί Χάριτος, τό κέντρο τῆς ἀπολυτρώσεως, τό ὄργανο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πού ἐνεργεῖ τήν σωτηρία κάθε ἀνθρώπου, τό ἐργαστήριο καί ἡ κιβωτός τῆς σωτηρίας, ὡς οἰκονόμος καί διαχειριστής τῆς θείας Χάριτος πού δικαιώνει καί ἁγιάζει τόν κάθε ἄνθρωπο.

*

δ΄. Ἔπειτα σύμφωνα μέ τό ἱερό Σύμβολο τῆς πίστεως ὁμολογοῦμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι *«μία, ἁγία, καθολική καί ἀποστολική»*. Αὐτά εἶναι τά χαρακτηριστικά Της.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ΜΙΑ ἀφοῦ ἔχει μία κεφαλή τόν Ἰησοῦ Χριστό καί τήν ἐμψυχώνει ἕνα πνεῦμα, τό Ἅγιο Πνεῦμα. Οἱ πιστοί ἑνώνονται σ' ἕνα Σῶμα μέ μία πίστη καί ἕνα βάπτισμα καί μετέχουν σέ μία Εὐχαριστία κοινωνοῦντες τοῦ ἑνός Ἄρτου καί Ποτηρίου.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει καί συνιστᾶ τούς πιστούς:

«Καί νά προσπαθεῖτε νά διατηρεῖτε, μέ τήν εἰρήνη πού σᾶς συνδέει μεταξύ σας, τήν ἑνότητα πού δίνει τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ἕνα σῶμα ἀποτελεῖτε ὅλοι κι ἕνα πνεῦμα σᾶς ἑνώνει, ὅπως καί μία εἶναι ἡ ἐλπί-

δα σας γιά τήν ὁποία σᾶς κάλεσε ὁ Θεός. Ἕνας Κύριος ὑπάρχει, μία πίστη, ἕνα βάπτισμα. Ἕνας Θεός καί Πατέρας ὅλων, πού κυριαρχεῖ σ' ὅλους, ἐνεργεῖ μέσα ἀπ' ὅλους καί κατοικεῖ σέ ὅλους σας»[8].

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ΑΓΙΑ πρῶτα ὀντολογικά, ἐφόσον εἶναι θείας προελεύσεως ἅγιο Σῶμα, πού ἔχει κεφαλή τόν Χριστό καί ψυχή τό Ἅγιο Πνεῦμα καί εἶναι ἑνωμένη μέ τόν Πανάγιο Θεό. Μετά εἶναι ἁγία ἠθικά, ἐφ' ὅσον ἀποτελεῖται ἀπό μέλη ἅγια πού ἁγιάσθηκαν ἀπό τήν θεία Χάρη καί ἔχει ὡς ἔργο καί σκοπό *«τόν καταρτισμόν τῶν ἁγίων»*, τήν *«οἰκοδομήν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ»*[9] καί τήν ἐπαναγωγή στήν ἁγιότητα, τήν μεταμόρφωσή καί τήν ἀρχέγονη δικαιοσύνη ὅλων τῶν ἀνθρώπων καί ὅλου τοῦ κόσμου. Πρός τοῦτο χρησιμοποιεῖ ἅγια μέσα ὅπως τήν θεία διδασκαλία, τήν θεία Χάρη καί τά Ἅγια Μυστήρια διά τῶν ὁποίων ἐνεργεῖ τό Ἅγιο Πνεῦμα πού διαμένει σ' Αὐτήν.

Τήν ἁγιότητα τῆς Ἐκκλησίας διακηρύσσει ὁ ἀπόστολος Παῦλος μέ τούς λόγους:

«Ὁ Χριστός ἀγάπησε τήν Ἐκκλησία καί πρόσφερε τήν ζωή Του γι' αὐτήν· ἤθελε ἔτσι νά τήν ἐξαγιά-

8. «Σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. ἓν σῶμα καὶ ἓν Πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα· εἷς Θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων, καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν (πρός Ἐφεσίους δ΄, 3-5).

9. Πρός Ἐφεσίους δ΄, 16.

σει καθαρίζοντάς την μέ τό λουτρό τοῦ Βαπτίσματος καί μέ τόν λόγο, ὥστε νά τήν ἔχει ὡς νύμφη τήν Ἐκκλησία μέ ὅλη της τήν λαμπρότητα, τήν καθαρότητα καί ἁγιότητα, χωρίς ψεγάδι ἤ ἐλάττωμα ἤ κάτι παρόμοιο»[10].

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ΚΑΘΟΛΙΚΗ, γιατί δέν ἔχει τοπικούς καί χρονικούς περιορισμούς, ἀλλά περιλαμβάνει ὅλους τούς ἀνθρώπους χωρίς διακρίσεις.

Ἡ Ἐκκλησία λέγεται ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ, ἐπειδή ἱδρύθηκε ἀπό τόν Πρῶτο καί Μέγιστο «ΑΠΟΣΤΟΛΟ», τόν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό καί οἰκοδομήθηκε ἐπάνω στό θεμέλιο τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Προφητῶν, πού εἶναι ἀκρογωνιαῖος λίθος τοῦ Ἴδιου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί λέγεται ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ, ἐπειδή ἔχει τήν ἀρχή της στούς Ἀποστόλους, τῶν ὁποίων τηρεῖ ἀναλλοίωτη τήν διδασκαλία καί τίς λοιπές παραδόσεις καί διατάξεις.

*

ε΄. Ἡ Ἐκκλησία, στήν διοίκηση τῶν ἐπί μέρους τμημάτων, καί στό σύνολό της, διατηρεῖ τό ἀρχαῖο συνοδικό πολίτευμα πού ἐφαρμόσθηκε στήν Χριστιανική Ἀνατολή καί ἀπέδωσε πλούσιους καρπούς. 59

Τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ἀπαρτίζουν οἱ Κληρικοί, οἱ Λαϊκοί, οἱ Μοναχοί.

10. «Ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα ἤ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ᾽ ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος (πρός Ἐφεσίους ε΄, 25-27).

* Στήν πρώτη τάξη ἀνήκουν οἱ Ἐπίσκοποι, οἱ Πρεσβύτεροι καί οἱ Διάκονοι.

* Στήν δεύτερη τάξη οἱ βαπτιζόμενοι Χριστιανοί κάθε τάξεως, ἡλικίας, καταγωγῆς, μορφώσεως κ.λπ.

* Στήν τρίτη οἱ Μοναχοί, ἄνδρες καί γυναῖκες πού ἀφιερώνονται στόν Θεό καί ὑπόσχονται παρθενία, ἀκτημοσύνη καί ὑπακοή.

Κεφαλή κάθε Τοπικῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ κατασταθείς κανονικός καί νόμιμος Ἐπίσκοπος καί Μητροπολίτης.

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Τό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἐπισκοπικοκεντρικό. Ὁ Ἐπίσκοπος βρίσκεται στό κέντρο τῆς ζωῆς τῶν πιστῶν. Καθιστάμενος μέ τήν χειροτονία διάδοχος τῶν Ἀποστόλων, διαχειρίζεται, ὡς πιστός καί φρόνιμος οἰκονόμος, τήν ποικίλη Χάρη τοῦ Θεοῦ γιά τήν οἰκοδομή καί αὔξηση τῆς Ἐκκλησίας, γιά τήν κατάρτιση τῶν πιστῶν, γιά τήν ὀργάνωση τῆς πνευματικῆς καί ποιμαντικῆς διακονίας στήν Ἐπισκοπή του, ἔχοντας συνεργούς του τούς Πρεσβυτέρους καί Διακόνους. Αὐτός ἀποτελεῖ τό ὁρατό κέντρο τῆς ἑνότητας τῆς Ἐκκλησίας. Χωρίς Ἐπισκόπους Ἐκκλησία δέν ὑφίσταται.

Γιά τήν θέση τοῦ Ἐπισκόπου στήν Ἐκκλησία ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος, ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, ἀποστολικός Πατέρας τοῦ Β΄ αἰῶνος μ.Χ. καί μαθητής καί ἀκροατής τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἰωάννου καί Εὐαγγελιστοῦ, διδάσκει ὅτι:

1. «Ὅθεν πρέπει νά βαδίζετε ἐπάνω στήν γνώμη τοῦ Ἐπισκόπου, πρᾶγμα πού καί κάνετε. Τό ἀξιονόμαστο πρεσβυτέριό σας, πού εἶναι ἄξιο τοῦ Θεοῦ, ἔχει συναρμοσθεῖ ἐπάνω στόν Ἐπίσκοπο, ὅπως οἱ χορδές στήν κιθάρα. Γι' αὐτό μέσα στήν ὁμόνοιά σας καί τήν ὁμόφωνη ἀγάπη σας ὁ Ἰησοῦς Χριστός γίνεται ἆσμα. Καί σεῖς γίνετε χορός, ὥστε σύμφωνοι ὄντας μέσα στήν ὁμόνοια, καί ἔχοντας λάβει μέλος τοῦ Θεοῦ μέσα στήν ἑνότητα, νά ψάλλετε μέ μία φωνή διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στόν Πατέρα, πού θά σᾶς ἀκούει καί θά σᾶς ἀναγνωρίζει μέσα ἀπό τίς καλές πράξεις σας, ὅτι εἶστε σῶμα τοῦ Υἱοῦ Του. Ὠφέλιμο, λοιπόν, εἶναι νά βρίσκεσθε μέσα σέ ἄμωμη ἑνότητα, γιά νά μετέχετε πάντα στόν Θεό»[11].

2. «Διότι ὅταν ὑποτάσσεσθε στόν ἐπίσκοπο σάν νά τό κάνετε στόν Ἰησοῦ Χριστό, μοῦ φαίνεται ὅτι δέν ζῆτε κατά ἄνθρωπον, ἀλλά κατά Ἰησοῦ Χριστόν, ὁ Ὁποῖος πέθανε γιά μᾶς, ὥστε πιστεύοντας στόν

11. «Ὅθεν πρέπει ὑμῖν συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ, ὅπερ καὶ ποιεῖτε, τὸ γὰρ ἀξιονόμαστον ὑμῶν πρεσβυτέριον, τοῦ Θεοῦ ἄξιον, οὕτως συνήρμοσται τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς χορδαὶ κιθάρᾳ. διὰ τοῦτο ἐν τῇ ὁμονοίᾳ ὑμῶν καὶ συμφώνῳ ἀγάπῃ Ἰησοῦς Χριστὸς ᾄδεται». καὶ οἱ κατ' ἄνδρα δὲ χορός γίνεσθε, ἵνα σύμφωνοι ὄντες ἐν ὁμονοίᾳ, χρῶμα Θεοῦ λαβόντες ἐν ἑνότητι, ᾄδετε ἐν φωνῇ μιᾷ διά Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ πατρί, ἵνα ὑμῶν καὶ ἀκούσῃ καὶ ἐπιγινώσκῃ δι' ὧν εὖ πράσσετε, μέλη ὄντας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, χρήσιμον οὖν ἐστίν, ὑμᾶς ἐν ἀμώμῳ ἑνότητι εἶναι. ἵνα τοῦ Θεοῦ πάντοτε μετέχετε» (Ἰγνατίου Θεοφόρου: «Ἐπιστολή πρός Ἐφεσίους». Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ 2, IV σελ. 265).

θάνατό Του νά ξεφύγετε τήν θνητότητα. Εἶναι, λοιπόν, ἀνάγκη, ὅπως καί συμβαίνει σέ σᾶς, χωρὶς τόν ἐπίσκοπο νά μή κάνετε τίποτε, ἀλλά νά ὑποτάσσεσθε καί στό πρεσβυτέριο σάν στούς Ἀποστόλους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐλπίδος ἡμῶν πού εἶναι ἡ ζωή μας καί ἡ ἔκβασή μας. Πρέπει ἐπίσης καί οἱ διάκονοι πού κρατᾶνε τά μυστήρια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ νά εἶναι ἀρεστοί μέ κάθε τρόπο σέ ὅλους. Διότι δέν εἶναι διάκονοι φαγητοῦ καί πιοτοῦ, ἀλλά ὑπηρέτες τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. Πρέπει, λοιπόν, νά φυλάγονται ἀπό τίς κατηγορίες σάν ἀπό φωτιά»[12].

3. *«Πρέπει λοιπόν, νά μή λεγόμαστε μόνο Χριστιανοί, ἀλλά καί νά εἴμαστε. Ὅπως καί μερικοί ὀνομάζουν ἐπίσκοπο, ἀλλά τά κάνουν ὅλα χωρίς αὐτόν. Αὐτοί δέν μοῦ φαίνεται εὐσυνείδητοι, διότι δέν συμπορεύονται σύμφωνα μέ τήν ξάστερη ἐντολή»*[13].

12. «Ὅταν γὰρ τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσησθε ὡς Ἰησοῦ Χριστῷ, φαίνεσθέ μοι οὐ κατὰ ἄνθρωπον ζῶντες, ἀλλὰ κατὰ Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν δι᾽ ἡμᾶς ἀποθανέντα, ἵνα πιστεύσαντες εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸ ἀποθανεῖν ἐκφύγητε. ἀναγκαῖον οὖν ἐστίν, ὥσπερ ποιεῖτε, ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν πράσσειν ὑμᾶς, ἀλλ᾽ ὑποτάσσεσθε καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, ἐν ᾧ διάγοντες εὑρεθησόμεθα». δεῖ δὲ καί τοὺς διακόνους ὄντας μυστηρίων Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ πάντα τρόπον πᾶσιν ἀρέσκειν, οὐ γὰρ βρωμάτων καὶ ποτῶν εἰσὶν διάκονοι, ἀλλ᾽ ἐκκλησίας Θεοῦ ὑπηρέται. Δέον οὖν αὐτῶν τὰ ἐγκλήματα φυλάσσεσθαι ὡς πῦρ φλέγον» (Ἰγνατίου Θεοφόρου: «Ἐπιστολή πρός Τραλλησίους» Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ. 2, ΙΙ σελ. 298).

13. «Πρέπον οὖν ἐστὶν μὴ μόνον καλεῖσθαι Χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ εἶναι· ὥσπερ καί τινες ἐπίσκοπον μὲν καλοῦσιν, χωρὶς δὲ

4. «*Τά μάτια σας στόν ἐπίσκοπο, γιά νά ἔχει καί ὁ Θεός τά δικά Του σέ σᾶς. Καμάρι μου ὅσοι ὑποτάσσονται στόν Ἐπίσκοπο, τούς Πρεσβυτέρους καί τούς Διακόνους. Καί μαζί τους ἄς εἶναι ἡ μερίδα μου ἐν Θεῷ. Νά κοπιάζετε ὁ ἕνας γιά τόν ἄλλο καί ὅλοι μαζί νά συναθλεῖτε, νά τρέχετε μαζί, νά συμπάσχετε, νά κατακλίνεσθε μαζί καί μαζί νά σηκώνεσθε ὡς οἰκονόμοι τοῦ Θεοῦ καί συγκάθεδροι καί ὑπηρέτες*»[14].

5. «*Καλοί καί οἱ ἱερεῖς, ἀλλά καλύτερος ὁ ἀρχιερέας στόν ὁποῖον εἶναι ἐμπιστευμένα τά ἅγια τῶν ἁγίων, στόν ὁποῖον εἶναι ἐμπιστευμένα τά κρυφά τοῦ Θεοῦ. Αὐτός εἶναι θύρα τοῦ Πατρός, ἀπό τήν ὁποία μπαίνουν ὁ Ἀβραάμ καί ὁ Ἰσαάκ καί ὁ Ἰακώβ καί οἱ προφῆτες καί οἱ ἀπόστολοι καί ἡ Ἐκκλησία. Ὅλα αὐτά στήν ἑνότητα τοῦ Θεοῦ. Καί τό Εὐαγγέλιο ἔχει κάτι τό ἐξαίρετο, τήν παρουσία τοῦ Σωτήρα Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, τό πάθος Του καί*

αὐτοῦ πάντα πράσσουσιν, οἱ τοιοῦτοι δὲ οὐκ εὐσυνείδητοί μοι εἶναι φαίνονται διὰ τὸ μὴ βεβαίως κατ᾽ ἐντολὴν συναθροίζεσθαι» (Ἰγνατίου Θεοφόρου: «Ἐπιστολή πρός Μαγνησίεις» Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ. 2, IV, σελ. 178).

14. «Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καί ὁ Θεός ὑμῖν, ἀντίψυχον ἐγὼ τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ, πρεσβυτέροις. διακόνοις· καὶ μετ᾽ αὐτῶν μοι τὸ μέρος γένοιτο σχεῖν ἐν Θεῷ. συγκοπιᾶτε ἀλλήλοις, συναθλεῖτε, συντρέχετε, συμπάσχετε, συγκοιμᾶσθε, συνεγείρεσθε ὡς Θεοῦ οἰκονόμοι καὶ πάρεδροι καὶ ὑπηρέται» (Ἰγνατίου Θεοφόρου: «Ἐπιστολή πρός Πολύκαρπον» (Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ. 2, VI σελ. 284).

τήν ἀνάστασή Του. Οἱ ἀγαπητοί προφῆτες τόν προανήγγειλαν. Τό Εὐαγγέλιο εἶναι τό ἀπάρτισμα τῆς ἀφθαρσίας. Ὅλα μαζί εἶναι καλά, ἄν πιστεύετε μέσα στήν ἀγάπη»[15].

6. *«Ὅλοι νά ἀκολουθεῖτε τόν Ἐπίσκοπο, ὅπως ὁ Ἰησοῦς Χριστός τόν Πατέρα, καί τό πρεσβυτέριο ὅπως τούς ἀποστόλους. Καί τούς διακόνους νά τούς σέβεσθε, διότι εἶναι ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Κανένας ἀπό τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἄς μή κάνει τίποτε χωρίς τόν Ἐπίσκοπο. Ἐκείνη ἡ εὐχαριστία ἄς θεωρεῖται βεβαία, ἡ ὁποία γίνεται μέ τόν Ἐπίσκοπο ἤ μέ ὅποιον ὁρίσει. Ὅπου φανεῖ ὁ Ἐπίσκοπος ἐκεῖ ἄς εἶναι καί τό σύνολο, ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖ πού εἶναι ὁ Χριστός ἐκεῖ εἶναι καί ἡ καθολική Ἐκκλησία. Δέν ἐπιτρέπεται χωρίς Ἐπίσκοπο οὔτε βάπτισμα οὔτε ἀγάπη νά τελεῖται. Ὅ,τι αὐτός ἐγκρίνει, αὐτό εἶναι καί στόν Θεό εὐάρεστο κι ἔτσι θά εἶναι ἀσφαλές καί βέβαιο κάθε τι πού κάνετε»*[16].

15. «Καλοὶ καὶ οἱ ἱερεῖς, κρεῖσσον δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ὁ πεπιστευμένος τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ὃς μόνος πεπίστευται τὰ κρυπτὰ τοῦ Θεοῦ· αὐτὸς ὢν θύρα τοῦ πατρός, δι' ἧς εἰσέρχονται Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ οἱ προφῆται καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ ἡ ἐκκλησία. πάντα ταῦτα εἰς ἑνότητα Θεοῦ. ἐξαίρετον δέ τι ἔχει τό εὐαγγέλιον, τὴν παρουσίαν τοῦ σωτῆρος, Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ πάθος αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνάστασιν. οἱ γὰρ ἀγαπητοὶ προφῆται κατήγγειλαν εἰς αὐτόν· τὸ δὲ εὐαγγέλιον ἀπάρτισμά ἐστιν ἀφθαρσίας, πάντα ὁμοῦ καλά ἐστιν ἐὰν ἐν ἀγάπῃ πιστεύετε». (Ἰγνατίου Θεοφόρου: «Ἐπιστολή πρός Φιλαδελφεῦσιν» Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ. 2, ΙΧ σελ. 279).

16. «Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς

Γιά τόν ἐπισκοπικό βαθμό ἡ Ὀρθόδοξος Καθολική Ἐκκλησία κρατάει σταθερά, κατά τήν διαδρομή τῶν αἰώνων, τήν παλαιοχριστιανική διδασκαλία τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου, ἐπισκόπου Ἀντιοχείας, ὅπως ἀναφέρεται στήν Ὁμολογία τοῦ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων.

«Τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα οὕτως ἐστίν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναγκαῖον ὥστε χωρὶς αὐτοῦ μὴ δύνασθαι μήτε Ἐκκλησίαν μήτε χριστιανόν τινα ἤ εἶναι ἤ ὅλως λέγεσθαι· αὐτὸς γὰρ ὁ ἀξιωθεὶς ἐπίσκοπος εἶναι, ὡς ἀποστολικὸς διάδοχος .., ζῶσα ἐστὶν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ... οὕτω δὲ αὐτοῦ τὸ ἀναγκαῖον ἐννοοῦμεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ἀναπνοὴν καὶ ἐν τῷ αἰσθητῷ τούτῳ κόσμον τὸν ἥλιον ... ὅ,τι Θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ τῶν πρωτοτόκων Ἐκκλησία καὶ ἥλιος ἐν τῷ κόσμῳ, τοῦτο ἕκαστος ἀρχιερεὺς ἐν τῇ κατὰ μέρος Ἐκκλησίᾳ»[17].

τῷ πατρί, καί τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις· τοὺς δὲ διακόνους ἐντρέπεσθε ὡς θεοῦ ἐντολή. μηδεὶς χωρὶς ἐπισκόπου τι πρασσέτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐκείνη βέβαια εὐχαριστία ἡγείσθω, ἡ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὖσα ἢ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ. Ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ καὶ τὸ πλῆθος ἔστω, ὥσπερ ὅπου ἂν ᾖ Ἰησοῦς Χριστός, ἐκεῖ καὶ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία· οὐκ ἐξόν ἐστιν χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν οὔτε ἀγάπην ποιεῖν ἀλλ᾽ ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, τοῦτο καὶ τῷ Θεῷ εὐάρεστον, ἵνα ἀσφαλές ᾖ καί βέβαιον πᾶν ὃ πράσσεται» (Ἰγνατίου Θεοφόρου: «Ἐπιστολή πρός Σμυρναίοις» Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ. 2, VIII σελ. 281).

17. Ἰωάννου Καρμίρη: «Τά Δογματικά καί Συμβολικά Μνημεῖα τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας», τόμος Β΄, σελ. 752-3).

Ποιμένες καί Ποιμαινόμενοι

Ἄν καί ἡ Ἐκκλησία διακρίνεται σέ ποιμαίνουσα καί ποιμαινόμενη, σέ Κλῆρο καί Λαό, ὡστόσο ἀποτελεῖ ἕνα σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἄριστα παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος:

«Πράγματι ὅλοι μαζί εἴμαστε ἕνα σῶμα ἐν Χριστῷ, οἱ δέ καθ' ἕκαστον εἴμαστε μέλη τοῦ Χριστοῦ καί ἀλλήλων. Διότι ἄλλοι μέν ἄρχουν καί προεδρεύουν, ἄλλοι δέ ὁδηγοῦνται καί διευθύνονται, καί οὔτε τό ἴδιο ἐνεργοῦν καί οἱ δύο, ἀφοῦ δέν εἶναι τό ἴδιο τό ἄρχειν καί ἄρχεσθαι. Καί γίνονται καί τά δύο ἕνα σ' ἕνα Χριστό, συναρμολογούμενα καί συντιθέμενα ἀπό τό αὐτό Πνεῦμα[18]*».*

*

στ΄. Ἀπό τήν διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς σημειώνουμε μερικές ἰδιαίτερες ἀναφορές περί Ἐκκλησίας.

18. «Οἱ γὰρ πάντες ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ· οἱ δὲ καθ' ἕνα Χριστοῦ, καὶ ἀλλήλων μέλη. Τὸ μὲν γὰρ ἄρχει καὶ προκαθέζεται, τὸ δὲ ἄγεται καὶ εὐθύνεται, καὶ οὔτε ταυτὸν ἀμφότερα ἐνεργεῖ, εἴπερ μὴ ταυτὸν ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι· καὶ γίνεται ἀμφότερα ἓν εἰς ἕνα Χριστὸν, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συναρμολογούμενα, καὶ συντιθέμενα Πνεύματος» (Λόγος λβ΄, «Περί τῆς ἐν διαλέξεσιν εὐταξίας, καὶ ὅτι οὐ παντὸς ἀνθρώπου οὔτε παντὸς καιροῦ τὸ περὶ Θεοῦ διαλέγεσθαι» Migne P.G. 36, 185).

Α΄. Εἰκόνες τῆς Ἐκκλησίας:

α΄. Οἰκοδομή μέ θεμέλιο τόν Χριστό

«Προστεθήκατε κι ἐσεῖς στό οἰκοδόμημα πού ἔχει θεμέλιο τούς ἀποστόλους καί τούς προφῆτες, κι ἀκρογωνιαῖο λίθο αὐτόν τόν ἴδιο τόν Χριστό. Μέ αὐτόν ὁλόκληρο τό οἰκοδόμημα δένεται καί μεγαλώνει, ὥστε νά γίνει ναός ἅγιος γιά τόν Κύριο»[19].

«Γιατί κανένας δέν μπορεῖ νά βάλει ἄλλο θεμέλιο (ἐννοεῖται στήν Ἐκκλησία) ἐκτός ἀπό αὐτό πού ὑπάρχει καί πού εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός»[20].

β΄. Σῶμα μέ κεφαλή τόν Χριστό

«Ἀντίθετα, ἔχοντας τήν ἀληθινή πίστη καί τήν ἀγάπη, ἄς φθάσουμε σέ ὅλα μας αὐτόν πού εἶναι ἡ κεφαλή, δηλαδή τόν Χριστό»[21].

γ΄. Νύμφη μέ Νυμφίο τόν Χριστό

«Οἱ ἄνδρες νά ἀγαπᾶτε τίς γυναῖκες σας, ὅπως ὁ Χριστός ἀγάπησε τήν ἐκκλησία καί πρόσφερε τήν ζωή του γι' αὐτήν... Τό μυστήριο τοῦτο εἶναι Μέγα,

19. «Ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ» (πρός Ἐφεσίους β΄, 20-21).

20. «Θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὃς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστὸς» (πρός Κορινθίους Α΄ γ΄, 11).

21. «Ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή, ὁ Χριστός» (πρός Ἐφεσίους δ΄, 15).

ἐγώ δέ σᾶς λέω ὅτι ἀναφέρεται στήν σχέση Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας»[22].

δ΄. Οἶκος Θεοῦ

«Ἄν κάποιος δέν γνωρίζει πῶς νά κυβερνᾶ τό ἴδιο του τό σπίτι, πῶς μπορεῖ νά φροντίζει γιά τήν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ; ... ἄν ὅμως ἀργήσω νά ἔρθω σοῦ γράφω γιά νά μάθεις πῶς πρέπει νά συμπεριφέρεται κανείς στόν οἶκο τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὁ στύλος καί τό θεμέλιο τῆς ἀλήθειας»[23].

Ἡ Ἁγία Γραφή μᾶς μιλάει γι' αὐτόν τόν Οἶκο μέ τά ἑξῆς:

❖ Οἶκος πού γεμίζει ἱκανοποίηση τήν ψυχή

«Ἕνα ἀπ' τόν Κύριο ζήτησα, καί πάλι αὐτό θά ζητήσω: Στόν οἶκο του νά κατοικῶ ὅλες τίς ἡμέρες πού θά ζῶ· τήν χάρη τοῦ Κυρίου νά θωρῶ καί στόν ναό Του τόν ἅγιο νά συχνάζω»[24].

22. «Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς... τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν» (πρός Ἐφεσίους ε΄, 25, 32).

23. «Εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται; ... ἐὰν δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστίν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας» (πρός Τιμόθεον Α΄ γ΄, 5, 15).

24. «Μίαν ᾐτησάμην παρὰ Κυρίου, ταύτην ἐκζητήσω· τοῦ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ Κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, τοῦ θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα Κυρίου καὶ ἐπισκέπτεσθαι τὸν ναὸν τὸν ἅγιον αὐτοῦ» (Ψαλμοῦ κστ΄ (κζ΄) 26, 4).

«Χάρηκα ὁλόψυχα ὅταν μοῦ εἴπανε: Στόν οἶκο τοῦ Κυρίου θά πᾶμε»[25].

❖ Οἶκος ἐλπίδας καί προστασίας

«Θεέ μου, πόσο μεγάλη εἶναι ἡ ἀγάπη σου, ! Οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τίς ἐλπίδες τους κάτω ἀπό τήν σκέπη τῶν πτερύγων σου[26] (στήν προστασία).

❖ Οἶκος δοξολογίας

«Δοξολογεῖτε τόν Κύριο, γιατί εἶναι ἀγαθός, καί ἡ εὐσπλαχνία Του μένει στόν αἰώνα. Δοξολογεῖτε τόν Θεό τῶν θεῶν γιατί ἡ εὐσπλαχνία Του μένει στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων»[27].

❖ Οἶκος ἀδελφικῆς ἐπικοινωνίας

«Σύ δέ ἄνθρωπε πού σέ θεωροῦσα ἴσο μου καί σέ ἀγαποῦσα σάν τόν ἑαυτό μου, πού σέ εἶχα σύμβουλο καί ὁδηγό μου, φίλο καί γνωστό»[28].

❖ Οἶκος προσφορῶν

«Θά εἰσέλθω στόν ναό Σου γιά νά Σοῦ προ-

25. «Εὐφράνθην ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι· εἰς οἶκον Κυρίου πορευσόμεθα» (Ψαλμοῦ ρκα΄ (ρκβ΄) 121, 1).

26. «Ὡς ἐπλήθυνας τὸ ἔλεός σου, ὁ Θεός· οἱ δὲ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἐλπιοῦσι» (Ψαλμοῦ λε΄ (λστ΄)΄ 35, 8).

27. «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ· ἐξομολογεῖσθε τῷ Θεῷ τῶν θεῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ» (Ψαλμοῦ ρλε΄ (ρλστ΄) 135, 1-2).

28. «Σὺ δέ, ἄνθρωπε ἰσόψυχε, ἡγεμών μου καὶ γνωστέ μου» (Ψαλμοῦ νδ΄ (νε΄) 54, 14).

σφέρω ζῶα στό θυσιαστήριό Σου πού θά καοῦν ὁλόκληρα καί θά ἐκπληρώσω τό τάμα μου»[29].

❖ Οἶκος αὐξήσεως

«Καί δική σου, Κύριε εἶναι ἡ εὐσπλαχνία· γιατί θά ἀποδώσεις στόν καθένα σύμφωνα μέ τά ἔργα του»[30].

❖ Οἶκος ἁγιότητος

«Μέ τόν ἴδιο πόθο σέ ὅλη μου τήν ζωή θά σ' εὐλογῶ καί στ' ὄνομά σου θά ὑψώσω τά χέρια» (γιά νά ζητήσω βοήθεια, νά σέ λατρέψω) [31].

ε΄ Σῶμα Χριστοῦ γιά νά χορηγεῖ

«Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἡ πληρότητα ἐκείνου ὁ ὁποῖος μέ τήν παρουσία του γεμίζει πλήρως τά πάντα»[32].

στ΄ Ναός τοῦ Πνεύματος γιά νά κατοικεῖ

70 *«Πραγματικά, διά τοῦ Χριστοῦ μποροῦμε μ' ἕνα πνεῦμα καί οἱ δύο, ἐθνικοί καί Ἰουδαῖοι, νά πλησιάσουμε τόν Πατέρα. Δέν εἶστε, λοιπόν, πιά ξένοι*

29. «Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου ἐν ὁλοκαυτώμασιν, ἀποδώσω σοι τὰς εὐχάς μου» (Ψαλμοῦ ξε΄ (ξστ΄) 65, 13).

30. «Καὶ σοῦ, Κύριε, τὸ ἔλεος, ὅτι σὺ ἀποδώσεις ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ψαλμοῦ ξα΄ (ξβ΄) 61, 13).

31. «Οὕτως εὐλογήσω σε ἐν τῇ ζωῇ μου καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀρῶ τὰς χεῖράς μου» (Ψαλμοῦ ξβ΄ (ξγ΄) 62).

32. «Ἥτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου» (πρός Ἐφεσίους α΄, 23).

καί χωρίς δικαιώματα, ἀλλά ἀνήκετε στόν λαό τῶν Ἁγίων, στήν οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ. Προστεθήκατε κι ἐσεῖς στό οἰκοδόμημα πού ἔχει θεμέλιο τούς ἀποστόλους καί τούς προφῆτες, κι ἀκρογωνιαῖο λίθο αὐτόν τόν ἴδιο τόν Χριστό. Μέ Αὐτόν ὁλόκληρο τό οἰκοδόμημα δένεται καί μεγαλώνει, ὥστε νά γίνει ναός ἅγιος γιά τόν Κύριο. Ὁ Κύριος οἰκοδομεῖ κι ἐσᾶς μαζί μέ τούς ἄλλους, γιά νά γίνετε πνευματική κατοικία τοῦ Θεοῦ»[33].

ζ΄ Λυχνία στόν κόσμο γιά νά δίνει φῶς

«Στόν ἄγγελο τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου γράψε: Νά τί λέει αὐτός πού κρατάει τά ἑφτά ἀστέρια στό δεξί του χέρι καί περπατάει ἀνάμεσα στούς ἑφτά χρυσούς λυχνοστάτες»[34].

33. «Ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφότεροι ἐν ἑνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα. ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ· ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι» (πρός Ἐφεσίους β΄, 18-22).

34. «Τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν» (Ἀποκαλύψεως β΄, 1).

Β΄ Ἡ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας ὑποχρεώνει τά μέλη της:

α΄. Νά συμπροσεύχονται

«Κάποια ἡμέρα, ἀνέβαιναν μαζί ὁ Πέτρος κι ὁ Ἰωάννης στόν ναό, τήν ἐνάτη ὥρα (στίς τρεῖς τό ἀπόγευμα), τήν ὥρα τῆς προσευχῆς»[35].

β΄. Νά συνεργάζονται

«Συνεργάτες τοῦ Θεοῦ καθώς εἴμαστε, σᾶς παρακαλοῦμε νά μήν ἀφήσετε νά πάει χαμένη ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ πού δεχθήκατε»[36].

γ΄ Νά συναγωνίζονται

«Ἐσεῖς προσέξτε μόνο νά ζεῖτε μέ τρόπο ἀντάξιο τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, ὥστε εἴτε βρίσκομαι ἀνάμεσά σας καί σᾶς βλέπω εἴτε βρίσκομαι μακριά σας, νά πληροφοροῦμαι γιά σᾶς ὅτι εἶστε σταθεροί καί σᾶς ἑνώνει τό ἴδιο πνεῦμα, ὅτι ἀγωνίζεστε σάν
72 *ἕνας ἄνθρωπος γιά τήν πίστη τοῦ εὐαγγελίου»*[37].

Νά ἔχουμε δηλαδή μία ἐπιθυμία, ἕνα σκοπό, ἕναν ΚΥΡΙΟ.

---

35. «Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ Πατρὸς καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην» (Πράξεων γ΄, 1).

36. «Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς» (πρός Κορινθίους Β΄ στ΄, 1).

37. «Μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς εἴτε ἀπὼν ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου» (πρός Φιλιππησίους, α΄, 27).

7. Τά ἅγια Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας

Ἡ θεία Χάρη πού ὑπάρχει στήν Ἐκκλησία καί χορηγεῖται ἀπό αὐτήν στούς πιστούς, τούς ὁποίους ἀποκαθιστᾶ, θεραπεύει ἀπό τήν ἁμαρτία καί ἁγιάζει, μεταδίδεται σ' αὐτούς μέ τά ἅγια Μυστήρια, τά ὁποῖα εἶναι θεοσύστατες τελετές πού μεταδίδουν μυστηριωδῶς τήν ἀόρατη θεία Χάρη μέ αἰσθητά στοιχεῖα καί μέσα.

Ὥστε τά ἅγια Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν ἀξίως μετέχουμε σ' αὐτά, ἀποβαίνουν ὄργανα καί μέσα μεταδοτικά τῆς σώζουσας θείας Χάριτος, καθιστώντας τούς πιστούς κοινωνούς τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Σωτήρα, ἑνώνοντάς τους μέ τόν Θεό.

Μέσω τῶν ἁγίων Μυστηρίων ἐνεργεῖ στούς ἀνθρώπους ἡ σωτήρια δύναμη τοῦ Θεοῦ καί μέ αὐτόν τόν τρόπο ὁλοκληρώνεται ὁ ἁγιασμός τῶν πιστῶν μέ τήν Χάρη καί τήν δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Γι' αὐτόν τόν λόγο τά ἅγια Μυστήρια κατέχουν τέτοια θέση στήν συνείδηση τῶν ὀρθοδόξων, ὥστε καί αὐτή *«ἡ Ἐκκλησία σημαίνεται διά τῶν Μυστηρίων, ἐπειδή εἶναι σῶμα Χριστοῦ καί μέλη ἐκ μέρους»*, ὅπως

διδάσκει ὁ Θεσσαλονικέας θεολόγος τοῦ ιδ΄ αἰώνα, ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας:

«Σημαίνεται δέ ἡ Ἐκκλησία στά μυστήρια, ὄχι σάν σύμβολα, ἀλλά σάν τά μέλη ἀπέναντι στήν καρδιά καί σάν τούς κλάδους ἀπέναντι στήν ρίζα τοῦ φυτοῦ καί, ὅπως εἶπε ὁ Κύριος, σάν τά κλήματα στήν ἄμπελο. Διότι ἐδῶ δέν πρόκειται γιά κοινότητα ὀνόματος μόνο ἤ γιά ὁμοιότητα ἀναλογίας, ἀλλά γιά οὐσιαστική ταυτότητα. Πραγματικά τά μυστήρια εἶναι σῶμα καί αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά γιά τήν Ἐκκλησία αὐτά εἶναι τροφή ἀληθινή καί ποτό ἀληθινό. … Οἱ πιστοί ζοῦν ἤδη τήν ἐν Χριστῷ ζωή μέ τό αἷμα τοῦτο καί ἐξαρτῶνται πραγματικά ἀπό ἐκείνη τήν κεφαλή καί περιβάλλονται μέ αὐτό τό σῶμα. Γι' αὐτό δέν εἶναι καθόλου ἀφύσικο ὅτι ἐδῶ μέ τά μυστήρια σημαίνεται ἡ Ἐκκλησία»[1].

Τά ἅγια Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἑπτά, Δηλαδή: *Τό Βάπτισμα, τό Χρῖσμα, ἡ θεία Εὐχαριστία, ἡ Μετάνοια, ἡ Ἱερωσύνη, ὁ Γάμος καί τό Εὐχέλαιο.*

1. «Σημαίνεται δὲ ἡ Ἐκκλησία ἐν τοῖς μυστηρίοις οὐχ ὡς ἐν συμβόλοις, ἀλλ' ὡς ἐν καρδίᾳ μέλη καὶ ὡς ἐν ῥίζῃ τοῦ φυτοῦ κλάδοι, καὶ καθάπερ ἔφη ὁ Κύριος, ὡς ἐν ἀμπέλῳ κλήματα. Οὐ γὰρ ὀνόματος ἐνταῦθα κοινωνία μόνον ἢ ἀναλογίας ὁμοιότης, ἀλλὰ πράγματος ταυτότης. Καὶ γὰρ σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ τὰ μυστήρια... τοὺς πιστοὺς ἤδη διὰ τὸ αἷμα τοῦτο ζῶντας τὴν ἐν τῷ Χριστῷ ζωὴν καὶ τῆς κεφαλῆς ὡς ἀληθῶς ἐκείνης ἐξηρτημένους, καὶ τοῦτο περικειμένους τὸ σῶμα, διὰ ταῦτα οὐδὲν ἀπεικὸς ἐνταῦθα διὰ τῶν μυστηρίων τὴν Ἐκκλησίαν σημαίνεσθαι» (Ἑρμηνεία τῆς θείας Λειτουργίας, 37, 38 Migne P.G. 150, 452-453).

Ἀπό αὐτά, τά τρία, *τό Βάπτισμα*, *τό Χρῖσμα* καί *ἡ Χειροτονία* δέν ἐπαναλαμβάνονται, τά ὑπόλοιπα, *ἡ θεία Εὐχαριστία*, *ἡ Μετάνοια*, *ὁ Γάμος καί τό Εὐχέλαιο* ἐπαναλαμβάνονται.

Καθένα ἀπό τά ἅγια Μυστήρια μεταδίδει στούς πιστούς ἰδιαίτερη θεία Χάρη: *Τό Βάπτισμα* καί τό *Χρῖσμα ἀναγεννᾶ* καί δικαιώνει, *ἡ θεία Εὐχαριστία* τρέφει πνευματικά καί ἁγιάζει, θεραπεύει τήν ψυχή καί τό σῶμα, ἐνῶ *ἡ Μετάνοια*, *τό Εὐχέλαιο*, *ἡ Ἱερωσύνη καί ὁ Γάμος* ἱκανώνει τούς πιστούς σέ εἰδικά καθήκοντα.

Ἡ ἐνέργεια τῶν ἁγίων Μυστηρίων α) ὀφείλεται στό ὅτι τά συνέστησε καί τά τέλεσε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός πού εἶναι ὁ ἀόρατος τελετάρχης τους καί μυσταγωγός μας. β) Ἐξαρτᾶται ἄν ἡ τέλεσή τους γίνεται ἀπό κληρικόν ὁ ὁποῖος ἔχει ἀποστολική διαδοχή ἡ ὁποία ἐξασφαλίζεται μέ τήν χειροτονία του στήν Ἐκκλησία, ὅπου διατηρεῖται ἡ ἀποστολική διαδοχή καί γ) ἄν τελοῦνται γιά τόν σκοπό πού ἱδρύθηκαν, δηλαδή γιά ἀνθρώπους πού διαθέτουν ὀρθή πίστη καί ἔχουν προετοιμασθεῖ κατάλληλα γιά νά συμμετάσχουν σ' αὐτά.

Ὁ λειτουργός τελώντας τά ἅγια Μυστήρια εἶναι ἁπλῶς τό ὄργανο τοῦ ἀοράτου Κυρίου, ὁ Ὁποῖος ἐνεργεῖ καί *«τελεταρχεῖ»* αὐτά.

Ὅτι ἡ ἐνέργεια τῆς θείας Χάριτος δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἠθική κατάσταση τοῦ ἱερουργοῦ, διδάσκει σχετικῶς ὁ ἱερός Χρυσόστομος:

«Ἀλλά ὅμως συνηθίζει ὁ Θεός νά ἐνεργεῖ καί μέ ἀναξίους, καί δέν παραβλάπτεται καθόλου ἡ χάρη τοῦ Βαπτίσματος ἀπό τόν βίο τοῦ ἱερέως· διότι διαφορετικά αὐτός πού λαμβάνει τήν χάρη θά ζημιωνόταν... Διότι ὁ ἄνθρωπος καθόλου δέν εἰσάγει στά μυστήρια, ἀλλά τό πᾶν εἶναι ἔργο τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, καί Ἐκεῖνος εἶναι πού μᾶς ὁδηγεῖ στά μυστήρια»[2].

Ἡ Ὀρθόδοξος Καθολική Ἐκκλησία, ἐπειδή πιστεύει ὅτι ἡ θεία Χάρη δέν ἐνεργεῖ ἐκτός τῆς ἀληθινῆς Ἐκκλησίας, δέν ἀναγνωρίζει κατ' ἀκρίβεια τά μυστήρια πού τελοῦνται ἐκτός αὐτῆς, μόνο δέ, σέ ἐντελῶς ἐξαιρετικές περιπτώσεις, μπορεῖ, *«κατ' οἰκονομίαν»* καί συγκατάβαση, νά ἀναγνωρίσει τά μυστήρια ὅσων προέρχονται ἀπό ἑτεροδόξους καί ἐπιθυμοῦν νά ἐνταχθοῦν στήν Ὀρθόδοξο Ἐκκλησία.

α΄. Τό ἅγιο Βάπτισμα

76 Μέ τό *ἅγιο Βάπτισμα*, πού θεωρεῖται λουτρό τῆς παλιγγενεσίας καί ἀνακαινίσεως ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα, οἱ πιστοί ἀποθέτουν τόν παλαιό ἄνθρωπο τῆς ἁμαρτίας καί ἐνδύονται τόν Χριστό καί ὡς διά θύρας εἰσέρχονται στήν Ἐκκλησία, τό βασίλειο τῆς Χάριτος, λαμ-

2. «Καὶ δι' ἀναξίων εἴωθεν ἐνεργεῖν ὁ Θεός καὶ οὐδὲν τοῦ βαπτίσματος ἡ χάρις παρὰ τοῦ βίου τοῦ ἱερέως παραβλάπτεται· ἐπεὶ ἔμελλεν ὁ λαμβάνων ἐλαττοῦσθαι... Οὐδὲν γὰρ ἄνθρωπος εἰς τὰ προκείμενα εἰσάγει ἀλλὰ τὸ πᾶν τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως ἔργον ἐστί, κἀκεῖνος ἐστὶν ἡμᾶς ὁ μυσταγωγῶν» (Ὁμιλία Η΄ «Εἰς τήν πρός Κορινθίους Α΄ ἐπιστολή» §1 Migne P.G. 61, 69).

βάνοντας τήν ἀναγέννηση, καί τήν ἀνακαίνιση, τήν ἀναδημιουργία καί τήν ἀναστοιχείωση τῆς φύσεώς τους καί ἀνάπλαση τῆς θείας εἰκόνας μέσα τους καί γίνονται ἔτσι μέλη τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, υἱοί Θεοῦ κατά χάρη καί θείας φύσεως κοινωνοί[3].

Κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο «*Μέ τό βάπτισμα λάβαμε ἄφεση ἁμαρτημάτων, ἁγιασμό, κοινωνία Πνεύματος, υἱοθεσία, ζωή αἰώνιο*»[4].

Κατά τόν Μέγα Βασίλειο *«τό βάπτισμα λυτρώνει τούς αἰχμαλώτους, ἀφήνει τά χρέη, θανατώνει τήν ἁμαρτία, ἀναγεννᾶ τήν ψυχή. Ἐνδύει φωτεινό ἔνδυμα, σφραγίζει κατά τρόπο ἀπρόσβλητο, γίνεται ὄχημα πρός τόν οὐρανό, πρόξενο βασιλείας καί χάρισμα τῆς υἱοθεσίας»*[5].

Πράγματι, μέ τό μυστήριο αὐτό οἱ ἄνθρωποι πού προσέρχονται μέ πίστη, καθαίρονται ἀπό τήν προπατορική ἁμαρτία καί ὅλες τίς προσωπικές προαιρετικές ἁμαρτίες τους. Ὅταν βαπτίζονται ἐνήλικες, ἐπειδή ἐκριζώνεται καί ἐξαφανίζεται καί αὐτό τό σῶμα τῆς ἁμαρτίας, μέ αὐτόν τόν τρόπο συμφιλιώνονται μέ τόν

3. Πρός Ἐφεσίους β΄, 19, Πέτρου Β΄ ε΄, 1.

4. «Διὰ τοῦ Βαπτίσματος ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ἐλάβομεν, ἁγιασμόν, πνεύματος μετάληψιν, υἱοθεσίαν, ζωὴν αἰώνιον» (Ὁμιλία Μ΄ «εἰς τάς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων» §3 Migne P.G. 60, 285).

5. «Βάπτισμα αἰχμαλώτοις λύτρον, ὀφλημάτων ἄφεσις, θάνατος ἁμαρτίας, παλιγγενεσία ψυχῆς, ἔνδυμα φωτεινόν, σφραγὶς ἀνεπιχείρητος, ὄχημα πρὸς οὐρανόν, βασιλείας πρόξενον, υἱοθεσίας χάρισμα» (Ὁμιλία ΙΙ «Προτρεπτική εἰς τό Βάπτισμα» §5 Migne 31, 433).

Θεό Πατέρα καί ἀποκαθίστανται, ἀξιώνονται νά γίνουν υἱοί Θεοῦ κατά χάρη, πολιτογραφοῦνται μεταξύ τῶν μελῶν-πολιτῶν τῆς Ἐκκλησίας καί γίνονται μέλη τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ τό ὁποῖο διαμορφώνεται καί ὑπάρχει μέ τό Βάπτισμα.

Γιά τήν ἐγκυρότητα τοῦ μυστηρίου τοῦ *Βαπτίσματος* εἶναι ἀναγκαῖο:

Νά τελεῖται στήν ἀληθινή Ἐκκλησία ἀπό τελετουργό πού ἔχει ἀποστολική διαδοχή.

Νά γίνεται τριττή κατάδυση καί ἀνάδυση τοῦ βαπτιζομένου στό ἁγιασμένο ὕδωρ.

Νά ἐκφωνοῦνται οἱ Κυριακοί λόγοι κατά τήν ἐντολή τοῦ Κυρίου:

«Βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ (τό ὄνομά του) εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»[6].

Μόνο τόν κανονικό αὐτό τύπο τοῦ *Βαπτίσματος* γνωρίζει ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία, ὅπως μαρτυροῦν οἱ Σύνοδοι καί οἱ Πατέρες, ἀπό τούς ὁποίους περιοριζόμαστε νά ἀναφέρουμε μόνο τόν Μέγα Βασίλειο πού γράφει:

«Μέ τίς τρεῖς λοιπόν καταδύσεις καί ἰσαρίθμους ἐπικλήσεις τελειοῦται τό μέγα μυστήριο τοῦ βαπτίσματος. Ἔτσι καί ὁ τύπος τοῦ θανάτου ἐξεικονίζεται, καί μέ τήν χορήγηση τῆς θεογνωσίας φωτίζονται οἱ ψυχές τῶν βαπτιζομένων»[7].

---

6. Ματθαίου κή', 19.

7. «Ἐν τρισὶν οὖν καταδύσεσι καὶ ἰσαρίθμοις ταῖς ἐπικλήσε-

β΄. Τό ἅγιο Χρῖσμα

Μέ τό μυστήριο τοῦ ἁγίου Χρίσματος οἱ βαπτισμένοι λαμβάνουν τά χαρίσματα καί τήν δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού ἐνισχύει καί ἀναπτύσσει τήν πνευματική ζωή πού ἄρχισε μέ τό μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος. Διότι «*Ἐνῶ τό σῶμα χρίεται μέ τό Ἅγιο Μῦρο, ἡ ψυχή ἁγιάζεται μέ τό Ἅγιο καί Ζωοποιό Πνεῦμα*»[8].

Τό *Χρῖσμα* «*εἶναι ἰδιαίτερο χάρισμα τοῦ Χριστοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού μέσα σ' αὐτό καί μέ αὐτό εἶναι παρών καί δρᾶ ὁ Ἴδιος ὁ Θεός*»[9].

Ἔτσι, ἐνῶ τό Βάπτισμα χορηγεῖ νέα πνευματική *ἐν Χριστῷ* φύση, τό Χρῖσμα τήν ἀναπτύσσει περαιτέρω, τήν αὐξάνει, τήν ὁλοκληρώνει καί τήν τελειοποιεῖ καί διαμορφώνει τόν Χριστό στόν νέο Χριστιανό[10]. Μέ τίς ἐνέργειές του τό ἅγιο Χρῖσμα ἀποτελεῖ βεβαίωση καί ἐπιστέγασμα τοῦ Βαπτίσματος.

Γιά τόν λόγο αὐτόν τό *ἅγιο Χρῖσμα* εἶναι ἑνωμέ-

σι, τὸ μέγα μυστήριον τοῦ βαπτίσματος τελειοῦται, ἵνα καὶ ὁ τοῦ θανάτου τύπος ἐξεικονισθῇ καὶ τῇ παραδόσει τῆς θεογνωσίας τὰς ψυχὰς φωτισθῶσιν οἱ βαπτιζόμενοι» (Μεγάλου Βασιλείου: «Περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» 15, 35 Migne P.G. 32, 129).

8. «Τῷ μὲν φαινομένῳ μύρῳ τὸ σῶμα χρίεται, τῷ δὲ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι ἡ ψυχὴ ἁγιάζεται», (Κυρίλλου Ἱεροσολύμων: «3η Μυσταγωγική Κατήχηση» §3 Migne 33, 1092).

9. «Τοῦτό ἐστι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα χάρισμα, καὶ Πνεύματος Ἁγίου παρουσίᾳ τῆς αὐτοῦ θεότητος ἐνεργητικὸν γινόμενον» (Κυρίλλου Ἱεροσολύμων: «3η Μυσταγωγική Κατήχηση» §3 Migne 33 1092).

10. Πρός Γαλάτας ε΄, 19.

νο μέ τό Βάπτισμα καί στήν Ὀρθόδοξο Ἐκκλησία τελεῖται, «*εὐθύς ὡς ὁ βαπτιζόμενος βγεῖ ἀπό τήν κολυμβήθρα τῶν βαπτιστήριων ὑδάτων*»[11].

Ὁ 48ος (μή) ἱερός Κανόνας τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου ἐπιτάσσει:

«*Πρέπει οἱ φωτιζόμενοι μετά τό βάπτισμα νά χρίονται μέ ἐπουράνιο χρῖσμα καί ἔτσι εἶναι μέτοχοι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ*»[12].

Ὁ Ἐπίσκοπος ἤ ὁ Πρεσβύτερος χρίει σταυροειδῶς τά διάφορα αἰσθητήρια καί μέλη τοῦ σώματος τῶν νεοβαπτισθέντων μέ ἅγιο Μῦρο, λέγοντας: «*Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου. Ἀμήν*».

Ἡ χρίση τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων τοῦ ἀνθρώπου ἔχει διπλῆ ἐνέργεια. Πρῶτα ἠθική, κατά τήν ὁποία τά αἰσθητήρια ὄργανα σφραγίζονται ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα πού τά φρουρεῖ ἀπό τίς ἐπιθέσεις τῶν πονηρῶν καί ἀκαθάρτων πνευμάτων, ὥστε νά μένουν ἀπρόσβλητα ἀπό τήν ἁμαρτία, ἐφόσον τό ἐπιθυμεῖ καί τό ἐπιδιώκει καί ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος.

Ἡ δεύτερη ἐνέργεια εἶναι ὀντολογική, δηλαδή διανοίγονται οἱ πνευματικές αἰσθήσεις τοῦ ἀνθρώπου γιά νά ἀκούει, νά βλέπει καί νά αἰσθάνεται τόν Θεό.

---

11. «Τοῖς ἀναβεβηκόσι ἀπὸ τῆς κολυμβήθρας τῶν ἱερῶν νομάτων (Κυρίλλου Ἱεροσολύμων 3η Μυσταγωγική Κατήχηση § 1 Migne P.G. 33, 1089).

12. «Δεῖ τούς φωτιζομένους μετὰ τὸ βάπτισμα χρίεσθαι χρίσματι ἐπουρανίῳ, καὶ μετόχους εἶναι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ» (Γ. Α. Ράλλη-Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καί Ἱερῶν Κανόνων, Κανών ΜΗ΄, Ἐκδόσεις Γρηγόρη, Ἀθήνα 1992, τ. Γ΄, σ. 215).

Γι᾽ αὐτό ὁ Κύριος ἔλεγε σ᾽ αὐτούς πού τόν ἄκουγαν *«ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω»* ἤ διάνοιγε τούς ὀφθαλμούς σέ μερικούς γιά νά βλέπουν καί νά ἐννοοῦν πνευματικές πραγματικότητες καί καταστάσεις, ὅπως στούς Προφῆτες, στούς Ἀποστόλους καί λοιπούς ἁγίους καί δικαίους.

γ΄. Ἡ θεία Εὐχαριστία

Μέ τό ἅγιο Μυστήριο τῆς *θείας Εὐχαριστίας*, μεταλαμβάνοντες οἱ πιστοί τοῦ ἀληθινοῦ Σώματος καί Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ἑνώνονται μέ Αὐτόν μυστικά καί συσσωματώνονται μαζί Του. Γίνονται *«σύσσωμοι»* καί *«σύναιμοι»* καί *«χριστοφόροι»* καί *«θεοφόροι»* κατά τούς γνωστούς παλαιοχριστιανικούς χαρακτηρισμούς.

Κατά τόν ἅγιο Κύριλλο Ἱεροσολύμων:

«Ἀφοῦ μεταλάβουμε τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ γινόμαστε ἕνα σῶμα καί ἕνα αἷμα μέ τόν Χριστό. Μέ τόν τρόπο αὐτό γινόμαστε καί Χριστοφόροι ἐφόσον ἔτσι διαδίδεται καί κυκλοφορεῖ σ᾽ ὅλα τά μέλη τοῦ σώματός μας τό δικό Του Σῶμα καί τό δικό Του Αἷμα. Καί ὅπως λέει ὁ μακάριος Πέτρος, γινόμαστε κοινωνοί θείας φύσεως»[13].

13. «Μεταλαμβόντοντες σώματος καὶ αἵματος Χριστοῦ, σύσσωμοι καὶ σύναιμοι Χριστοῦ. Οὕτω γὰρ καὶ χριστοφόροι γινόμεθα, τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τοῦ αἵματος εἰς τὰ ἡμέτερα ἀναδιδομένου μέλη. Οὕτω κατὰ τὸν μακάριον Πέτρον θείας κοινωνοὶ γινόμεθα φύσεως» (Κυρίλλου Ἱεροσολύμων: «4η Μυσταγωγική Κατήχηση» §3 Migne 33, 1100).

Ἡ ἔνταξη τῶν πιστῶν στό πανάγιο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί ἡ ἕνωσή τους μέ τόν Χριστό, συνεπάγεται τήν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν, καί τήν ἀθανασία καί τήν αἰώνια ζωή ὅπως ἀναφέρεται στήν εὐχή τῶν Προηγιασμένων κατά τήν ὁποία προσευχόμαστε ὅπως «*μεταλαμβάνοντες τῶν θείων τούτων ἁγιασμάτων, καὶ ὑπ᾽ Αὐτῶν ζωοποιούμενοι, ἑνωθῶμεν αὐτῷ τῷ Χριστῷ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ ἡμῶν … ὅπως ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν καὶ ἐμπεριπατοῦντος τοῦ Λόγου, γενώμεθα ναὸς τοῦ Παναγίου καὶ προσκυνητοῦ Πνεύματος, λελυτρωμένοι πάσης διαβολικῆς μεθοδείας, ἐν πράξει, ἢ λόγῳ, ἢ κατὰ διάνοιαν ἐνεργουμένης, καὶ τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τῆς ἀπολαύσεως*».

Κατά τήν θεία Λειτουργία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου οἱ πιστοί κοινωνοῦν τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ στήν θεία Εὐχαριστία «*εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς συγχώρησιν πλημμελημάτων, εἰς νῆψιν ψυχῆς, εἰς κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς παρρησίαν τὴν πρὸς σέ (τόν Θεό), εἰς βασιλείαν οὐρανῶν πλήρωμα καὶ κληρονομίαν*».

Καί ἡ μέν ψυχή αὐτῶν πού κοινωνοῦν καθαίρεται καί ἁγιάζεται καί τρέφεται πνευματικά καί ἀφθαρτίζεται μυστικά, τό δέ σῶμα δέχεται τό σπέρμα τῆς ἀφθαρσίας καί ἀναστάσεως καί ἀθανασίας καί αἰωνίου ζωῆς ὅμοια μέ τήν ψυχή.

Ἐπίσης οἱ κοινωνοῦντες τοῦ ἑνός σώματος τοῦ Κυρίου «*σύσσωμοι καὶ σύναιμοι Χριστῷ γινόμενοι*», προκόπτουν στόν ἁγιασμό ὡς μέλη τοῦ μυστικοῦ σώ-

ματός Του, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία καί συνδέονται καί κοινωνοῦν μαζί μέ τόν Κύριο καί μεταξύ τους[14].

Τό ἅγιο τοῦτο Μυστήριο τελεῖται ἀπό Ἐπίσκοπο ἤ Πρεσβύτερο μέ ἔνζυμο ἄρτο καί οἶνο στόν ὁποῖο ἔχει προστεθεῖ ὕδωρ, ἡ δέ μεταβολή τῶν εἰδῶν τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου ἐνεργεῖται μέ τήν ἐπίκληση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀπό τόν τελετουργό μέ τούς λόγους:

«*Κατάπεμψον τὸ Πνεῦμα σου τὸ Ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα, καὶ ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιο σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου, τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου, μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ Ἁγίῳ*».

Τό ἅγιο αὐτό Μυστήριο εἶναι ἀναγκαῖο γιά τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ὅπως καί τό μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος. Γιά τόν λόγο αὐτόν κοινωνοῦν, μετά τήν δέουσα προπαρασκευή, ἀπό ἀμφότερα τά μέρη ὅλοι οἱ Ὀρθόδοξοι πιστοί κληρικοί καί λαϊκοί κατά τό *«ὕστερα πῆρε τό ποτήρι καί, ἀφοῦ εἶπε εὐχαριστήρια προσευχή, τούς τό ἔδωσε λέγοντας πιεῖτε ἀπό αὐτό ὅλοι»*[15], ἀκόμη καί τά νήπια εὐθύς ἀμέσως μετά τό Βάπτισμά τους, σύμφωνα μέ τό *«ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ»*[16].

14. Ἰωάννου Χρυσοστόμου: Ὁμιλία ΚΔ΄ «εἰς τήν πρός Κορινθίους Α΄ ἐπιστολή» Migne P.G. 61, 200).

15. «Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες» (Ματθαίου κστ΄, 27).

16. «Ὁ Ἰησοῦς τοῦ ἀπάντησε: Σέ βεβαιώνω πώς ἄν κανείς

Ἐκτός ἀπ' αὐτά ἡ θεία Εὐχαριστία δέν εἶναι μόνον ἅγιο καί θεῖο μυστήριο ἀλλά συνάμα καί θυσία, ἀφενός μέν εὐχαριστήριος καί ἱκετήριος καί δοξολογία, ἀφετέρου δέ ἱλαστήριος, προσφερομένη ἀναιμάκτως πρός τόν Θεό *«διά πάντα»* γιά ὁλόκληρο τόν κόσμο, γιά ὁλόκληρη τήν Ἐκκλησία *«ὑπέρ τῆς οἰκουμένης, ὑπέρ τῆς ἁγίας καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας…ὑπέρ πάντων τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ζώντων τε καί κεκοιμημένων ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου»*, ἡ ὁποία θυσία δέν θά παύσει νά τελεῖται μέχρι τήν μέλλουσα κρίση.

Οἱ πιστοί γιά νά συμμετάσχουν στό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας, γιά νά κοινωνήσουν δηλαδή τοῦ ἁγίου Σώματος καί τοῦ ἁγίου Αἵματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ πρέπει: α) Νά εἶναι βαπτισμένοι κατά τόν τύπο τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. β) Νά ἀποδέχονται τήν κοινή πίστη καί διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας καί νά τήν ὁμολογοῦν δημόσια καί πανηγυρικά, ἐλεύθερα καί ἀβίαστα. γ) Νά ἔχουν εἰρήνη στήν ψυχή τους. Δέν πρέπει νά ταράζεται ἀπό τά πάθη καί τίς βιοτικές μέριμνες. Σ' αὐτό συμβάλλει τό μυστήριο τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως. δ) Νά μήν ἔχουν ἔχθρα μέ κάποιον ἄνθρωπο. ε) Νά προσέλθουν, ὅπως καλεῖ ὁ λειτουργός, *«μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης»*.

δέν γεννηθεῖ ἀπό τό νερό κι ἀπό τό Πνεῦμα, δέν μπορεῖ νά μπεῖ στή βασιλεία τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάννου γ΄, 5).

δ΄. Ἡ Μετάνοια - Ἐξομολόγηση

Μέ τό Ἅγιο Μυστήριο τῆς Μετανοίας παρέχεται ἀπό τόν Θεό ἄφεση ὅλων τῶν μετά τό Βάπτισμα ἁμαρτιῶν σ᾽ αὐτούς πού μετανοοῦν εἰλικρινά καί ἐξομολογοῦνται τίς ἁμαρτίες τους, μπροστά στόν Ἐπίσκοπο ἤ τόν Πρεσβύτερο. Γι᾽ αὐτό καί ἡ Μετάνοια χαρακτηρίζεται κατά κάποιον τρόπο ὡς δεύτερο Βάπτισμα.

Κατά τήν διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας γιά νά δοθεῖ ἡ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν, ὁ πιστός πρέπει νά ὁμολογήσει μόνος του ἐλεύθερα καί ἀβίαστα τίς παραβάσεις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἐνώπιον εἴτε Πρεσβυτέρου εἴτε Ἐπισκόπου, ὁ ὁποῖος καί διαβάζει τήν καθιερωμένη συγχωρητική εὐχή, ὅπως ἔκανε ὁ Κύριος πού ἔλεγε *«ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι»*[17].Ἔτσι συγχωροῦνται οἱ ἁμαρτίες. Κάθε ἄλλη πρακτική δέν προσφέρει τήν ἄφεση.

Τήν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν παρέχει καί ἐνεργεῖ ὁ Θεός, ἐνῶ αὐτός πού τελεῖ τό Μυστήριο Ἐπίσκοπος ἤ Πρεσβύτερος εἶναι ὄργανο πού ἐξαγγέλει τήν ἄφεση. Πάντως κατά τόν Μέγα Βασίλειο εἶναι *«ἀνάγκη νά ἐξομολογούμαστε τά ἁμαρτήματα σέ αὐτούς πού ἔχει ἀνατεθεῖ ἡ οἰκονομία τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ»*[18].

Ἡ συγχώρηση πού παρέχεται στούς πιστούς, με-

17. Ματθαίου θ΄, 2.

18. «Ἀναγκαῖον τοῖς πεπιστευμένοις τὴν οἰκονομίαν τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ ἐξομολογεῖσθε τὰ ἁμαρτήματα» (Μεγάλου Βασιλείου: «Ὅροι κατ᾽ ἐπιτομήν 288». Migne P.G. 31, 1284).

τά ἀπό ἀληθινή καί εἰλικρινή ἐξομολόγηση, εἶναι πλήρης καί τελεία, καί δέν χρειάζεται καμμία συμπλήρωση. Τά ἐπιτίμια πού ἐπιβάλλονται στούς ἐξομολογουμένους εἶναι φάρμακα ἰαματικά πρός στερέωση τῆς ἠθικῆς ἀναρρώσεως πού ἔχει ἐπιτευχθεῖ καί ἰάσεως καί ἐκριζώσεως τῶν παθῶν. Θεωροῦνται μέσα θεραπευτικά καί παιδαγωγικά καί διορθωτικά γιά νά βελτιωθοῦν καί νά σταθεροποιηθοῦν στήν ἀρετή οἱ ἁμαρτάνοντες.

ε΄. Ἡ Ἱερωσύνη

Μέ τό ἅγιο Μυστήριο τῆς Ἱερωσύνης χειροτονοῦνται οἱ λειτουργοί τῆς Ἐκκλησίας μέ τήν ἐπίθεση ἐπ᾽ αὐτῶν τῶν χειρῶν τοῦ Ἐπισκόπου καί τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ κατάσταση σχετικά μέ τήν χειροτονία τῶν τριῶν βαθμῶν τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή τοῦ Ἐπισκόπου, τοῦ Πρεσβυτέρου καί τοῦ Διακόνου, μαρτυρεῖται φανερώτατα ἀπό τήν Καινή Διαθήκη καί τήν ἀρχαιοπαράδοτη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας καί συνεχίζεται κανονικά καί ἀκατάπαυστα στήν Ὀρθόδοξο Καθολική Ἐκκλησία, καί ἀνάγει τήν ἀρχή της στούς ἁγίους Ἀποστόλους μέ τήν ἀποστολική διαδοχή.

Τό ἅγιο Μυστήριο τῆς Ἱερωσύνης κατέχει μεγάλη σημασία στήν Ὀρθόδοξο Καθολική Ἐκκλησία γιά τήν σωτηρία τῶν πιστῶν. Τήν γνησιότητα καί αὐθεντικότητα τῶν Ἐπισκόπων, τῶν Πρεσβυτέρων καί τῶν Διακόνων τῆς Ἐκκλησίας ἐγγυᾶται ἡ ἀποστολική δια-

δοχή καί ἡ χειροτονία τους. Εὐλόγως, κανείς δέν δικαιοῦται στήν Ἐκκλησία νά τελεῖ ἱερατικά καί ποιμαντικά καθήκοντα χωρίς τήν Ἱερωσύνη.

στ΄. Ὁ Γάμος

Μέ τό ἅγιο Μυστήριο τοῦ Γάμου ἁγιάζεται ἡ ἐλεύθερη ἕνωση τῶν συζύγων μέ τήν μετάδοση σ' αὐτούς τῆς θείας Χάριτος πρός ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ τῆς ἑνώσεώς τους.

Γιά νά τελεσθεῖ τό Μυστήριο αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο, ὅσοι ἐπιθυμοῦν νά προσέλθουν σέ Γάμου Κοινωνία, νά εἶναι βαπτισμένοι Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, νά δηλώνεται δημόσια ἡ ἀμοιβαία καί ἑκούσια συγκατάθεση τους, καθώς καί ἡ εὐλογία τοῦ Ἐπισκόπου ἤ τοῦ Πρεσβυτέρου, ὥστε γιά νά μεταδοθεῖ ἡ θεία Χάρη. Ἡ ἕνωση τῶν συζύγων εἶναι ἀδιάλυτη. Ἐπιτρέπεται, κατά τόν λόγο τοῦ Κυρίου, νά ἐκδίδεται ἀπό τόν Ἐπίσκοπο διαζύγιο γιά λόγους μοιχείας. Ὁ θάνατος τοῦ ἑνός συζύγου λύει τόν Γάμο.

Ἀργότερα, γιά τήν λύση ἀπό τήν Ἐκκλησία τοῦ Γάμου, προστέθηκαν κι ἄλλοι λόγοι, κατά διασταλτική ἑρμηνεία τοῦ ἑνός λόγου πού ὁ Κύριος δικαιολογεῖ τήν λύση τοῦ Γάμου, τοῦ *«παρεκτὸς λόγου πορνείας»*[19].

Ἐφόσον ἡ πορνεία ἤ ἡ μοιχεία θεωροῦνται ἀπό τόν Κύριο ἁμαρτία, ὅποιος πέφτει σ' αὐτά τά ἁμαρ-

19. Ματθαίου ε΄, 32.

τήματα καί ἐπιθυμεῖ νά συνάψει δεύτερο γάμο, ἡ Ἐκκλησία φροντίζοντας γιά τήν πνευματική του κατάσταση, τοῦ ἐπισημαίνει ὅτι πρέπει νά ἀναγνωρίσει τήν ἀποτυχία του, νά ἀναλάβει τίς εὐθύνες του καί τοῦ ἐφιστᾶ τήν προσοχή νά μήν ὑποπέσει στά ἴδια ἁμαρτήματα.

Αὐτό εἶναι τό περιεχόμενο τῶν εὐχῶν τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου σέ δίγαμους.

Στήν Ὀρθόδοξο Καθολική Ἐκκλησία μετά τήν διάλυση τοῦ Γάμου μπορεῖ, κατά συγκατάβαση, νά ἐπιτραπεῖ καί δεύτερος καί τρίτος Γάμος, ποτέ ὅμως τέταρτος. Ἀπαγορεύεται ἐπίσης νά ἔλθουν σέ κοινωνία Γάμου πρόσωπα συνδεόμενα μέ συγγένεια ἐξ αἵματος ἤ ἐξ ἀγχιστείας, μέχρι ὁρισμένου βαθμοῦ, ἤ πνευματικῶς πού ὑφίσταται ὅταν μεσολαβεῖ τό Μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος.

ζ΄. Τό Εὐχέλαιο

88

Μέ τό ἅγιο Μυστήριο τοῦ Εὐχελαίου ἐπικαλούμαστε τήν θεία Χάρη γιά τήν θεραπεία τῶν ἀσθενειῶν τοῦ σώματος καί τῆς ψυχῆς.

Τό Μυστήριο αὐτό τελεῖται ἀπό ἕναν ἕως ἑπτά Πρεσβυτέρους μέ σταυροειδῆ ἐπαλοιφή διαφόρων μελῶν τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου μέ ἁγιασμένο ἔλαιο σέ ἐλαφρῶς ἤ βαρέως ἀσθενοῦντες καί ἀποσκοπεῖ κυρίως μέν στήν ἴαση τῶν σωματικῶν ἀσθενειῶν καί κατά δεύτερο λόγο στήν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν καί μάλιστα αὐτῶν πού συνδέονται μέ τήν ἀσθένεια ἤ αὐτῶν

πού δέν μποροῦν νά ἐξομολογηθοῦν, ἐξαιτίας ἀσθένειας, ὅταν δηλαδή ὁ ἀσθενής δέν εἶναι σωματικά σέ θέση νά μιλήσει κ.λπ.

Στήν Ὁμολογία τοῦ Μητροφάνη Κριτοπούλου ἀναφέρεται γιά τό Μυστήριο τοῦτο:

«Αὐτό καλεῖται εὐχέλαιο, πού τό τελοῦμε ἔχοντας ἀκόμη θετικές ἐλπίδες γιά τήν ὑγεία τοῦ ἀσθενοῦς, χρησιμοποιοῦμε τό μυστήριο αὐτό παρακαλώντας τόν Θεό νά ἰατρεύσει αὐτόν (τόν ἄρρωστο) καί γρήγορα νά τόν ἀπαλλάξει ἀπό τήν ἀσθένειά του. Ἔτσι ὥστε, ὄχι μόνο μιά φορά στήν ζωή, ἀλλά πολλές φορές νά ἔχουμε τήν δυνατότητα νά τελοῦμε τό εὐχέλαιο, ὅπως ἀκριβῶς καί πολλές φορές χρησιμοποιοῦμε τά φάρμακα, κάθε φορά πού ἀρρωσταίνουμε»[20].

20. «Καλεῖται δὲ τοῦτο εὐχέλαιον, οὐκ ἐσχάτη χρίσις· οὐ γὰρ μένομεν τὰ λοίσθια τοῦ κάμνοντος, καὶ τότ' εἰς ταύτην ἐρχόμεθα, ἀλλ' ἔτι ἐλπίδας ἀγαθὰς ἔχοντες ὑπὲρ τῆς ὑγείας ἐκείνου, χρώμεθα τούτῳ τῷ μυστηρίῳ, εἴτ' οὖν μυστηριώδει τελετῇ, δεόμενοι τοῦ Θεοῦ ἰατρεῦσαι τοῦτον καὶ τῆς νόσου διὰ τάχους ἀπαλλάξαι. Ὥστε οὐχ ἅπαξ τοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἔξεστι χρῆσθαι τούτῳ καθὰ καὶ τοῖς ἰαματικοῖς φαρμάκοις τοσαυτάκις χρώμεθα, ὁσάκις νοσήσωμεν» (Ἰωάννου Καρμίρη: Τά Δογματικά... τόμος ΙΙ, σελ. 544-545).



Τὸν Σταυρόν σου, Χριστέ,
προσκυνοῦμεν,
καὶ τὴν ἁγίαν σου Ἀνάστασιν
ὑμνοῦμεν καὶ δοξάζομεν.

8. Τά ἔσχατα

α΄. Ὁ θάνατος καί τά πέραν αὐτοῦ

Κατά τόν φυσικό θάνατο τοῦ ἀνθρώπου τό μέν ὑλικό καί χοϊκό φθαρτό καί θνητό σῶμα του φθείρεται, ἀποσυντίθεται καί διαλύεται στά ἐξ ὧν συνετέθη, ἐνῶ ἡ ἄλυτη καί πνευματική καί ἄφθαρτη καί ἀθάνατη ψυχή κρίνεται κατά τήν πρώτη καί μερική κρίση καί ἔπειτα εἰσέρχεται στήν ἐν τῷ Ἅδῃ μέση κατάσταση, πού ἐκτείνεται μέχρι τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅταν θά συντελεσθεῖ ἡ κοινή ἀνάσταση ὅλων τῶν ἀνθρώπων, τότε θά ἐπέλθῃ ἡ ἐπανένωση τῶν ψυχῶν μέ τά ἀναστημένα σώματα καί μετά ἀκολουθεῖ ἡ ἔσχατη καί τελική κρίση καί ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου, τήν ὁποία θά ἀκολουθήσει γιά ἄλλους ἡ αἰώνια ζωή καί γιά ἄλλους ἡ αἰώνια κόλαση.

Κατά τήν διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας οἱ πιστοί πιστεύουν ὅτι:

Ὁ θάνατος, πού εἶναι συνέπεια τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας καί γι' αὐτό καθολικό φαινόμενο, δέν ση-

μαίνει ἐξαφάνιση τοῦ ἀνθρώπου ἀλλά μέσο μεταλλαγῆς τῆς καταστάσεώς του ἀπό μικτῆς πνευματοϋλικῆς σέ πνευματική μόνο, πού ἀποτελεῖ τόν ἀληθινό τελικό σκοπό τῆς ἐπίγειας ὑπάρξεώς του.

Μέ τόν θάνατο τερματίζεται ἡ ἠθική ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρώπου καί ἀποκλείεται κάθε περαιτέρω ἐξέλιξή του ἐνῶ ἀρχίζει ἡ ἀνταπόδοση.

Ἔπειτα ἀποθνήσκοντες οἱ ἄνθρωποι κρίνονται μερικῶς καί προκαταρκτικῶς ἀπό τόν Θεό μέ κριτήριο τήν πίστη καί ἀποδοχή τῆς ἀπολυτρώσεως, καθώς καί τήν ἠθική ζωή τους.

Ἔτσι οἱ ψυχές ὅταν ἐκδημοῦν, χωρίζονται ἀπό τά σώματα καί παρευθύς εἰσέρχονται στήν μέση κατάσταση, καί οἱ μέν ἀγαθές ὁδηγοῦνται πρός τά ἄνω καί στήν χαρά καί τήν εὐφροσύνη, οἱ δέ ἀμετανόητες καί ἁμαρτωλές πρός τήν ὀδύνη καί τήν λύπη.

Εὑρισκόμενες στήν μέση κατάσταση, οἱ ψυχές προθεωροῦν καί προαισθάνονται καί προγεύονται τήν μέλλουσα πλήρη καί τέλεια ἀνταμοιβή ἤ τιμωρία, ἀπόλαυση ἤ κατάκριση, μακαριότητα ἤ δυστυχία πού ἐπιφυλάσσεται γι' αὐτές μετά τήν γενική κρίση, προαπολαμβάνουσες σχετικῆς μόνο μακαριότητας ἤ σχετικῆς δυστυχίας καί θλίψεως, ἐπειδή τήν πλήρη μακαριότητα ἤ τήν πλήρη θλίψη, θά τήν λάβουν κατά τήν ἔσχατη κρίση καί τήν αἰώνιο ζωή.

Τό ἴδιο ἰσχύει εἰδικώτερα καί γιά τίς ψυχές τῶν δικαίων καί ἁγίων κατά τόν Γρηγόριο τόν Θεολόγο πού διδάσκει ὅτι:

«Κάθε ἐνάρετη καί φιλόθεη ψυχή, μόλις ἀπαλλαγεῖ ἀπό τό σῶμα μέ τό ὁποῖο εἶναι συνδεδεμένη, ἔρχεται εὐθύς σέ συναίσθηση τῆς καλοτυχίας πού τήν περιμένει καί ἀρχίζει νά τήν θαυμάζει, ἐπειδή ἐκεῖνο πού ἔφερε ἐμπόδια ἔχει καθαρισθεῖ ἤ ἔχει ἀπορριφθεῖ ἤ ἔχει πάθει ὅ,τιδήποτε ἄλλο, τέλος πάντων. Αἰσθάνεται τότε μία θαυμάσια ἡδονή, χαίρεται... καί ὡσάν μέ τήν φαντασία ἀπολαμβάνει τήν μακαριότητα πού ἁπλώνεται μπροστά της. Λίγο ἀργότερα ἀφοῦ λάβει καί τό ἀδελφικό σῶμα, πού μαζί του μελέτησε τά ἐκεῖ πράγματα ἀπό τήν γῆ, πού καί τοῦ τό ἔδωσε καί στήν ὁποία τό ἐμπιστεύθηκε, κατά τρόπο πού γνωρίζει ὁ Θεός πού τά συνέδεσε καί τά χώρησε, κληρονομεῖ μαζί μέ αὐτό τήν ἐκεῖ δόξα»[21].

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ φύση τῶν ἀμοιβῶν ἤ ποινῶν τῶν ψυχῶν στόν Ἅδη δέν εἶναι ὑλική καί ὀργανική, ἀλλά ὑπεραισθητή καί ἀνάλογη πρός τήν φύση τῶν ψυχῶν.

Ὅπως στήν παροῦσα ζωή διακρίνονται διάφορες βαθμίδες δικαιώσεως καί ἁγιασμοῦ ἔτσι καί στήν μέση κατάσταση, ἀντιστοίχως, διακρίνονται διάφοροι

21. «Ψυχὴ πᾶσα καλή τε καὶ θεοφιλής, ἐπειδὰν τοῦ συνδεδεμένου λυθεῖσα σώματος ἐνθένδε ἀπαλλαγῇ, εὐθὺς μὲν ἐν συναισθήσει καὶ θεωρίᾳ τοῦ μένοντος αὐτὴν καλοῦ γενομένη,...θαυμασίαν τινὰ ἡδονὴν ἥδεται καὶ ἀγάλλεται ...καὶ οἷον ἥδη τῇ φαντασίᾳ καρποῦται τὴν ἀποκειμένην μακαριότητα· μικρὸν δ' ὕστερον καὶ τὸ συγγενὲς σαρκίον ἀπολαβοῦσα, ᾧ τὰ ἐκεῖθεν συνεφιλοσόφησε, παρὰ τῆς καὶ δούσης καὶ πιστευθείσης γῆς, τρόπον ὃν οἶδεν ὁ ταῦτα συνδήσας καὶ διαλύσας Θεός, τούτῳ συγκληρονομεῖ τῆς ἐκεῖθεν δόξης» («Λόγος εἰς Καισάριον» 7, 21 Migne P.G. 35, 781-84).

βαθμοί μακαριότητας ἤ δυστυχίας, ἀναλόγως πρός τήν ἠθική κατάστασή τῶν ἀνθρώπων κατά τήν στιγμή τοῦ θανάτου τους, καί σύμφωνα μέ τούς λόγους τοῦ Κυρίου *«ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρός μου πολλαὶ μοναὶ εἰσί»*[22] καί *«ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ»*[23].

Ὁ Μέγας Βασίλειος γράφει:

«Τιμήσει γὰρ τοὺς μὲν μείζοσι τιμαῖς, τοὺς δὲ ὑποδεεστέραις, ἐπειδὴ ἀστὴρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. Καὶ ἐπειδὴ πολλαὶ μοναὶ παρὰ τῷ Πατρί, τοὺς μὲν ἐν ὑπερεχούσαις καί ὑψηλοτέραις καταστάσεσι, τοὺς δὲ ἐν ὑποδεεστέραις ἀναπαύσει»[24].

Γι' αὐτό προσευχόμαστε ὁ Κύριος νά μᾶς παραλάβει ἀπό τήν παροῦσα ζωή *«ἐν μετανοίᾳ καί ἐξομολογήσει»*.

Στήν μέση κατάσταση οἱ ψυχές διατηροῦν πλήρη αὐτοσυνειδησία καί ἔχουν τό ἄτρεπτο.

Ἐξαιτίας τῆς αὐτογνωσίας καί αὐτοσυνειδησίας τῶν ψυχῶν πού διατηρεῖται καί μετά τόν θάνατο, ὑπάρχει σχέση μεταξύ τῶν ψυχῶν πού πέθαναν καί βρίσκονται στήν μέση κατάσταση καί αὐτῶν πού ζοῦν στήν γῆ, κατά τήν παραβολή τοῦ πλουσίου καί Λαζάρου,[25] μεταξύ δηλαδή τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ ὁ δεσμός της δέν διακόπτεται ἀπό τόν θάνατο

22. Ἰωάννου ιδ΄, 2.

23. Πρός Κορινθίους Α΄ ιε΄, 41.

24. Μεγάλου Βασιλείου: «Ὁμιλία εἰς τόν Ἡσαΐα» (Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ. 56 σελ. 244-247 Migne P.G. 30, 556).

25. Λουκᾶ ιστ΄, 19-21.

καί ὅλα τά μέλη ἀποτελοῦν τό μυστικό σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἔτσι οἱ Ἅγιοι δέονται καί πρεσβεύουν στόν Θεό γιά τούς ζῶντες ἀδελφούς τους, χωρίς οἱ πρεσβεῖες τους νά προσκρούουν στό μεσιτικό ἔργο τοῦ Ἑνός καί Μόνου Μεσίτου Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτό τούς Ἁγίους δέν τούς ἀποκαλοῦμε μεσίτες, ἀλλά πρέσβεις καί ἱκέτες πρός τόν Θεό. Οἱ ζῶντες ζητοῦν τίς πρεσβεῖες τους πρός τόν Θεό καί καθιερώνουν ἑορτές καί ναούς γι' αὐτούς, ἀπονέμοντας τιμή καί σχετική προσκύνηση καί ὄχι λατρεία πού ἀνήκει μόνο στόν Θεό.

Τήν διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας γιά τήν πρεσβεία τῶν Ἁγίων συνοψίζει ὁ Μητροφάνης Κριτόπουλος στήν Ἀπολογία του:

«Ὁ δὲ τρόπος οὗτος τῆς γνώσεως τῶν ἁγίων εἶναι ἡ ἀποκάλυψις τοῦ παναγίου Πνεύματος, τοῦ πανταχοῦ παρόντος καὶ μηδὲν ἀγνοοῦντος, ἀλλὰ πάντα εἰδότος – Θεὸς γάρ – καὶ τούτων ὅσα βούλεται τοῖς πιστοῖς τῶν δούλων ἀποκαλύπτοντος, κἀκείνους εἰς ἔντευξιν ὑπὲρ τῶν δεομένων ἐγείροντος καὶ τὰς τοιαύτας ἐντεύξεις καὶ ἀποδεχομένου καὶ πληροῦντος. Τοῦτο οὖν ἰδοῦσα ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία καὶ πάλαι τούτους ἐπεκαλεῖτο καὶ μέχρι σήμερον τοῦτο ποιεῖ, οὐδὲν ἕτερον παρὰ τούτων αἰτοῦσα ἢ τὸ πρεσβεύειν τὸν πάντα δυνάμενον Θεὸν ὑπὲρ ἡμῶν, πολλαῖς θλίψεσι καὶ ἀνωμαλίαις τοῦ βίου περικυκλούμενων ὁσημέραι, ἵν' ὑπομονήν τε ἐν ταῖς θλίψεσι δῷ ὁ οἰκτίρμων Θεὸς καὶ τὴν ὑπὸ τούτων

ἀπαλλαγὴν ἐν τάχει. Διὰ τοῦτο δὲν ἐπικαλούμεθα τοὺς ἁγίους, ὅπως σώσωσιν ἡμᾶς ἢ λυτρώσωσιν ἢ προνοήσωσι περὶ ἡμῶν, διότι ταῦτα ἁρμόζουσι μόνῳ τῷ Θεῷ, ἀλλ' ἁπλῶς ὅπως πρεσβεύσωσιν εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἡμῶν. Ἡ τοιαύτη δὲ ἐπίκλησις καὶ πρεσβεία τῶν ἁγίων οὐδαμῶς προσκρούει εἰς τὸ μεσιτικὸν ἔργον τοῦ Σωτῆρος, ὄντος μόνου μεσίτου μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων· διότι ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι οὐ λέγομεν τοὺς ἁγίους μεσίτας· εἷς γάρ ἐστι μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός, ὅς μόνος ἀμέσως δύναται τῷ τε Πατρὶ καὶ ἡμῖν μεσιτεύειν... οἷς ὑπὲρ ἡμῶν ἔπαθε πείθων τὸν αὐτοῦ κατ' οὐσίαν, ἡμῶν δὲ κατὰ χάριν πατέρα οἰκτεῖραί τε ἡμᾶς καὶ τῆς αἰωνίου σωτηρίας ἀξιῶσαι, ἡμῖν δὲ μυστικῶς ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν λαλῶν καὶ τὰ εἰκότα παραινῶν ἀοράτως καὶ πρὸς ἀγαθὸν τὸ ἡμῶν θέλημα διευθύνων καὶ ἐνισχύων. ... Οὐ μεσίτας τοίνυν τοὺς ἤδη μεταστάντας ἁγίους καλοῦμεν, ἀλλὰ πρέσβεις καὶ ἱκέτας πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἀδελφῶν ἐκείνων ὄντων. Ὅθεν πρεσβεύοντες ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων οἱ ἅγιοι, καὶ ὑπὲρ πάντας ἡ παναγία μήτηρ τοῦ Κυρίου ἐξαιτοῦνται ὅπως ὁ Θεὸς μνησθῇ τῶν ἐπὶ γῆς ἀδελφῶν οὐχὶ ἐπὶ τοῖς ἰδίοις αὐτῶν κατορθώμασιν ἢ ἀκριβοδικαίοις, ἤτοι ἀξιομισθίαις, διότι τοιοῦτόν τι δίκαιον δὲν ἔχουσι παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλ' ἐν τοῖς κατορθώμασι καὶ ἀκριβοδικαίοις τοῦ κοινοῦ πάντων Σωτῆρος. Διὸ οὔτε τὴν Θεοτόκον οὔτε ἄλλον τινὰ τῶν ἁγίων λέγομεν κατά τινα δικαίαν ὀφει-

λὴν ἤ ἀκριβοδίκαιον παρὰ τῷ Θεῷ τοῦτο ποιεῖν –ἄπαγε· οὐδενὶ γὰρ ὁ Θεὸς ὀφείλει, πᾶσα δὲ ἡ λογικὴ κτίσις ὅρατή τε καὶ ἀόρατος πλεῖστα καὶ ἄπειρα τούτῳ ὀφείλει– ἀλλὰ κατὰ παρρησίαν, ἣν ὁ Θεὸς αὐτοῖς ἐδωρήσατο»[26].

Ἐκτός δέ ἀπό αὐτά στήν Ὀρθόδοξο Καθολική Ἐκκλησία οἱ ζῶντες προσεύχονται γιά τούς κεκοιμημένους μέ τό νά τελοῦν γι᾽ αὐτούς θεῖες Λειτουργίες, δεήσεις, εὐχές, ἐλεημοσύνες. Γιά ὅλα αὐτά μαρτυροῦν τά λειτουργικά κείμενα καί τά συγγράμματα τῶν Ἁγίων Πατέρων.

β΄. Ἡ Δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ

Ἡ Ὀρθόδοξος Καθολική Ἐκκλησία διδάσκει τήν Δευτέρα Παρουσία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ Ὁποῖος θά ἀναστήσει ὅλους τούς ἀπ᾽ αἰῶνος κεκοιμημένους γιά νά ἐπακολουθήσει ἡ γενική κρίση πού θά ἀποτελέσει τήν τελευταία πράξη τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματός Του.

Ἡ Δευτέρα Παρουσία θά εἶναι ἔνδοξη καί ὁ χρόνος πού θά συμβεῖ εἶναι ἄγνωστος· μόνο μερικά προγνωστικά σημεῖα παρέχονται στά 24ο καί 25ο κεφάλαια τοῦ κατά Ματθαῖον Εὐαγγελίου.

26. Ἰωάννου Καρμίρη, Ἡ Ὁμολογία μετά τῶν πρός Γῶδον Ἀποκρίσεων τοῦ Μητροφάνους Κριτοπούλου καί ἡ Δογματική Διδασκαλία αὐτοῦ, ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΙΘ΄ (1941-1948), τ. Γ΄, σ. 417-418.

Κατά τήν Δευτέρα Παρουσία θά ἀναστηθοῦν ὅλοι οἱ νεκροί, δίκαιοι καί ἄδικοι, τά σώματα θά ἑνωθοῦν μέ τίς ψυχές, ὥστε οἱ ἀμοιβές ἤ οἱ ποινές νά ἀποδοθοῦν καί στήν ψυχή καί στό σῶμα μέ τά ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος ἔπραξε τό ἀγαθό ἤ τό κακό.

Μετά θά ἀκολουθήσει ἡ καθολική κρίση ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἡ δέ ἀπόφαση τοῦ Κριτοῦ γιά τούς δίκαιους θά εἶναι ἡ εἴσοδός τους στήν αἰώνια ζωή, γιά δέ τούς ἀμετανόητους ἁμαρτωλούς ἡ αἰώνια κόλαση. Θά ὑπάρχουν διάφορες βαθμίδες εἴτε μακαριότητας εἴτε κολάσεως, ὅπως στήν μέση κατάσταση.

Κριτής τῶν ἀνθρώπων θά εἶναι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός *«ὅτι Υἱὸς ἀνθρώπου ἐστί»*[27].

Τέλος θα ἐπέλθει ἡ συντέλεια τοῦ παρόντος κόσμου, δηλαδή ἡ *«παλιγγενεσία»* καί ἀνακαίνισή του, μέ τήν μεταβολή τοῦ σχήματος καί τῆς συστάσεώς του καί γενικῶς τοῦ ἐξωραϊσμοῦ καί τῆς μεταμορφώσεως αὐτοῦ, ὅπως εἶχε πεῖ ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός *«ἰδοὺ καινὰ ποιῶ τὰ πάντα»*[28], καί ὁ ἀπόστολος Πέτρος:

«Ὡστόσο, ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου θά ἔρθει ὅπως ὁ κλέφτης τήν νύχτα, καί τότε οἱ οὐρανοί θά ἐξαφανισθοῦν μέ τρομερό πάταγο, τά στοιχεῖα τῆς φύσης θά διαλυθοῦν στήν φωτιά, καί ἡ γῆ, ὅπως κι ὅλα ὅσα ἔγιναν ἐπάνω σ᾽ αὐτήν, θά κατακαοῦν. Ἄν, λοιπόν, τά

27. Ἰωάννου ε΄, 20, 27.
28. Ἀποκαλύψεως κα΄, 5.

πάντα θά διαλυθοῦν μ' αὐτόν τόν τρόπο, σκεφθεῖτε ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ συμπεριφορά σας: Νά εἶναι ἅγια κι ἀφιερωμένη στόν Θεό, ὅσον καιρό θά προσμένετε μέ ζῆλο καί λαχτάρα τόν ἐρχομό τῆς ἡμέρας τοῦ Θεοῦ. Τότε οἱ οὐρανοί θά διαλυθοῦν στήν φωτιά καί τά στοιχεῖα τῆς φύσεως θά καοῦν καί θά λιώσουν. Ἐμεῖς ὅμως, σύμφωνα μέ τήν ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ, προσμένουμε καινούργιους οὐρανούς καί καινούργια γῆ, ὅπου θά βασιλεύει ἡ δικαιοσύνη»[29].

Κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο, ὁ κόσμος *«θά ἀλλάξει στό καλύτερο.... Ὅλα ὅσα σχετίζονται μέ τήν φθορά ἐξαφανίζονται, ἐπειδή παντοῦ ἐπικρατεῖ ἡ ἄφθαρτος δόξα»*[30]. Θά καταργηθεῖ τό κακό καί τά ὄργανά του.

Ἔτσι θά προέλθει νέος δοξασμένος κόσμος στόν ὁποῖον θά ἔχει ἀποκατασταθεῖ ἡ θεία τάξη καί ἁρμονία πού εἶχε διασαλευθεῖ καί ἀνατραπεῖ μέ τήν προ-

29. Ἥξει δὲ ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτί, ἐν ᾗ οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσονται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται. Τούτων οὖν πάντων λυομένων ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι λυθήσονται καὶ στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται! καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ» (Πέτρου Β΄ γ΄, 10-13).

30. «Ἐπί τὸ κρεῖττον μετασχηματισθήσεται ...πάντα ἐκποδὼν γίνεται τὰ τῆς φθορᾶς, τῆς ἀφθάρτου δόξης ἐπικρατούσης παντα-χοῦ» (Λόγος παραινετικός «Εἰς Θεόδωρον ἐκπεσόντα» Migne P.G. 47, 277, 309),

πατορική ἁμαρτία, καθώς καί ἡ κτίση πού ὑποτάχθηκε στήν ματαιότητα *«ὄχι γιατί ἔφταιγε, ἀλλά γιατί ἔτσι θέλησε αὐτός πού τήν ὑπέταξε (δηλαδή ὁ ἄνθρωπος μέ τήν παράβαση τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ), ἔχει ὅμως πάντοτε τήν ἐλπίδα, ὅτι καί αὐτή ἀκόμα ἡ κτίση θά ἀπελευθερωθεῖ ἀπό τήν ὑποδούλωσή της στήν φθορά καί θά μετάσχει στήν ἐλευθερία πού θ' ἀπολαμβάνουν τά δοξασμένα παιδιά τοῦ Θεοῦ»*[31].

Τότε ὁ Κύριος θά ἔχει ὁλοκληρώσει τό ἔργο πού Τοῦ ἀνατέθηκε: «Ὕστερα θά ἔρθει τό τέλος, ὅταν ὁ Χριστός, ἔχοντας καταργήσει κάθε ἀρχή καί κάθε ἐξουσία καί δύναμη, θά παραδώσει τήν βασιλεία στόν Θεό καί Πατέρα.... Ὅταν, λοιπόν, θά ὑποταχθοῦν σ' αὐτόν τά πάντα, τότε καί ὁ ἴδιος ὁ Υἱός θά ὑποταχθεῖ σ' αὐτόν πού ἔθεσε κάτω ἀπό τήν ἐξουσία Του τά πάντα· ἔτσι ὁ Θεός θά βασιλέψει πλήρως πάνω σέ ὅλα»[32].

31. «Οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ» (πρός Ρωμαίους η΄, 20-21).

32. «Εἶτα τὸ τέλος, ὅταν παραδῷ τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν... ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ᾖ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν» (πρός Κορινθίους Α΄ ιε΄, 24, 28).

Ἐπίλογος

Αὐτή εἶναι ἡ πίστη τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, πού συνοπτικά ἐξέθεσα καί πανηγυρικά διακηρύσσει ἡ Ἐκκλησία τήν Κυριακή τῆς Ὀρθοδοξίας (Α΄ Νηστειῶν).

«Οἱ Προφῆται ὡς εἶδον, οἱ Ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν, ἡ Ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν, οἱ Διδάσκαλοι ὡς ἐδογμάτισαν, ἡ Οἰκουμένη ὡς συμπεφρόνηκεν, ἡ χάρις ὡς ἔλαμψεν, ἡ ἀλήθεια ὡς ἀποδέδεικται, τὸ ψεῦδος ὡς ἀπελήλαται, ἡ σοφία ὡς ἐπαῤῥησιάσατο, ὁ Χριστὸς ὡς ἐβράβευσεν· οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν, οὕτω κηρύσσομεν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ τοὺς αὐτοῦ Ἁγίους ἐν λόγοις τιμῶντες, ἐν συγγραφαῖς, ἐν νοήμασιν, ἐν θυσίαις, ἐν ναοῖς, ἐν εἰκονίσμασι, τὸν μὲν ὡς Θεὸν καὶ Δεσπότην προσκυνοῦντες καὶ σέβοντες, τοὺς δέ, διὰ τὸν κοινὸν Δεσπότην, ὡς αὐτοῦ γνησίους θεράποντας τιμῶντες καὶ τὴν κατὰ σχέσιν προσκύνησιν ἀπονέμοντες.

Αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Ὀρθοδόξων, αὕτη ἡ πίστις τὴν Οἰκουμένην ἐστήριξεν…»[33].



33. Πρακτικά τῶν Ἁγίων καί Οἰκουμενικῶν Συνόδων...Ἔκδοση Καλύβης Τιμίου Προδρόμου Ἱερᾶς Σκήτης Ἁγίας Ἄννης, Ἅγιον Ὄρος, τόμος Γ΄, σελ. 406).

Έκδοτική Παραγωγή

ΕΠΤΑ ΛΟΦΟΣ

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.

Αρδηττού 12-16, 116 36 Άβρα

Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.3893

www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

